

Handbok i lagen om vattentjänster 2015

Handbok i lagen om vattentjänster 2015

Publikationens titel:
Handbok i lagen om vattentjänster 2015

Utgivare:
Jord- och skogsbruksministeriet

Pärmfoton:
Tapio Katko, Osmo Seppälä, Erkki Santala och Mika Rontu

978-952-453-915-9 (nätutgåva)
1797-397X (nätutgåva)

Grafisk design: Z Design Oy

Ombrytning: Statsrådets förvaltningsenhet

Presentationsblad

Utgivare	Jord- och skogsbruksministeriet	Publikationsdatum Juni 2015
Handläggare	Antti Belinskij	
Publikationens titel	Handbok i lagen om vattentjänster 2015	
Sammanfattning	Handboken i lagen om vattentjänster 2015 är avsedd att hjälpa vattentjänstverk, kommuner och myndigheter vid tillämpningen av lagen om vattentjänster (119/2001) och de ändringar som gjordes i lagen 1.9.2014. Handboken är en uppdatering av 2002 års handbok (jord- och skogsbruksministeriets publikationer 1/2002) med Jukka Pekka Tolvanen, Kai Kaatra och Markku Maunula som författare. För uppdateringen har svarat Antti Belinskij. I lagen om vattentjänster finns bestämmelser om utveckling, organisering och skötsel av vattentjänsterna, avloppshantering av regn- och smältvatten (dräneringsvatten), ekonomiförvaltning i ett vattentjänstverk samt om avgifter för och avtal om vattentjänster. Målet med de ändringar som gjordes i lagen 1.9.2014 är att trygga tillgången till säkra vattentjänster till ett skäligt pris. Ett ytterligare mål är att förbättra hanteringen av dräneringsvatten när extremt väder och extrema vattenförhållanden blir vanligare och belagda ytor växer i samhällen. Ändringarna tar hänsyn till att i vattentjänsternas produktionskedja har skett en separering, det vill säga att det finns verk som levererar vatten till vattentjänstverken och verk som behandlar verkens avloppsvatten. I handboken behandlas de olika vattentjänstaktörernas skyldigheter och rättigheter enligt lagen om vattentjänster. Kommunens uppgift är att utveckla vattentjänsterna inom sitt område och vid behov organisera vattentjänsterna genom att godkänna ett verksamhetsområde för ett vattentjänstverk. Ett vattentjänstverk ska sköta vattentjänsterna inom sitt verksamhetsområde och ägaren eller innehavaren av en fastighet ska i regel ansluta fastigheten till vattentjänstverkets ledningsnät. Förhållandet mellan vattentjänstverket och dess kund är ett privaträttsligt avtalsförhållande. I regleringen av det enligt lagen om vattentjänster har man också beaktat verkets naturliga monopolställning och de synpunkter som gäller kundskyddet.	
Ämnesord	Vattentjänster, lag om vattentjänster, vattentjänstverk	
Publikationsseriens namn och nummer	Publikationer av Jord- och skogsbruksministeriet 5a/2015	
Publikationstema	Lag om vattentjänster	
	ISSN 1797-397X	ISBN 978-952-453-915-9
	Sidor 50	Språk svenska
	Sekretessgrad Offentlig	Pris -
Försäljning av publikationen/ distributör	Jord- och skogsbruksministeriet www.mmm.fi	
Publikationens förläggare	Jord- och skogsbruksministeriet	
Tryckort och -datum:	-	
Övriga uppgifter	-	

Kuvailulehti

Julkaisija	Maa- ja metsätalousministeriö	Julkaisu-aika Kesäkuu 2015
Tekijä(t)	Antti Belinskij	
Julkaisun nimi	Vesihuoltolakiopas 2015	
Tiivistelmä	Vesihuoltolakiopas 2015 on tarkoitettu vesihuoltolaitosten, kuntien ja viranomaisten avuksi vesihuoltolain (119/2001) ja erityisesti siihen 1.9.2014 tehtyjen muutosten toimeenpanossa. Se on päivitetty versio vuoden 2002 Vesihuoltolakioppaasta (MMM:n julkaisu 1/2002), jonka tekijöinä olivat Jukka Pekka Tolvanen, Kai Kaatra ja Markku Maunula. Päivittämisestä on vastannut Antti Belinskij. Vesihuoltolaissa on säännökset vesihuollon kehittämisestä, järjestämisestä ja hoitamisesta, sade- ja sulamisvesien (hulevedet) viemäroinnistä, vesihuoltolaitoksen taloushallinnosta sekä vesihuollon maksuista ja sopimuksista. Vesihuoltolakiin 1.9.2014 tehtyjen muutosten tavoitteena on varmistaa turvallisten ja kohtuuhintaisten vesihuoltopalvelujen saatavuus. Lisäksi niillä pyritään osaltaan parantamaan hulevesien hallintaa sään ja vesiolojen ääri-ilmiöiden lisääntyessä sekä päällystettyjen pintojen määrän kasvaessa yhdyskunnissa. Muutoksissa on otettu huomioon, että vesihuollon tuotantoketjussa on tapahtunut eriytymistä vesihuoltolaitoksille vettä toimittaviin ja niiden jätevesiä käsitteleviin laitoksiin. Oppaassa käsitellään vesihuollon eri toimijoiden vesihuoltolain mukaisia velvollisuuksia ja oikeuksia. Kunnan tehtävänä on kehittää vesihuoltoa alueellaan ja tarvittaessa järjestää vesihuollon palvelut määrittämällä vesihuoltolaitokselle toiminta-alue. Vesihuoltolaitoksen tulee huolehtia vesihuollosta toiminta-alueellaan, ja kiinteistön omistajan tai haltijan on pääsäännön mukaan liitettävä kiinteistö vesihuoltolaitoksen verkostoon. Vesihuoltolaitoksen ja sen asiakkaan välinen suhde on yksityisoikeudellinen sopimussuhde, jonka vesihuoltolain mukaisessa sääntelyssä on otettu myös laitoksen luonnollinen monopoliasema ja asiakkaan suojaan liittyvät näkökohdat huomioon.	
Asiasanat	Vesihuolto, vesihuoltolaki, vesihuoltolaitos	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 5a/2015	
Julkaisun teema	Vesihuoltolaki	
	ISSN 1797-397X	ISBN 978-952-453-915-9
	Sivuja 50	Kieli ruotsi
	Luottamuksellisuus julkinen	Hinta -
Julkaisun myynti/ jakaja	Maa- ja metsätalousministeriö www.mmm.fi	
Julkaisun kustantaja	Maa- ja metsätalousministeriö	
Painopaikka ja -aika	-	
Muut tiedot	-	

Innehåll

1	Inledning	7
2	Lagens tillämpningsområde	8
2.1	Ändringar av regleringen år 2014	8
2.2	Begreppen vattentjänster och avloppshantering av dagvatten	8
2.3	Begreppet "vattentjänstverk"	8
2.4	De funktioner som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster	9
2.5	Övrig lagstiftning	9
3	Kommunala vattentjänstuppgifter	10
3.1	Ändringar av regleringen år 2014	10
3.2	Kommunens uppgifter i förhållande till övriga vattentjänstaktörer	10
3.3	Skyldigheten att utveckla vattentjänster	10
3.4	Innehållet i utvecklingen av vattentjänster	11
3.5	Regional översiktsplanering av vattentjänster	11
3.6	Skyldigheten att ordna vattentjänster	12
4	Verksamhetsområden för vattentjänstverk	13
4.1	Ändringar av regleringen år 2014	13
4.2	Områden som ska inkluderas i verksamhetsområdena	13
4.3	Godkännande av ett verksamhetsområde	14
4.4	Fastställande av nätområden och tidsschemat för byggande	15
4.5	Inskränkning av ett verksamhetsområde	15
5	Vattentjänstverkets skyldighet att sköta vattentjänster	17
5.1	Ändringar av regleringen år 2014	17
5.2	Ordnande	17
5.3	Skyldigheten att hålla sig informerad och utföra kontroll	18
5.4	Att trygga tjänster i störningssituationer	18
5.5	Upplysningsplikt och offentlighet i fråga om handlingar	20
6	Anslutning till nätet	21
6.1	Ändringar av regleringen år 2014	21
6.2	Anslutningsskyldighet	21
6.3	Lindring av anslutningsskyldigheten utanför en tätort	21
6.4	Befrielse från anslutningsskyldigheten	23
6.5	Förbindelsepunkt	23
6.6	Vatten- och avloppsanordningar på en fastighet	24
7	Avloppshantering av dagvatten	25
7.1	Ändringar av regleringen år 2014	25
7.2	Att ordna avloppshantering av dagvatten	25
7.3	Skyldigheten att ordna avloppshantering av dagvatten för ett vattentjänstverk	26
7.4	Anslutningsskyldigheten och befrielse från denna skyldighet	26
7.5	Förbudet att leda dagvatten till ett spillvattenavlopp	27
7.6	Övriga bestämmelser om avloppshantering av dagvatten	27

8 Avtal	28
8.1 Ändringar av regleringen år 2014	28
8.2 Anslutnings- och bruksavtal	28
8.3 Allmänna leveransvillkor	28
8.4 Ändring av avtalsvillkoren	28
8.5 Uppsägning av ett avtal	29
9 Bestämmelser om kund- och konsumentskydd	31
9.1 Ändringar av regleringen år 2014	31
9.2 Kundskyddsbestämmelsernas tvingande natur	31
9.3 Avbrott i vattentjänsterna	32
9.4 Fel och prisavdrag	32
9.5 Skadestånd	33
10 Avgifter för och ekonomisk förvaltning av vattentjänstverk	34
10.1 Ändringar av regleringen år 2014	34
10.2 Avgiftsgrunder	34
10.3 Olika avgifter	35
10.4 Separering av vattentjänsterna i bokföringen	35
10.5 Verksamhetsberättelse av ett vattentjänstverk	36
10.6 Granskning och publicering av uppgifter	36
10.7 Informationssystem för vattentjänster	37
11 Myndigheter och tillsyn	38
11.1 Ändringar av regleringen år 2014	38
11.2 Myndigheter	38
11.3 Tvångsmedel	38
11.4 Rätt att anhängiggöra ärenden	39
12 Bestämmelser om ikraftträdande och övergångsbestämmelser	40
12.1 Ikraftträdande av de ändringar som gjordes år 2014	40
12.2 Övergångsbestämmelser år 2014	40
Bilaga: Lagen om vattentjänster	41

1 Inledning

Denna handbok är avsedd att vara till hjälp för vattentjänstverk, kommuner och statliga myndigheter då de genomför bestämmelserna i lagen om vattentjänster (119/2001, VTL). Handboken är en uppdaterad version av Handboken i vattentjänster som publicerades år 2002 (JSM:s publikationer 1/2002) och den innehåller upplysningar bland annat om det stora antal lagändringar som gjordes år 2014. Vid beredningen av handboken beaktades de kommentarer om utkastet till handbok vilka gavs av företrädare för bland annat regionförvaltningen, Konkurrens- och konsumentverket, Vattenverksföreningen och Finlands kommunförbund.

Lagen om vattentjänster innehåller bestämmelser om att utveckla, ordna och sköta vattentjänster, avloppshantering av regn- och smältvatten (dagvatten), den ekonomiska förvaltningen av vattentjänstverk samt vattentjänstavgifter och -avtal. Syftet med denna lag är att trygga vattentjänster som, till skäligena kostnader, ger tillgång till tillräckligt med hygieniskt och även i övrigt oklanderligt hushållsvatten samt sådan avloppshantering som är ändamålsenlig med avseende på hälso- och miljöskyddet. Vattentjänster ses snarare som nödvändighetstjänster än som kommunalteknik.

De centrala aktörerna enligt lagen om vattentjänster är kommuner, vattenreningsverk, fastighetsägare och -innehavare och myndigheter. Kommunerna utvecklar vattentjänster inom sitt område och ordnar vid behov vattentjänster och avloppshantering av dagvatten. I allmänhet uppfyller en kommun skyldigheten att ordna vattentjänster genom att godkänna ett verksamhetsområde för ett vattentjänstverk, inom vilket vattentjänstverket sköter vattentjänster och ansluter fastigheter till verkets nät. Vattentjänstverket ingår ett avtal om vattentjänster och avloppshantering av dagvatten på fastigheten med fastighetsägaren- eller innehavaren. Med tillsynsmyndigheter enligt lagen om vattentjänster avses närings-, trafik- och mil-

jöcentralen, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den kommunala miljövårdsmyndigheten.

Ändringarna i lagen om vattentjänster och markanvändnings- och bygglagen (132/1999) trädde i kraft 1.9.2014 (lagen om ändring av lagen om vattentjänster 681/2014 och lagen om ändring av markanvändnings- och bygglagen 682/2014). De grundar sig på regeringens proposition RP 218/2013 rd till riksdagen med förslag till ändring av lagen om vattentjänster och av markanvändnings- och bygglagen.

Med ändringarna gjordes lagen om vattentjänster förenliga med de behov som uppkommit efter att lagen stiftats. Därtill infördes 13 a kap. om hantering av dagvatten i markanvändnings- och bygglagen. Syftet med ändringarna är att trygga tillgången till säkra vattentjänster till ett skäligt pris. Ett ytterligare syfte är att förbättra hanteringen av dagvatten då extrema väder- och vattenförhållanden tilltar samtidigt som markytorna i lokalsamhällena i allt högre utsträckning blir belagda ytor. Ändringarna beaktar att verk som levererar vatten till vattentjänstverk och behandlar deras spillvatten skiljts från vattentjänster inom produktionskedjan för vattentjänster.

De centrala ändringarna från år 2014 i lagen om vattentjänster kan delas in i fyra grupper. För det första har regleringen om riskhantering av vattentjänster preciserats i lagen. För det andra ska den ekonomiska förvaltningen av ett vattentjänstverk, oberoende av verkets verksamhetsform, i fortsättningen avskiljas från andra funktioner. För det tredje har skyldigheten att ansluta fastigheter till ett vattentjänstverks nät utanför tätorter lindrats. För det fjärde finns det särskilda bestämmelser om avloppshantering av dagvatten i ett vattentjänstverks dagvattenavlopp i nya 3 a kap. i lagen om vattentjänster.

2 Lagens tillämpningsområde

Det finns bestämmelser om tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster i 2 § i VTL. Begreppen "vattentjänster", "vattentjänstverk" och "avloppshantering av dagvatten", vilka är centrala med tanke på tillämpningsområdet, definieras i 3 § i VTL.

2.1 Ändringar av regleringen år 2014

Vissa punkter av tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster har preciserats med de lagändringar som trädde i kraft 1.9.2014:

1. Avloppshantering av dagvatten är inte längre en vattentjänst enligt 3 § i VTL. Sådan hantering omfattas dock enligt 2 § i VTL av lagen om vattentjänster till den del som vattentjänstverket sköter avloppshantering av dagvatten.
2. Enligt 2 § i VTL ska närings- och fritidsverksamhet kunna jämföras med bosättning ur vattentjänstsynpunkt för att sådan verksamhet ska omfattas av lagens tillämpningsområde.
3. I 3 § i VTL har definitionen av ett vattentjänstverk bundits till att verket har ett verksamhetsområde som godkänts av kommunen.

Principiellt sett är avskiljandet av avloppshantering av dagvatten från begreppet "vattentjänster" den viktigaste ändringen. Bestämmelserna i lagen om vattentjänster tillämpas inte längre på avloppshantering av dagvatten utan ett särskilt omnämnande. Det nya 13 a kap. i markanvändnings- och bygglagen innehåller bestämmelser om kommunernas uppgift att ordna hantering av dagvatten.

2.2 Begreppen vattentjänster och avloppshantering av dagvatten

Tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster och de plikter som följaktligen följer av lagen fastställs med hjälp av begreppen vattentjänster och avloppshantering av dagvatten i 2 § i VTL. Enligt 3 § 1 punkten i VTL avses med vattentjänster å ena sidan ledande, behandling och leverans av vatten för användning som hushållsvatten och å andra sidan avledande och behandling av spillvatten. Avledande och hantering av dagvatten och dräneringsvatten omfattas inte längre av definitionen av vattentjänster.

Hushållsvatten enligt 3 § 1 punkten i VTL definieras i paragrafens 2 punkt med en hänvisning till hälsoskyddslagen (763/1994). Med stöd av 16 § i hälsoskyddslagen avses med hushållsvatten, med undantag för vissa undantag, allt vatten som används för hushållsändamål eller av företag inom livsmedelsbranschen. Hänvisningen till behandling av spillvatten i 3 § 1 punkten är förenlig med terminologin i miljöskyddslagen (527/2014) och förordningen om avloppsvatten från tätbebyggelse (888/2006).

Lagen om vattentjänster innehåller inte någon definition av spillvatten, men spillvatten avser allt vatten och all vätska som tagits ur bruk eller som i övrigt ska ses som spillvatten.

Enligt 3 § 7 punkten i VTL avses med avloppshantering av dagvatten avledande av dagvatten och dräneringsvatten i ett vattentjänstverks dagvattenavlopp och behandling av detta vatten. Dagvatten är regn- eller smältvatten som samlas på markytan, en byggnads tak eller en annan yta på ett bebyggt område. Bestämmelserna om dagvatten i lagen om vattentjänster gäller också dräneringsvatten (2 § i VTL). Lagen om vattentjänster tillämpas dock inte på dränering, som regleras av vattenlagen (587/2011).

Bestämmelserna om avledande av dagvatten och dräneringsvatten i lagen om vattentjänster tillämpas då sådant vatten leds från en fastighet till ett vattentjänstverks avlopp. Det handlar om avloppshantering av dagvatten då dagvatten eller dräneringsvatten leds bort till ett särskilt dagvattenavlopp som tillhandahålls av verket, vilket förutom ett röravlopp kan omfatta ett öppet avlopp som finns i omedelbar anslutning till röravloppet. Om dagvatten undantagsvis leds till ett spillvattenavlopp som tillhandahålls av ett verk (se 17 d § 2 mom. i VTL), inklusive blandavlopp som byggts för att avleda dagvatten och spillvatten på samma gång, tillämpas bestämmelserna om avloppshantering av spillvatten i lagen om vattentjänster på detta arrangemang. Om dagvattenavloppen är avlopp som tillhör kommunen, inte ett vattentjänstverk, tillämpas bestämmelserna i 13 a kap. i markanvändnings- och bygglagen i stället för lagen om vattentjänster.

2.3 Begreppet "vattentjänstverk"

Begreppet "vattentjänstverk" definieras i 3 § 3 punkten i VTL. Utifrån denna definition tillämpas lagen om vattentjänster på alla verk som tillhandahåller vattentjänster för ett samhälle inom ett verksamhetsområde som godkänts av kommunen. Oberoende av ägarbas eller bolagsform omfattas alla sådana verk av tillämpningsområdet för lagen. Lagen om vattentjänster tillämpas också på sådana verk som sköter enbart hushållsvattentjänster eller avloppshantering inom verksamhetsområdet.

Förutsättningen för att uppfylla definitionen av ett vattentjänstverk är att verket tillhandahåller vattentjänster för ett samhälle och att har ett verksamhetsområde som godkänts av kommunen. Omfattningen på verksamhetsområden för vattentjänstverk är i lagen om vattentjänster bunden till de behov som hänför sig till faktisk eller planerad samhällsutveckling (7 § i VTL), men det har inte fastställts hur många fastigheter ett samhälle omfattar. Utifrån denna grund omfattar lagen om vattentjänster alla verk som har ett godkänt verksamhetsområde och sköter vattentjänster.

Följaktligen är beslutet om verksamhetsområdet, inte verkets storlek, det avgörande i definitionen av ett vattentjänstverk, men dock påverkar verkets storlek beslutet om verksamhetsområde. I praktiken har verksamhetsområdena i allmänhet inte godkänts

endast för verk som tillhandahåller vattentjänster för ett fåtal fastigheter, såsom egna verk för turistföretag eller garnisoner. Vad gäller behovet av att godkänna ett verksamhetsområde och följaktligen ett vattentjänstverk kan det anses att ett beaktansvärt kriterium utgörs av avgränsningen i dricksvattendirektivet (98/83/EG), vilken är verk som levererar vatten eller tar emot spillvatten till en mängd som överstiger 10 m³ per dag eller som betjänar över 50 personer på fler än några fastigheter.

Också verk som är större än små verk som tillhandahåller vattentjänster för några fastigheter kan falla utanför definitionen av ett vattentjänstverk på grund av att de inte har ett verksamhetsområde enligt lagen om vattentjänster. I 6 och 7 § i VTL har begränsningen av ett verksamhetsområde bundits till behovet hos en större grupp av invånare eller sanitära skäl eller miljöskyddsskäl samt de behov som hänför sig till nätlösningar. Om sådana behov inte föreligger, kan andra än väldigt små verk bedriva verksamhet utifrån en privaträttslig grund utan att ha ett verksamhetsområde som kommunen godkännt.

Verk som idkar partiförsäljning, det vill säga levererar vatten till vattentjänstverken, är inte vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänster. Inte heller separata verk som renar spillvatten från vattentjänstverk är vattentjänstverk. Sådana verks kunder utgörs inte av fastighetsägare och -innehavare enligt lagen om vattentjänster, utan av vattentjänstverken. Tillämpningsområdet för flera bestämmelser i lagen om vattentjänster har dock utvidgats att omfatta verk som levererar vatten till vattentjänstverk eller som behandlar deras spillvatten. Bland annat har man utvidgat bestämmelserna om vattentjänstverkets skyldighet att hålla sig informerat och kontrollskyldighet (15 § i VTL), tryggnad av vattentjänstverkets tjänster i störningssituationer (15 a § i VTL), avskiljande av vattentjänsterna i bokföringen (20 § i VTL) och om informationssystemet för vattentjänster (20 d § i VTL).

Även om lagen om vattentjänster inte tillämpas på verk som tillhandahåller vattentjänster eller vidtar relaterade åtgärder utan att ha ett verksamhetsområde, kan flera andra lagar tillämpas på sådan verksamhet. Som exempel på dessa kan man nämna vattenlagen, hälsoskyddslagen, miljöskyddslagen, konkurrenslagen (948/2011) och konsumentskyddslagen (38/1978).

2.4 De funktioner som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster

De funktioner som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster fastställs i 2 § i VTL. Förutom vattentjänster för bosättning omfattar tillämpningsområdet vattentjänster för närings- och fritidsverksamhet som ur vattentjänstsynpunkt kan jämföras med bosättning. Jämförelsen med bosättning sker uttryckligen ur vattentjänstsynpunkt, varför lagens tillämpningsområde omfattar sådan närings- och fritidsverksamhet vars behov av tillgång till hushållsvatten och krav på hantering av spillvatten jämföras med bosättning. Lagen om vattentjänster tillämpas inte på försäljning och köp av tjänster mellan vattentjänstverk.

Som näringsverksamhet som kan jämföras med bosättning kan man se till exempel sådana serviceföretag som till största del köper sitt vatten från ett vattentjänstverk och leder sitt spillvatten till verkets avlopp utan att företagets vattentjänster leder till ett behov av att vidta särskilda åtgärder för vattentjänstverket. Näringsverksamhet som vad gäller vattenbehovet eller kvantiteten av eller kvaliteten på spillvattnet avviker från bosättning har lämnats utanför tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster.

Definitionen av tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster i förhållande till närings- och fritidsverksamhet kan förutsätta fallspecifik prövning. Vid prövningen utgörs det centrala kriteriet av vattentjänstverkets behov av att vidta särskilda åtgärder för att sköta vattentjänster. Inom till exempel livsmedelsindustrin och husdjurskötseln går utvecklingen mot större produktionsenheter, vars vattentjänstbehov kan avvika från behoven i en bosättning. En stor del av näringsverksamheterna finns dock i anslutning till bostads- eller fastighetsaktiebolag och vattentjänster för sådana företag förutsätter vanligen inte att särskilda åtgärder vidtas. Behovet av särskilda åtgärder beror dock på vattentjänstverkets storlek och kapacitet.

Jord- och skogsbruksministeriet har publicerat handboken *Elintarviketeollisuus vesihuoltolaitoksen asiakkaana (Livsmedelsindustrin som kund hos ett vattentjänstverk)* (Jord- och skogsbruksministeriet 7/2014). Den innehåller en sammanställning av riktlinjer för att ordna samarbetet mellan vattentjänstverk och livsmedelsföretag, vilka kan utnyttjas i större utsträckning för vattentjänster för näringsverksamhet, såsom för stora husdjursgårdar.

2.5 Övrig lagstiftning

Lagen om vattentjänster är inte avsedd att vara en lag som på ett uttömmande sätt reglerar ärenden som gäller vattentjänster och dagvatten. Den innehåller endast bestämmelser om att utveckla, ordna och sköta vattentjänster, ordna och sköta avloppshantering av dagvatten samt om frågor som gäller förhållandet mellan vattentjänstverket och kunden. Annan lagstiftning tillämpas parallellt med lagen om vattentjänster.

Vattenlagen, hälsoskyddslagen, markanvändnings- och bygglagen och miljöskyddslagen utgör andra lagar av särskild betydelse för vattentjänster och hantering av dagvatten. Vattenlagen reglerar uttag av vatten och vattenledningarnas placering. Markanvändnings- och bygglagen innehåller också bestämmelser om placeringen av vattentjänstnät och därtill om den övergripande hanteringen av dagvatten. Hälsoskyddslagen innehåller krav om kvaliteten på hushållsvatten och bestämmelser om ledning och rening av spillvatten samt om avloppshantering på så sätt att sådan verksamhet inte får orsaka olägenheter för folks hälsa. Miljöskyddslagen tillämpas på miljöförstörelse som orsakas av spill- och dagvatten eller förebyggande av risker för sådan förstörelse.

3 Kommunala vattentjänstuppgifter

Det finns bestämmelser om kommunens uppgifter i anknytning till vattentjänster i 5–8 § i VTL. Det finns föreskrifter om utvecklingen av vattentjänster i 5 § i VTL, medan 6 § reglerar skyldigheten för en kommun att ordna vattentjänster. Bestämmelserna om verksamhetsområden för vattentjänstverk och godkännande av sådana i 7 och 8 § i VTL har en väsentlig koppling till ordnande av vattentjänster. Dessa behandlas närmare nedan i ett eget huvudkapitel. Nya 17 a § i VTL innehåller bestämmelser om kommunens uppgifter i ordnandet av avloppshantering av dagvatten enligt lagen om vattentjänster.

3.1 Ändringar av regleringen år 2014

Kommunens uppgifter i utvecklingen och ordnandet av vattentjänster ändrades inte avsevärt med de lagändringar som trädde i kraft 1.9.2014. Enligt 5 § i VTL ska en kommun utveckla vattentjänsterna inom sitt område, men den har inte längre någon lagstadgad skyldighet att utarbeta en specifik utvecklingsplan för vattentjänster. Kommunens samarbete för att utveckla vattentjänster enligt paragrafen utvidgades att omfatta också verk som levererar vatten till vattentjänstverk och verk som behandlar deras spillvatten. Preciseringar som gäller godkännandet av ett verksamhetsområde för ett vattentjänstverk gjordes i 7 och 8 § i VTL och dessa behandlas närmare nedan.

Avskiljandet av avloppshantering av dagvatten från definitionen av vattentjänster enligt 3 § i VTL och införandet av nya 13 a kap. i markanvändnings- och bygglagen om hantering av dagvatten återspeglades också i bestämmelserna om kommunens uppgifter i lagen om vattentjänster. I fortsättningen fastställs kommunens uppgifter i hanteringen av dagvatten utifrån markanvändnings- och bygglagen, medan 17 a § i VTL innehåller bestämmelser om möjligheten att ordna avloppshantering av dagvatten med tjänster som tillhandahålls av ett vattentjänstverk.

3.2 Kommunens uppgifter i förhållande till övriga vattentjänstaktörer

I lagen om vattentjänster utgörs de centrala vattentjänstaktörerna av kommunen, vattentjänstverket och fastighetsägaren eller -innehavaren. Kommunen ansvarar för utvecklingen och ordnandet av vattentjänster inom sitt område i allmänhet (5–8 § i VTL), vattentjänstverket sköter vattentjänster inom det verksamhetsområde som kommunen godkännt för verket (9 § i VTL), medan fastighetsägaren och -innehavaren ansvarar för vattentjänsterna på fastigheten (6 § i VTL). Kommunens och verkets roller är självständiga i lagen om vattentjänster oberoende av om kommunen äger verket.

Vattentjänstplikterna för kommunen eller vattentjänstverket undanröjer inte fastighetsägarens eller -innehavarens allmänna skyldighet att ordna vattentjänster på den egna fastigheten (6 § i VTL). Med tanke på innehållet i plikten för en fastighetsägare eller -innehavare är det dock av betydelse om fastigheten finns inom ett verksamhetsområde för ett vattentjänstverk. Enligt huvudregeln ansluts en fastighet som finns inom ett verksamhetsområde till ett vattentjänstverks nät (10 § i VTL), medan de fastighetsspecifika plikter som gäller vattentjänster för fastigheter utanför ett verksamhetsområde fastställs enligt andra lagar än lagen om vattentjänster.

3.3 Skyldigheten att utveckla vattentjänster

Enligt 5 § i VTL har kommunen till uppgift att utveckla vattentjänsterna inom hela sitt område i överensstämmelse med samhällsutvecklingen. I detta syfte för kommunen ett samarbete med vattentjänstverket inom sitt område, de verk som levererar vatten till vattentjänstverken och behandlar deras avloppsvatten samt med övriga kommuner. Kommunen deltar också i den regionala översiktsplaneringen.

Utifrån 5 § i VTL ska en kommun planera utvecklingen av vattentjänster inom sitt område, trots att den inte längre har någon skyldighet att utarbeta och uppdatera en särskild plan för utveckling av vattentjänster. När lagen om vattentjänster utarbetades var målet med den plikt som gäller en utvecklingsplan att ge spridning åt planerings- och samarbetsmetoder som gäller vattentjänster och konstaterats vara fungerande. För närvarande har alla kommuner en utvecklingsplan för vattentjänster, utifrån vilken det var möjligt att slopa den särskilda regleringen om planer utan rättsverkningar. Ett av de viktigaste målen med planeringen av utveckling av vattentjänster är att man utifrån vattentjänstbehoven såväl regionalt som tidsmässigt sett kan precisera skyldigheten att ordna vattentjänster enligt 6 § i VTL.

I fortsättningen utgörs metoden för att utveckla planeringen av vattentjänster av att uppdatera planen för utveckling av vattentjänster eller att planera utvecklingen av vattentjänster i samband med kommunens övriga planering. I planeringen finns det skäl att skriftligen och med kartbaser se över till exempel behoven av att utvidga vattentjänstverkens verksamhetsområden och utvecklingen av verksamheten inom hela kommunen. I planeringen av utvecklingen ska man också beakta hushåll utanför vattentjänstverkets verksamhetsområde, vilka använder fastighetsspecifika vattentjänster. Planerna har dock inte rättsverkningar, utan sådana uppstår först då ett beslut om ett verksamhetsområde enligt 8 § i VTL meddelas.

Kommunen ska föra ett samarbete för att utveckla vattentjänsterna med alla vattentjänstverk inom sitt område, de verk som levererar vatten till dem och behandlar deras spillvatten samt med övriga kommuner. Planen för utveckling av vattentjänster kan utarbetas tillsammans med övriga kommuner och vid behov som en gemensam plan. Kommunernas samarbete är viktigt till

exempel för att bygga nät som överskrider kommungränserna, förbättra vattentjänstverkens driftssäkerhet och trygga vattenförsörjningen vid störningssituationer.

Ett samarbete också med de verk som levererar vatten till vattentjänstverk och behandlar deras spillvatten främjar beaktandet av hela den verksamhetskedja som gäller vattentjänster då de kommunala vattentjänsterna utvecklas. Särskilt inom avloppsvattenhanteringen har det skett en uppdelning i vattentjänstverk som leder bort avloppsvatten och reningsverk som behandlar avloppsvatten.

3.4 Innehållet i utvecklingen av vattentjänster

Kommunen ska bedöma behoven av att utveckla vattentjänster i förhållande till de mål som fastställts i 1 § i VTL och de skyldigheter att ordna vattentjänster som föreskrivs i 6–8 § i VTL. Utvecklingsplanen ska redogöra för de områden där kommunen ordnar vattentjänster, på vilket sätt och när. Vid utvecklingen av vattentjänster finns det skäl att på ett omfattande och grundligt sätt bedöma behoven av vattentjänster inom de områden som ska inkluderas i verksamhetsområdena för vattentjänstverken och också inom områden utanför verksamhetsområdena. Utvecklingen och ordnandet av vattentjänster ska bilda en konsekvent helhet från planeringen av utvecklingen till besluten om verksamhetsområden.

Det är ändamålsenligt att avgränsa de områden som ska inkluderas i verksamhetsområdena samtidigt inom hela kommunens område. Det finns skäl att till vattentjänstverken och fastighetsägarna och -innehavarna i god tid meddela de områden i kommunen som kommer att omfattas av vattentjänstverkens vattenledningsnät och spillvattennät och tidsplanen för att bygga dessa nät. Detta främjar den långsiktiga planeringen av såväl kommunens och verkens som fastigheternas vattentjänstlösningar. Beslut om verksamhetsområden med rättsverkningar fattas särskilt med stöd av 8 § i VTL.

Vid planeringen av vattentjänster finns det skäl att rikta uppmärksamhet också mot vattentjänstlösningar för områden som lämnar utanför verksamhetsområdena för vattentjänstverken. I många fall finns det verk som levererar hushållsvatten enligt 16 § i hälsoskyddslagen inom sådana områden, vilka dock inte kan vara föremål för ett beslut om verksamhetsområden enligt lagen om vattentjänster. Kontrollen av kvaliteten på hushållsvatten som levereras av sådana verk, som inte är vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänster, hör till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten utifrån 20 § i hälsoskyddslagen.

Den kommunala utvecklingen av vattentjänster ska gynna och komplettera systemet för planering av områdesanvändningen enligt markanvändnings- och bygglagen. När vattentjänsterna utvecklas finns det därför fortfarande skäl att rikta särskild uppmärksamhet mot ordnandet av vattentjänster inom områden som omfattas av en gällande general- eller detaljplan enligt markanvändnings- och bygglagen eller som är föremål

för en plan som är under arbete, även om 5 § i VTL inte längre innehåller särskilda bestämmelser om detta. I ljuset av 7 § i VTL ska målen med områdesanvändningen styra utvecklingen av vattentjänsterna och inte tvärtom.

Utvecklingen av vattentjänsterna borde fortsättningsvis också stöda genomförandet av miljöskyddslagen, även om det inte längre finns särskilda bestämmelser om detta heller. Vid utvecklingen av vattentjänsterna finns det skäl att rikta särskild uppmärksamhet mot ordnandet av vattentjänster inom sådana områden som omfattas av de miljöskyddsföreskrifter som meddelats med stöd av 202 § i miljöskyddslagen. Utifrån dessa föreskrifter är det möjligt att bland annat ställa striktare krav än vanligt på rening av spillvatten.

Vid planeringen av utvecklingen av vattentjänster finns det skäl att utreda alternativen för vattentjänstlösningar inom kommunens olika områden och beakta vattentjänstverkens driftssäkerhet och de behov som gäller krisberedskap samt vattendistributionen vid glesbygdsområden och behoven av att utveckla hanteringen av spillvatten. Vid utvecklingen av vattentjänster är det också möjligt att granska samarbetsformerna och organisationsmodellerna för vattentjänstverken inom kommunens område samt möjligheterna att utöka samarbetet mellan vattentjänstandelslag eller att slå samman andelslag med varandra eller ansluta dessa till ett kommunalt vattentjänstverk. Vid behov, om det till exempel för ett vattentjänstverk är ändamålsenligt att bedriva verksamhet över kommungränserna inom vissa områden, finns det skäl att föra ett samarbete med grannkommunen i utvecklingsplaneringen.

3.5 Regional översiktsplanering av vattentjänster

Med regional översiktsplanering av vattentjänster avses planering av vattentjänster som omfattar flera kommuner och avgränsats enligt region, landskap eller på annat sätt. Utifrån 5 § i VTL ska en kommun delta i den regionala översiktsplaneringen, om sådan planering pågår. Syftet med bestämmelsen är att alla kommuner inkluderas i översiktsplaneringen då detta är nödvändigt ur en regional synvinkel.

Regional översiktsplanering av vattentjänster har bedrivits i flera decennier. Alternativ för vattentjänstlösningar utreds på samma sätt som i planeringen på kommunal nivå, men på ett större område, så att vattentjänstverkens vattenförsörjning, distribution, avloppshantering och behandling av spillvatten kan ordnas på bästa möjliga sätt. Planerna beaktar också behov som gäller vattentjänstverkens driftssäkerhet och krisberedskap och ofta också behoven av att utveckla vattendistributionen och avloppshanteringen av spillvatten i glesbebyggelseområden.

De regionala översiktsplanerna kan också innehålla en genomgång av kommunernas och vattentjänstverkens regionala samarbetsformer och organisationsmodeller samt utökandet av samarbetet mellan vattentjänstandelslag eller sammanslagning

av andelslag med varandra eller anslutning av dessa till ett kommunalt vattentjänstverk. De nödvändiga investeringarna föreslås för 5–10 år framöver. Utifrån planerna har kommunerna genomfört regionala samarbetsprojekt.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ordnar vanligen den regionala översiktsplaneringen av vattentjänster och inrättar en styrgrupp för denna planering. Planeringsområdet avgränsas enligt behoven och mellan dem som deltar i samarbetet. Vid sidan om kommunerna och vattentjänstverken inom området deltar också landskapsförbundet i styrgruppen. I de flesta fall täcker ovan nämnda aktörer tillsammans planeringskostnaderna. Vid sidan om statlig planering har regional översiktsplanering understötts med medel ur Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF). I landskapen ses översiktsplaneringen som ett viktigt ärende och den anses också bidra till att uppnå målen i EU:s regionutvecklingsprogram. Landskapsförbundet kan fungera som naturlig arrangör av översiktsplaneringen till exempel i en situation där målet för planeringen är regionala samarbets- och organisationsmodeller för vattentjänstverken.

3.6 Skyldigheten att ordna vattentjänster

Utifrån 6 § i VTL har en kommun en skyldighet att se till att åtgärder vidtas för att trygga tillgången till vattentjänster om en större grupp av invånare eller sanitära skäl eller miljöskyddsskäl kräver det. För att trygga tillgången till nödvändiga

vattentjänster kan man inrätta ett vattentjänstverk, utvidga ett existerande verksamhetsområde för ett vattentjänstverk eller vidta andra åtgärder.

En kommun kan välja det sätt att ordna vattentjänster som den finner bäst. Områden enligt 7 § i VTL ska inkluderas i ett verksamhetsområde för ett vattentjänstverk antingen genom att utvidga ett verksamhetsområde för ett vattentjänstverk som redan existerar eller genom att se till att ett nytt vattentjänstverk inrättas. En kommun behöver inte vidta åtgärder för att bygga eller utvidga ett eget verk om tillgången till tjänster kan tryggas genom att fatta ett beslut som gäller ett verksamhetsområde för ett annat verk.

Om ordnandet av vattentjänster inte förutsätter ett beslut om ett verksamhetsområde för ett vattentjänstverk, kan kommunen ordna vattentjänster med andra åtgärder. Andra åtgärder än åtgärder som vidtagits för att ordna vattentjänster utifrån avgränsningar av ett vattentjänstverks verksamhetsområde har inte specificerats i lagen om vattentjänster, men till exempel främjande av fastighetsspecifika lösningar eller gemensamma lösningar för flera fastigheter kan bli aktuellt.

Rätten att anhängiggöra ärenden enligt 31 § i VTL hänför sig till kommunens skyldighet att ordna tjänster. Utifrån denna bestämmelse kan den vars rätt eller fördel saken kan beröra och den myndighet som bevakar allmänt intresse i saken anhängiggöra ett ärende som gäller ordnande av tjänster.

4 Verksamhetsområden för vattentjänstverk

Det finns bestämmelser om omfattningen på vattentjänstverkens verksamhetsområden i 7 § i VTL. Det finns föreskrifter om en kommuns beslut att godkänna ett verksamhetsområde och de aspekter som ska beaktas i ett godkännandebeslut i 8 § i VTL. Det finns bestämmelser om tryggnad av vattentjänster då ett verksamhetsområde inskränks i 8 a § i VTL och om rätten att överklaga ett beslut om godkännande av ett verksamhetsområde i 32 § i VTL.

4.1 Ändringar av regleringen år 2014

Med de lagändringar som trädde i kraft 1.9.2014 gjordes ett stort antal preciseringar av regleringen i 7 och 8 § i VTL om verksamhetsområdet för ett vattentjänstverk och godkännandet av ett sådant. De centrala principerna i regleringen ändrades dock inte. I den nya paragrafen 8 a § meddelades bestämmelser om tryggnad av vattentjänster då ett verksamhetsområde inskränks.

Två ändringar gjordes i 7 § i VTL. För det första kopplades omfattningen på verksamhetsområdena för vattentjänstverken till den faktiska eller planerade samhällsutvecklingen, då det tidigare kriteriet var omfattningen eller naturen på bosättningen eller närings- eller fritidsverksamhet som kan jämföras med bosättning ur vattentjänstsynvinkel. För det andra preciserades hänvisningen till ett avlopp till en hänvisning till ett spillvattenavlopp, eftersom det finns särskilda bestämmelser om områden för avloppshantering av dagvatten i 17 a § i VTL.

Följande ändringar gjordes i 8 § i VTL:

1. Enligt 1 mom. i paragrafen godkänner en kommun verksamhetsområdet för ett vattentjänstverk och ändrar vid behov det godkända verksamhetsområdet på framställning av en anläggning som lämpar sig för att sköta vattentjänsterna eller, om anläggningen inte gjort en sådan framställning, efter att ha hört anläggningen.
2. I 1 och 4 mom. i paragrafen infördes krav om att information om godkännande eller ändring av ett verksamhetsområde och om själva beslutet om godkännande ska ges i tillräcklig utsträckning.
3. Utifrån 1 mom. i paragrafen ges tillsynsmyndigheterna möjlighet att ge ett utlåtande innan ett verksamhetsområde godkänns eller ändras. Tidigare skulle utlåtandet begäras.
4. I 2 mom. i paragrafen tillades en förutsättning för att godkänna ett verksamhetsområde, vilken är att de vattentjänstavgifter som ska tas ut för att täcka vattentjänstkostnaderna blir skäliga och rättvisa.

5. Paragrafens 3 mom. innehåller en hänvisning till spillvattennät i stället för avloppsnät på grund av ändringen av regleringen av dagvatten. I fortsättningen fattar kommunen beslut om de områden där vattentjänstverket ombesörjer avloppshantering av dagvatten utifrån 17 a § i VTL.
6. Den målinriktade tidsplanen för att ansluta verksamhetsområdets olika delar till vattentjänstverkets vattenledningsnät och spillvattennät enligt 3 mom. i paragrafen är bundna till de behov som hänför sig till samhällsutvecklingen.
7. Det nya 4 mom. ställer ett krav på kommunen att ange verksamhetsområdet, tätorterna inom det och de områden som ska omfattas av vattenledningsnätet respektive spillvattennätet på en karta som ska vara allmänt tillgänglig i ett datanät.

4.2 Områden som ska inkluderas i verksamhetsområdena

I 7 § i VTL fastställs de områden som en kommun ska inkludera i verksamhetsområdena för vattentjänstverken. Enligt bestämmelsen ska verksamhetsområdena för vattentjänstverken inom en kommuns område omfatta de områden där det på grund av den faktiska eller den planerade samhällsutvecklingen är behövligt att ansluta fastigheterna till vattentjänstverkets vattenledning eller spillvattenavlopp. Utifrån 8 § 2 mom. i VTL ska verksamhetsområdet vara sådant att vattentjänstverket klarar av att på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt sköta de vattentjänster som det ansvarar för och att avgifterna för vattentjänster blir skäliga och rättvisa. I 17 a § i VTL finns det särskilda bestämmelser om fastställandet av områden där vattentjänstverket sköter avloppshantering av dagvatten.

I 7 § i VTL preciseras det på vilka områden kommunen ska uppfylla skyldigheten att ordna vattentjänster enligt 6 § 2 mom. i VTL genom att fastställa verksamhetsområden för vattentjänstverk och följaktligen vattentjänstverkets tjänster. Ett vattentjänstverk har en skyldighet att tillhandahålla vattentjänster inom sitt verksamhetsområde. En annan central rättsverkning av ett verksamhetsområde är skyldigheten att ansluta fastigheter inom verksamhetsområdet till verkets nät.

Utifrån 7 § i VTL är avsikten att utvidga vattentjänstnätet till alla områden där det anses nödvändigt på grund av den faktiska eller planerade samhällsutvecklingen. Utgångsläget är att alla detaljplaneområden uppfyller dessa kriterier. Övriga områden enligt bestämmelsen utgörs till exempel av tätorter med en personekvivalent på åtminstone 2 000 enligt 2 § i förordningen om avloppsvatten från tätbebyggelse (888/2006) och direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (91/271/EEG), vilka enligt 3 § i förordningen ska inkluderas i de områden som hör till ett vattentjänstverks verksamhetsområde och som ska omfattas av avloppsnät. Sådana områdesindelningar ger

riktlinjer för avgränsning av verksamhetsområden, men i sista hand avgörs verksamhetsområdenas omfattning utifrån behovet av att ordna vattentjänster.

Med samhällsutveckling avses i 7 § i VTL utvecklingen för bosättning och sådan närings- och fritidsverksamhet som ur vattentjänstsynpunkt kan jämföras med bosättning (se 2 § i VTL). Att beakta den planerade samhällsutvecklingen, som ger information om planerna för områdesanvändningen, och förutse genomförandet främjar föregripande avgränsning av verksamhetsområden och systematik i områdesanvändningen. Föregripande fastställande av ett verksamhetsområde påverkar dock inte tidschemat för att bygga ledningsnät för vatten och avlopp på ett rättsligt bindande sätt. Tidsplanen för byggandet fastställs enligt den skyldighet att ordna vattentjänster som regleras i 9 § i VTL utifrån beslutet om verksamhetsområde, men också utifrån de behov som anknyter till samhällsutvecklingen inom området.

I enlighet med 8 § 2 mom. i VTL ska en kommun säkerställa att avgränsningarna av verksamhetsområdena är ändamålsenliga med avseende på vattentjänstverken och fastighetsägarna och -innehavarna. Med stöd av denna bestämmelse ska verksamhetsområdet vara ett sådant att vattentjänstverket kan sköta dess vattentjänster på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt och att de avgifter som tas ut för att täcka kostnaderna blir skäliga och rättvisa. Följaktligen ska kommunen i samband med godkännande av ett verksamhetsområde rikta uppmärksamhet mot att vattentjänstavgifterna tryggar vattentjänstverkets driftsförutsättningar och blir förenliga med 18 § i VTL, även om det inte är möjligt att förutse det exakta beloppet på avgifterna. Genom att förutse kostnadstäckningen för och skäligheten i avgifterna är det möjligt att bidra till att säkerställa att ordnandet av vattentjänster inom området med tjänster som vattentjänstverket tillhandahåller är en hållbar lösning jämfört med till exempel fastighetspecifika lösningar.

När tillräcklig vikt fästs vid verksamhetsförutsättningarna för vattentjänstverk och vattentjänstavgifterna i samband med att ett område godkänns, ska till exempel enskilda befrielser från anslutningsskyldigheten (11 § i VTL) inte äventyra ett ekonomiskt och ändamålsenligt ordnande inom verksamhetsområdet. Behovet av att på förhand fästa vikt vid verkets driftsförutsättningar och avgifternas skälighet betonas av lindringen av anslutningsskyldigheten enligt 10 § i VTL särskilt då det prövas om verksamhetsområden ska utvidgas utanför tätorter enligt 3 § i VTL.

Enligt 30 § i räddningslagen (379/2011) ska en kommun inom sitt område sörja för anskaffningen av släckvatten för räddningsverkets behov på det sätt som anges i släckvattenplanen och den ska beakta anskaffningen av släckvatten i planen för utveckling av vattentjänster och när den godkänner vattentjänstverkets verksamhetsområde. Beaktandet av behoven av släckningsvatten kan för sin del påverka bedömningen av behoven på grund av samhällsutveckling enligt 7 § i VTL och följaktligen också bedömningen av verksamhetsområdenas omfattning.

Enligt 8 § 4 mom. i VTL ska verksamhetsområdet, tätorterna inom det och de områden som ska omfattas av vattenledningsnätet respektive spillvattennätet anges på en karta som ska vara allmänt tillgänglig i ett datanät. Kommunen ska sköta detta. Det faktum att verksamhetsområdena visas på en karta ger en entydig uppfattning om områdenas gränser. Utifrån övergångsbestämmelsen ska verksamhetsområden som godkänts tidigare anges på en karta i ett datanät senast vid utgången av år 2016.

Att ange tätorter på en karta är kopplat till anslutningsskyldigheten enligt 10 § i VTL, som är lindrigare utanför tätorter. Hänvisning till tätorter i lagen om vattentjänster är en hänvisning till statistiska tätorter. Om de tätortsområden som finns inom ett verksamhetsområde ändras, ska kartorna uppdateras. Tätortsgränserna uppdateras årligen i september och gränsmaterial står till förfogande vid Finlands miljöcentral.

4.3 Godkännande av ett verksamhetsområde

Det finns bestämmelser om godkännande av ett verksamhetsområde i 8 § i VTL. Enligt paragrafen godkänns ett verksamhetsområde av en kommun. Ett godkännande av kommunen har ansetts vara viktigt på grund av de efterföljande avsevärda rättsverkningarna (skyldigheten för ett vattentjänstverk att tillhandahålla vattentjänster och anslutningsskyldigheten för en fastighet). Kommunfullmäktige eller ett annat kommunalt organ, till vilket fullmäktige överfört beslutsmakten med en instruktion fattar beslut om att godkänna ett verksamhetsområde.

Lagen om vattentjänster innehåller inte hinder för att utvidga ett verksamhetsområde till ett område som överskrider kommungränserna. För att åstadkomma välfungerande vattentjänstarrangemang kan det vara ändamålsenligt att ett verksamhetsområde överskrider kommungränserna. Om verksamhetsområdet finns på området för två eller flera kommuner, godkänner varje kommun verksamhetsområdet för egen del.

Enligt 8 § 1 mom. i VTL fattas ett beslut om godkännande på framställning av ett verk som lämpar sig för att sköta vattentjänster eller, om verket inte gjort en sådan framställning, efter att ha hört verket. På så sätt har verket alltid möjlighet att ta ställning till en begränsning som ska fastställas för dess verksamhetsområde. Kommunen kan godkänna ett verksamhetsområde också för ett annat verk och också på framställning av ett annat verk än det vattentjänstverk som redan verkar inom kommunens område. Ett verk som lämpar sig för att sköta vattentjänster ska utgöra ett ändamålsenligt alternativ för att ordna vattentjänsterna inom området. Om flera verk föreslår samma område som sitt verksamhetsområde, beslutar kommunen för vilket verk det godkänner verksamhetsområdet.

Innan ett verksamhetsområde godkänns eller ändras ska information om saken ges i tillräcklig utsträckning och tillsynsmyndigheterna ska ges tillfälle att ge utlåtande och ägarna till

och innehavarna av fastigheter i området ska ges tillfälle att bli hörda (8 § 1 mom. i VTL). Tillsynsmyndigheter enligt lagen om vattentjänster utgörs av närings-, trafik- och miljöcentralen, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den kommunala miljövårdsmyndigheten (4 § i VTL). Det är inte nödvändigt för en tillsynsmyndighet att ge ett utlåtande i ärendet om detta inte anses nödvändigt.

Tillräcklig information om ett godkännande eller en ändring av ett verksamhetsområde ska ges innan beslutet fattas (8 § 1 mom. i VTL). På samma sätt ska information om själva godkännandebeslutet ges i tillräcklig utsträckning (8 § 4 mom. i VTL). Syftet med informationen är att bidra till att fastighetsägarna och -innehavarna inom området har möjlighet att bli hörda i ärendet innan beslutet om godkännande fattas och att söka ändring i beslutet. Informationen kan ges till exempel på kommunens webbplats, i dagstidningar och med olika meddelanden. Det ska dock beaktas att allmän information inte kan ersätta eller täcka hörandet av fastighetsägare eller -innehavare inom området, vilket också omfattas av bestämmelserna i 6 kap. i förvaltningslagen (424/2003).

Det är möjligt att överklaga ett beslut om godkännande av ett verksamhetsområde genom att söka ändring enligt bestämmelserna i kommunlagen (32 § 3 mom. i VTL). Enligt 90 § i kommunallagen ska ändring sökas med ett kommunalbesvär till förvaltningsdomstolen. Överklagan kan göras på grund av att det anses att beslutet är lagstridigt. Grunden för överklagan kan vara till exempel att verkets förutsättningar att sköta vattentjänster på ett ekonomiskt sätt inte beaktats då beslutet fattades. Rätt att överklaga beslut innehas av en part, som omfattar vattentjänstverket och områdets fastighetsägare och -innehavare, en kommunmedlem (92 § i kommunallagen) och utifrån 32 § 3 mom. i VTL också tillsynsmyndigheten.

Att avgränsa ett område som omfattas av skyldigheten att ordna tjänster enligt 6 § 2 mom. i VTL eller åtminstone ett sådant område som med stöd av 7 § i VTL ska inkluderas i verksamhetsområden utanför ett verksamhetsområde innebär i sig inte att ett beslut om att godkänna ett verksamhetsområde är lagstridigt. Ett sådant område kan inkluderas i verksamhetsområdet för ett annat verk eller så kan kommunen, i andra fall än fall enligt 7 § i VTL, uppfylla sin skyldighet att ordna tjänster på annat sätt än med tjänster som tillhandahålls av vattentjänstverket.

4.4 Fastställande av nätområden och tidsschemat för byggande

Kommunen godkänner ett verksamhetsområde för ett vattentjänstverk, inte separata verksamhetsområden för vattenförsörjning och avloppshantering av spillvatten. Det avgörande med tanke på omfattningen på vattenledningsnätet och nätet för avloppshantering av spillvatten är specifikationen av de områden som ska inkluderas i de olika näten enligt 8 § 3 mom. i VTL, vilken preciserar avgränsningen av verksamhetsområdet.

Ett vattentjänstverks vattenlednings- och avloppsnät behöver inte vara lika omfattande inom verksamhetsområdet och verkens verksamhetsområden kan också vara överlappande om olika verk sköter vattenförsörjningen och avloppshantering.

På det sätt som förutsatts i 8 § 3 mom. i VTL och utifrån behoven av vattentjänster fastställer kommunen vilka områden av verksamhetsområdet som ska omfattas av verkets vattenledningsnät och spillvattennät. Områdenas gränser fastställs i allmänhet enligt fastighetsgränserna. Det är också möjligt att inom ett verksamhetsområde lämna kvar områden som inte nödvändigtvis förutsätter att vattenlednings- och avloppsnät byggs. Följaktligen är det inte nödvändigt att till exempel avgränsa parker utanför ett verksamhetsområde, även om det inte är nödvändigt att inkludera dem i verkets nät.

Förutom specifikationen av områden ska ett beslut om godkännande enligt 8 § 3 mom. i VTL omfatta en målinriktad tidsplan för att inkludera verksamhetsområdets olika delar i näten. Det handlar inte om en bindande, utan om en riktgivande tidsplan, utifrån vilken ägare till och innehavare av fastigheter inom verksamhetsområdet kan få en uppfattning om när det planeras att utsträcka nätet till närheten av deras fastighet. Det finns dock skäl att den tidsplan som inkluderas i beslutet om verksamhetsområde är realistisk, och den får inte sträcka sig onödigt långt in i framtiden. Det är ändamålsenligt att dra upp långsiktiga riktlinjer för att utvidga näten, till exempel för en tidsperiod över 10 år, i samband med planeringen av utvecklingen av vattentjänsterna. Den förpliktande tidsplanen för att bygga vattenlednings- och avloppsnät fastställs enligt beslutet om godkännande av ett verksamhetsområde och skyldigheten att sköta vattentjänster enligt 9 § i VTL för att motsvara behoven i samhällsutvecklingen.

4.5 Inskränkning av ett verksamhetsområde

Med stöd av 8 § 1 mom. i VTL kan en kommun vid behov ändra och följaktligen inskränka ett godkänt verksamhetsområde. Vid ändring av ett verksamhetsområde används samma process som vid godkännande.

Det kan vara nödvändigt att inskränka ett verksamhetsområde om omständigheterna ändrats på så sätt att kommunen inte längre utifrån 6 och 7 § i VTL har en skyldighet att ordna vattentjänster med tjänster som tillhandahålls av ett vattentjänstverk och vattentjänstverket inte har möjlighet att sköta vattentjänster på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt enligt 8 § 2 mom. i VTL. Det är möjligt att behovet av ett verks tjänster eller dess driftsförutsättningar undanröjts till exempel på grund av att samhällsutvecklingen inte sker enligt tidigare planer eller att bosättningen och övriga funktioner i områden minskat kraftigt.

Förutsättningarna för inskränkning av verksamhetsområdet är i lagen om vattentjänster bundna till om det finns fastigheter som är anslutna till vattentjänstverkets nät inom det område som är

föremål för inskränkning. Om detta inte är fallet, är det tillräckligt att konstatera en ändring i behovet av vattentjänster i samband med ett beslut om inskränkning. I områden där det finns fastigheter som anslutits till vattentjänstverkets nät, är en ytterligare förutsättning för inskränkning att kommunen i enlighet med 8 a § i VTL fattar ett beslut om att trygga vattentjänsterna för de fastigheter som är anslutna till näten. Det finns bestämmelser om uppsägning av ett avtal om vattentjänster när ett verksamhetsområde inskränks i 24 § 5 mom. i VTL där också regleringen för att trygga vattentjänster för en fastighet preciseras.

Utifrån 8 a § i VTL ska en kommun, samtidigt som den fattar ett beslut om att inskränka ett verksamhetsområde för ett vattentjänstverk, besluta hur vattentjänsterna tryggas för de fastigheter som är anslutna till verkets nät och som lämnar utanför verksamhetsområdet. Minimikraven för att trygga vattentjänsterna är att det hushållsvatten som är tillgängligt för fastigheten uppfyller kraven i hälsoskyddslagstiftningen och att behandlingen av spillvatten är förenlig med kraven i miljöskyddslagstiftningen.

Fastighetens vattentjänster kan tryggas med fastighetsspecifika arrangemang eller gemensamma arrangemang för flera fastigheter. Det kan vara möjligt att fastighetsägaren eller -innehavaren sinsemellan kommer överens om att leveransen av verkets tjänster fortsätter, även om fastigheten lämnar utanför verksamhetsområdet.

Enligt 24 § 5 mom. i VTL är en förutsättning för uppsägning av ett avtal om vattentjänster mellan ett vattentjänstverk och en kund vid inskränkning av ett verksamhetsområde att vattentjänstverket eller kommunen tryggar fastighetens vattentjänster på så sätt att detta inte leder till extra kostnader för kunden (se närmare i 8.5 kap.). Kommunen ska innan ett beslut om att inskränka ett verksamhetsområde fattas bedöma om den fortfarande har en skyldighet utifrån 6 § 2 mom. i VTL att ordna andra nödvändiga vattentjänster i stället för vattentjänstverkets tjänster. Om kommunen fortfarande har en skyldighet att ordna tjänster, ska den ansvara för att vattentjänsterna för fastigheten tryggas. I annat fall ansvarar vattentjänstverket för att trygga vattentjänsterna för fastigheten vid uppsägning av ett avtal om vattentjänster.

5 Vattentjänstverkets skyldighet att sköta vattentjänster

I 9 § i VTL finns det bestämmelser om skyldigheten att sköta vattentjänster för vattentjänstverk. I 14 § finns det å sin sida bestämmelser om ett vattentjänstverks skyldighet att dra försorg om kvaliteten på hushållsvatten, medan 15 § innehåller bestämmelser om kontrollskyldigheten och 16 § om offentligheten för handlingar. Nya 15 a § innehåller bestämmelser om tryggnad av tjänster av vattentjänstverk vid störningssituationer. Nya 3 a kap. innehåller särskilda bestämmelser om avloppshantering av dagvatten.

Förutom de lagstadgade plikterna kan ett vattentjänstverk naturligtvis åta sig att producera andra tjänster utifrån ett avtal. En sådan kan vara till exempel att ordna tillgång till släckningsvatten eller hantering av dagvatten inom allmänna områden i större utsträckning än vad som föreskrivs i räddningslagen (379/2011) eller i 3 a kap. i VTL. Ett verk kan också leverera vattentjänster till fastigheter utanför verksamhetsområdet.

5.1 Ändringar av regleringen år 2014

Skyldigheterna för ett vattentjänstverk att sköta vattentjänster preciserades med de lagändringar som trädde i kraft 1.9.2014 i första hand genom att utvidga kontrollskyldigheten och genom att utfärda bestämmelser om skyldigheten att hålla sig informerad i 15 § i VTL. För det andra utfärdades bestämmelser om tryggnad av ett vattentjänstverks tjänster vid störningssituationer i den nya paragrafen 15 a § i VTL. Också regleringen om att ordna avloppshantering av dagvatten kompletterades och flyttades till 3 a kap. i lagen om vattentjänster.

Följande ändringar gjordes i 15 § i VTL:

1. Ett omnämnde om skyldigheten att hålla sig informerad tillades i paragrafens rubrik och bestämmelser om ett verks skyldighet att vara medveten om risker som är förknippade med råvattnets kvantitet och kvalitet och dess anordningars skick lades till i 1 mom.
2. Utifrån 1 mom. i paragrafen ska verket kontrollera kvantiteten av och kvaliteten på det råvatten som det använder, anordningarnas skick och mängden läckvatten i verkets vattenlednings- och avloppsnät.
3. Utifrån det nya kravet enligt 1 mom. ska ett vattentjänstverk omvandla uppgifterna om ledningsnätets placering till elektronisk form.
4. I paragrafens 2 mom. utvidgades bestämmelserna i 1 mom. att gälla också verk som levererar vatten till ett vattentjänstverk eller behandlar dess spillvatten.

5. I paragrafens 3 mom. tillades en behörighet att utfärda närmare bestämmelser om skyldigheten att hålla sig informerad och utföra kontroll. Denna behörighet är mer precis än behörigheten att utfärda en förordning i 36 § i VTL.

5.2 Ordnande

Enligt 9 § i VTL sköter vattentjänstverket vattentjänsterna inom sitt verksamhetsområde i överensstämmelse med samhällsutvecklingens behov i enlighet med beslutet om godkännande av verksamhetsområdet. Innehållet i skyldigheten för ett vattentjänstverk fastställs å ena sidan av beslutet om godkännande av verksamhetsområde enligt 8 § i VTL och å andra sidan av bestämmelserna i VTL. I 9 § i VTL avses med ordnande att man bygger och underhåller distributionsnät för hushållsvatten och avloppsnät för spillvatten, att leda, behandla och leverera vatten för användning som hushållsvatten och att leda bort och behandla spillvatten samt att sköta anknutna uppgifter.

Omfattningen på skyldigheten att ordna tjänster och tidsschemat för att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fullfölja skyldigheten fastställs utifrån behoven av vattentjänster inom verksamhetsområdenas olika delar. Till exempel ett verks nät ska byggas i takt med att områden som ska inkluderas i nätet byggs. Innehållet i skyldigheten att ordna tjänster har i 9 § i VTL inte kopplats direkt till verkets ekonomiska förutsättningar, vilka det enligt 8 § 2 mom. i VTL varit nödvändigt att uppmärksamma redan då verkets verksamhetsområde godkändes.

Enligt huvudregeln ska fastigheter som finns inom verksamhetsområdet anslutas till vattentjänstverkets nät. Ett vattentjänstverk ska tillåta att en fastighet ansluts till verkets vattenledning eller spillvattenavlopp om inte fastighetens vattenkonsumtion eller spillvatten försvårar verkets drift eller dess förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt tillhandahålla vattentjänster för andra fastigheter på det sätt som anges i 10 § 4 mom. i VTL.

En fastighetsägare eller -innehavare har en allmän skyldighet att ordna vattentjänster för fastigheten. Vare sig kommunens eller vattentjänstverkets plikter undanröjer denna skyldighet. För klarhetens skull finns det en bestämmelse om detta i 6 § 1 mom. i VTL, vars betydelse är informativ. Med tanke på omfattningen på skyldigheten att ordna vattentjänster för en fastighetsägare eller -innehavare är det väsentliga huruvida fastigheten finns inom vattentjänstverkets verksamhetsområde och om den följaktligen ska anslutas till verkets nät. En ägare eller innehavare har en skyldighet att ordna fastighetsspecifika vattentjänster för fastigheter som finns utanför verksamhetsområdet. De närmare skyldigheter som fastställts för detta grundar sig på hälsoskyddslagen, miljöskyddslagen och markanvändnings- och bygglagen.

Allmänna områden är inte i undantagsställning med tanke på begreppet fastighet i lagen om vattentjänster eftersom de i enlighet med 2 § i fastighetsregisterlagen (392/1985) är fastigheter. På samma sätt som för andra fastigheter ligger ansvaret för

vattentjänster inom allmänna områden på områdets ägare eller innehavare, det vill säga i allmänhet på kommunen. Plikterna för ett vattentjänstverk undanröjer inte denna skyldighet. Det är en annan sak att ett verk utifrån ett avtal kan åta sig att sköta vattentjänster inom allmänna områden i större utsträckning än vad enbart anslutningen av fastigheten till verkets nät förutsätter.

Enligt 14 § i VTL har ett vattentjänstverk en skyldighet att se till att det hushållsvatten som ett verk levererar uppfyller kraven i hälsoskyddslagen. Vad gäller avgränsningen av ansvar finns det skäl att observera att verket naturligtvis inte ansvarar för de kvalitetsproblem på hushållsvattnet som vatten- och avloppsanordningarna på en fastighet förorsakar och som kan uppkomma om till exempel vattnet står under en lång tid i fastighetens nät på grund av oregelbunden användning. Utifrån 13 § i VTL ansvarar ägaren eller innehavaren av en fastighet som ska anslutas till ett vattentjänstverks nät för vatten- och avloppsanordningarna fram till förbindelsepunkten.

5.3 Skyldigheten att hålla sig informerad och utföra kontroll

Enligt 15 § 1 mom. i VTL ska ett vattentjänstverk hålla sig informerat om dels de risker som hänför sig till kvantiteten av eller kvaliteten på det råvatten som det använder, dels i vilket skick verkets anordningar är. I detta syfte ska verket kontrollera kvantiteten av och kvaliteten på det råvatten som det använder, anordningarnas skick och mängden läckvatten i verkets vattenlednings- och avloppsnät. Uppgifterna om ledningsnätens läge ska omvandlas till elektronisk form. I 15 § 2 mom. i VTL utvidgas dessa plikter att också gälla verk som levererar vatten till ett vattentjänstverk eller som behandlar deras spillvatten.

Syftet med skyldigheten att hålla sig informerad och utföra kontroll är att bidra till att förebygga och beakta risker i den verksamhet eller planering som ett vattentjänstverk eller ett annat verk enligt 15 § 2 mom. i VTL bedriver eller genomför samt att hålla anordningarna i behörigt skick. Skyldigheten att hålla sig informerad och utföra kontroll grundar sig på målet om att trygga vattentjänster och skyldigheten att tillhandahålla tjänster enligt 1 och 9 § i VTL. Den har också ett nära samband till tryggnaden av ett vattentjänstverks tjänster vid störningar enligt 15 a § i VTL. Plikterna enligt lagen om vattentjänster undanröjer inte plikterna att hålla sig informerad och utföra kontroll enligt hälsoskyddslagen, vilka ett vattentjänstverk ska iaktta sin verksamhet.

Ett vattentjänstverk och ett verk som levererar vatten till ett vattentjänstverk eller behandlar dess spillvatten ska utifrån skyldigheten att hålla sig informerad vara medveten om de omständigheter som är centrala med tanke på verksamheten och dess effekter. Kontrollskyldigheterna enligt 15 § 1 mom. i VTL främjar fullföljandet av denna skyldighet. Verket ska till exempel kartlägga och kontrollera riskfaktorer som gäller råvatten i den mån som realiserade risker kan påverka kvaliteten på eller kvantiteten av det levererade vattnet.

Med anordningar för ett vattentjänstverk eller ett annat verk enligt 15 § i VTL avses i paragrafen alla anordningar som är nödvändiga för verkets drift såsom vattentäcker, vattenbehandlingsverk, distributionsnät inklusive pumpstationer, behållare och anordningar, reningsverk samt avloppsnät inklusive pumpstationer, brunnar och anordningar. Utifrån 15 § i VTL ska särskild uppmärksamhet riktas mot skicket i verkets nät.

Omvandlingen av uppgifter om ledningsnätens placering till elektronisk form enligt 15 § 1 mom. i VTL förutsätter att uppgifterna om placeringen är lättillgängliga för dem som behöver dem. Bakgrunden till denna bestämmelse är riktlinjen från den 13 december 2011 av finanspolitiska ministerutskottet om omvandling av uppgifter om underjordiska nät till elektronisk form. Uppgifter om nätens placering omfattar också uppgifter om placeringen för verkets dagvattenavlopp. Uppgifterna behövs till exempel vid markbyggnadsarbeten för att undvika skador. Bestämmelsen förpliktar i sig inte att de existerande uppgifterna om näten preciseras. Enligt övergångsbestämmelserna ska uppgifter om nätens läge omvandlas till elektronisk form senast före utgången av år 2016. Det är inte nödvändigt att offentliggöra placeringsuppgifter i datanätet och av säkerhetsskäl ska detta inte heller göras.

Vid behov kan närmare bestämmelser om skyldigheten att hålla sig informerad och utföra kontroll med stöd av 15 § 3 mom. i VTL utfärdas genom förordning. Detta kan vara nödvändigt till exempel om uppgifterna om anordningens skick är bristfälliga och de reparationsinvesteringar som hänför sig till näten inte är tillräckliga.

5.4 Att trygga tjänster i störningssituationer

Nya 15 a § i VTL innehåller bestämmelser om ett vattentjänstverks skyldighet att vid störningssituationer trygga tillgången till vattentjänster för de fastigheter som är anslutna till verkets nät. För att trygga tjänsterna ska verket föra ett samarbete med olika aktörer, utarbeta en plan för beredskap för störningssituationer (beredskapsplan) och vidta nödvändiga beredskapsåtgärder utifrån planen. Med samarbetsparter avses bland annat vattentjänstverk som anslutits till samma nät, kommunen, de kommunala tillsynsmyndigheterna, räddningsmyndigheterna, avtalsparter och kunder. I 3 mom. i paragrafen utvidgas plikterna att trygga tjänster på samma sätt som i 15 § till verk som levererar vatten till vattentjänstverk eller behandlar deras spillvatten.

Med störningssituation avses i 15 a § i VTL alla störningssituationer som försvårar eller äventyrar produktionen av vattentjänster med undantag för sedvanliga störningssituationer. Exempel på störningssituationer är sådana skador på anordningar som har omfattande följder, andra allvarliga störningar i anordningar, system eller tjänster som hänför sig till vatten och avlopp, störningar som drabbar tekniska system samt störningssituationer som drabbar vattenförsörjningens samt energi- och informationssystem. Störningar kan orsakas av bland annat naturkatastrofer,

extrema väderförhållanden, lokala eller riksomfattande olyckor, mänskliga misstag, skadegörelse och brott samt störningssituationer hos vattentjänstverkets serviceleverantörer.

Plikten att trygga ett verks tjänster grundar sig på skyldigheten för ett vattentjänstverk att ordna vattentjänster enligt 9 § i VTL. I 15 a § i VTL omfattar plikten områden som omfattas av verkens nät, inte endast verksamhetsområden. Plikten att ordna tjänster omfattar i första hand att sköta sedvanliga vattentjänster, men vid störningssituationer ska verket vid behov ordna också ersättande vattentjänster.

Samarbetet mellan ett vattentjänstverk eller ett annat verk enligt paragrafen och olika aktörer enligt 15 a § 1 mom. i VTL främjar samordnandet av agerandet vid och beredskapen för störningssituationer. Tonvikten på samarbetet med verkets kunder ligger på agerandet vid störningssituationer, medan verket tillsammans med övriga aktörer ska planera också beredskap för störningssituationer enligt 2 mom. i paragrafen. Samarbetet främjas av en fungerande plan som dimensionerats på ett ändamålsenligt sätt och harmoniserats med övriga planer.

Samarbetet för att trygga tjänster med andra vattentjänstverk, verk som idkar partiförsäljning och reningsverk som anslutits till samma nät möjliggör en omfattande hantering av nätverkshelheten för vattentjänster vid störningssituationer och beredskapsplaneringen. Beredskapsplanen kan också utarbetas som en gemensam plan för flera verk, om detta är ändamålsenligt. Syftet med samarbetet är att säkerställa att beredskapen för vattentjänster vid störningssituationer är ändamålsenlig med hänsyn till hela näthelheten, oberoende av hur kedjan för att leverera vattentjänster organiserats.

Parterna i det samarbete som ska föras med kommunen, den kommunala tillsynsmyndigheten och räddningsmyndigheten utgörs särskilt av den kommunala hälsoskydds- och miljövårdsmyndigheten och den regionala räddningsmyndigheten för räddningsväsendet som avses i 26 § i räddningslagen. Myndighetens roll i tryggheten av vattentjänster begränsar sig till att stöda och övervaka verkets beredskap för och agerande vid störningssituationer enligt deras bransch. Hälsoskyddslagens 8 § och förordningen om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten (442/2014) innehåller särskilda bestämmelser om hälsoskyddsmyndighetens uppgifter för att bereda sig på störningssituationer och det anknutna samarbetet med verk som levererar hushållsvatten och verk som levererar vatten till sådana verk. I stället för störningssituationer används begreppet "exceptionella situationer" i dessa bestämmelser.

Med avtalspart avses i 15 a § i VTL till exempel verk som levererar vatten till vattentjänstverk och verk som behandlar deras spillvatten, energiverk, kemikalieleverantörer och kunder hos vattentjänstverket som lämnar utanför tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster, såsom stora industriella anläggningar. Ett vattentjänstverk ska sträva efter att trygga att det å ena sidan får tjänster och å andra sidan levererar tjänster till

sina avtalsparter med så få störningar som möjligt. I samband med beredskapsplaneringen finns det skäl för ett verk att rikta uppmärksamhet mot bosättningen och därtill särskilt mot specialkunder såsom sjukhus och livsmedelsföretag, för vilka det är särskilt viktigt att ha tillgång till vattentjänster. En väsentlig del av samarbetet med avtalsparterna utgörs av att samordna beredskapsåtgärderna och kriskommunikationen.

Det är viktigt för vattentjänstverk och specialkunder att i sitt samarbete rikta uppmärksamhet mot bägge parter beredskapsåtgärder. Till exempel många små vattentjänstverk kan ha stora husdjursgårdar som kunder. Det är möjligt att beredskapen för störningssituationer för sådana gårdar enklast kan ordnas med fastighetsspecifika reservsystem, såsom en brunn eller en reservvattenbehållare.

Vattentjänstverk och verk som levererar vatten till dessa eller behandlar deras spillvatten ska utarbeta och uppdatera en beredskapsplan enligt 15 a § 2 mom. i VTL utifrån en utvärdering av riskerna i verksamheten. Utifrån övergångsbestämmelserna ska verket ha en beredskapsplan senast före utgången av år 2016. Det är inte nödvändigt att beredskapsplanen utgör en separat handling, utan den kan vara till exempel en del av verkets övergripande säkerhetsplan för hushållsvatten och hantering av spillvatten (s.k. WSP och SSP).

Beredskapsplanen är ett hjälpmedel för att trygga verkets tjänster vid störningssituationer. När planen utarbetas ska verkets särdrag och storlek samt möjlighet att bereda sig för störningssituationer beaktas. Det står klart att beredskapsbehoven och -möjligheterna hos till exempel ett vattentjänstverk som betjänar färre än 100 personer avsevärt avviker från behoven och möjligheterna hos ett verk som betjänar över en miljon personer. Ju allvarigare och mer omfattande risker som är förknippade med verksamheten, desto större skäl att mer grundligt bereda sig på störningssituationer. Även planering av kriskommunikationen är en väsentlig del av beredskapen.

Beredskapsplanen ska uppdateras med jämna mellanrum och alltid då ändringar som påverkar planen sker vid verket eller hos dess samarbetsparter. Minst en gång per år ska det kontrolleras att kontaktuppgifterna är uppdaterade. Planen ska ses över efter varje störningssituation. En uppdaterad plan främjar förebyggandet av olägenheter på grund av störningssituationer, men också ett effektivt utnyttjande av planen vid en störningssituation.

Ett verk ska utifrån beredskapsplanen vidta nödvändiga åtgärder enligt 15 a § 2 mom. i VTL för att så väl som möjligt kunna trygga vattentjänster vid en störningssituation. Dessa åtgärder utgörs av till exempel åtgärder som förebygger driftsstörningar och övning på agerandet vid en störningssituation. Utifrån beredskapsplanen kan åtgärderna inriktas och dimensioneras med hänsyn till verkets särdrag och storlek.

Utifrån 15 a § 2 mom. i VTL ska ett vattentjänstverk liksom ett verk som levererar vatten till ett vattentjänstverk eller verk som

behandlar dess spillvatten ge en beredskapsplan till tillsyns- och räddningsmyndigheterna och kommunen, med vilka verket utifrån 1 mom. i paragrafen också samarbetar i utarbetandet av planen. Dessa kan använda planen till exempel vid den planering av beredskapen för exceptionella situationer som hälsoskyddsmyndigheterna ska utföra enligt 8 § 2 mom. i hälsoskyddslagen (763/1994) och vid den beredskapsplanering som kommunerna ska utföra enligt beredskapslagen (1552/2011). Alternativt kan verket samordna beredskapsplanen med dessa myndighetsplaner.

Utifrån 15 a § 4 mom. i VTL kan närmare bestämmelser om grunderna för hur ett vattentjänstverk ska planera sin beredskap för störningssituationer utfärdas genom förordning av statsrådet. Med en förordning är det vid behov möjligt att till exempel precisera regleringen om beredskapsplanen för ett vattentjänstverk också med beaktande av samordnandet av planer som utarbetas utifrån andra lagar. Många källor har anvisningar om beredskap vid vattentjänstverk, bland annat jord- och skogsbruksministeriets, Försörjningsberedskapscentralens och Finlands miljöcentralens gemensamma miljöguide (128/2006) *Vesihuollon erityistilanteet ja niihin varautuminen* (Beredskap i vattenförsörjning inför särskilda situationer), handböcker som publicerats av vattentjänstpoolen och inom social- och hälsovårdsområdet, liksom det system för riskhantering av hushållsvatten som utvecklats under ledning av social- och hälsovårdsministeriet. Förutom dessa färdigställs i slutet av år 2015 en handbok i beredskap för störningssituationer vid vattentjänstverk som ett samprojekt som finansieras av Försörjningsberedskapscentralen, jord- och skogsbruksministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet och Vattenverksföreningen.

5.5 Upplyningsplikt och offentlighet i fråga om handlingar

I 16 § i VTL fastställs en skyldighet för vattentjänstverk att ge information om kvaliteten på det hushållsvatten som det levererar och om nivån på avloppsvattenreningen samt om hur avgifterna för vattentjänsterna bildas. Därtill innehåller paragrafen bestämmelser om utbytet av information mellan ett vattentjänstverk och en kund, tillgången till miljöuppgifter om vattentjänstverksverksamhet och om överklagan av ett beslut av ett vattentjänstverk, med vilket tillgången till uppgifter i en handling avgjorts.

Informationen om kvaliteten på hushållsvattnet, nivån på reningen av spillvatten och om hur avgifterna bildas ska vara tillräcklig (16 § 2 mom. i VTL). Hur denna information ges kan dock bestämmas av vattentjänstverket, förutom vad gäller publicering av uppgifter enligt 20 c § i VTL. Informationen får inte leda till oskäliga extra kostnader för verket. Skyldigheten att ge information om hur avgifterna bildas i kombination med avskiljandet av bokföringen och övriga bestämmelser om ekonomisk förvaltning i 4 kap. i lagen (se 10 kap.) ökar transparensen i prissättningen av vattentjänster.

Med stöd av 16 § 1 mom. i VTL ska ett vattentjänstverk och en kund på begäran utbyta uppgifter som behövs för anslutningen till vattentjänstverkets ledningsnät och ombesörjandet av vattentjänster. Enligt bestämmelsen ska ett vattentjänstverk lämna de uppgifter som en kund begär till exempel om villkoren och eventuella alternativ innan ett anslutningsavtal ingås. En kund ska å sin sida på begäran av verket lämna uppgifter om till exempel anslutningsåtgärder, de uppgifter om fastigheten som är nödvändiga för att leverera vatten och avleda avloppsvatten samt om fastighetens vatten- och avloppsanordningar. När ett avtal om vattentjänster ingåtts, ska avtalsparterna naturligtvis ge varandra nödvändiga uppgifter för att uppfylla avtalet också enligt avtalsprinciperna och de allmänna avtalsrättsliga principerna.

I början av år 2005 tillades ett 3 mom. och 4 mom. i 16 § i VTL. Enligt 3 mom. tillämpas bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet (621/1999, offentlighetslagen) på informationstillgången och dess främjande vad gäller handlingar som innehåller miljöuppgifter av vattentjänstverk. Utifrån det sist nämnda momentet är det å sin sida möjligt att överklaga ett beslut som gäller begäran om tillgång till information av ett vattentjänstverk enligt förvaltningslagen (2005/54). Tilläggen var nödvändiga för att implementera direktivet om allmänhetens tillgång till miljöinformation (2003/4/EG) och precisera och bredda begreppet "myndigheter" i direktivet så att det omfattar alla vattentjänstverk.

Utifrån 16 § 3 mom. i VTL och offentlighetslagen ska ett vattentjänstverk oberoende av dess verksamhetsform lämna uppgifter ur handlingar med miljöuppgifter om kvaliteten på och mängden av rå- eller hushållsvatten eller behandlingen eller ledningen av sådant vatten och främja tillgången till sådana miljöuppgifter. Miljöuppgifterna omfattar dock inte till exempel uppgifter som är av vikt med tanke på ett vattentjänstverks driftssäkerhet, affärshemligheter eller processuppgifter. Offentlighetslagen innehåller särskilda bestämmelser om tystnadsplikten.

6 Anslutning till nätet

Det finns bestämmelser om skyldigheten att ansluta en fastighet till ett vattentjänstverks vattenlednings- och spillvattennät i 10 § i VTL. I 11 § i VTL finns det bestämmelser om befrielse från anslutningsskyldigheten, medan 12 § innehåller föreskrifter om förbindelsepunkterna. I 13 § i VTL finns det bestämmelser om planering, byggande, underhåll och drift av vatten- och avloppsanordningar på en fastighet, medan 17 § innehåller föreskrifter om rätten för företrädare för verket att röra sig på en kunds fastighet och vidta vissa åtgärder på fastigheten. Nya 3 a kap. innehåller särskilda bestämmelser om anslutningen av en fastighet till ett vattentjänstverks avloppsnät för dagvatten.

6.1 Ändringar av regleringen år 2014

Genom de lagändringar som trädde i kraft 1.9.2014 gjordes ett stort antal ändringar i regleringen om anslutningen av en fastighet till ett vattentjänstverks nät i lagen om vattentjänster. Den viktigaste av dessa var att skyldigheten att ansluta en fastighet till ett vattentjänstverks vattenledning och spillvattenavlopp lindrades utanför tätorter i 10 § i VTL. Denna ändring omfattar övergångsreglering för sådana verksamhetsområden för ett vattentjänstverk vilka fastställdes före 1.9.2014 och inom vilka verket vidtagit åtgärder för att ombesörja vattentjänster.

Bestämmelserna i 12 § i VTL preciserades genom att lägga till ett krav på att förbindelsepunkternas läge inte får orsaka ägaren till eller innehavaren av fastigheten oskäligen kostnader för att ansluta fastigheten till verkets ledningsnät.

Tillämpningsområdet för 10–12 § i VTL avgränsades till anslutning till ett vattentjänstverks vattenledning och spillvattenavlopp, eftersom bestämmelser om anslutning av en fastighet till ett verks dagvattenavlopp meddelades i nya kap 3 a.

Regleringen om befrielse från skyldigheten att ansluta en fastighet till vattentjänstverkets vattenledning och spillvattenavlopp preciserades i 11 § i VTL enligt följande:

1. I paragrafen avlägsnades skyldigheten att höra närings-, trafik- och miljöcentralen om befrielsen.
2. Det föreskrevs separat att befrielse kan beviljas såväl tills vidare som för en viss tid.
3. Därtill tillades det att kostnader för att bygga vatten- och avloppsanordningar på en fastighet ska beaktas då skäligheten bedöms.
4. I enlighet med kraven i miljöskyddslagen preciserades det att ordnande av ledande och behandling av spillvatten från en fastighet är en förutsättning för befrielse från skyldigheten att ansluta sig till ett spillvattenavlopp, då den tidigare paragrafen innehöll en hänvisning till förebyggande av hälsoolägenheter och miljöförstörelse.

Det finns ingen övergångsreglering om tillämpningen av 11 § i VTL.

6.2 Anslutningsskyldighet

Enligt 10 § i VTL är huvudregeln att en fastighet inom ett vattentjänstverks verksamhetsområde ska anslutas till verkets nät. På motsvarande sätt har verket en skyldighet att tillåta anslutning av en fastighet. Utifrån 4 mom. i denna paragraf utgörs undantaget av fastigheter som på grund av vattenförbrukningen eller på grund av kvaliteten på eller mängden av det spillvatten som ska ledas in i spillvattenavloppet försvårar verkets verksamhet eller dess förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt ordna vattentjänster för andra fastigheter. Den praktiska betydelsen av begränsningen är i huvudsak att ett verk kan ställa särskilda villkor för anslutning av en sådan fastighet.

Vid bedömningen av skyldigheten att ansluta en fastighet ska vattentjänstbehoven på fastigheten beaktas. Med en fastighet enligt lagen om vattentjänster avses å ena sidan en sådan fastighet som behöver vattentjänster. Följaktligen omfattar anslutningsskyldigheten inte till exempel obebyggda fastigheter och det finns ofta skäl att från fall till fall överväga behoven av vattentjänster för oanvända fastigheter eller fastigheter där vattnet bärs in. Å andra sidan kan behoven av vattentjänster på en fastighet som används för näringsverksamhet följaktligen vara större än behoven för bosättning på så sätt att näringsverksamheten inte på det sättet som avses 2 § i VTL kan jämföras med bosättning, då den lämnar utanför tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster och anslutningsskyldigheten och omfattas av privaträttsliga avtal och till exempel konkurrenslagen.

När en fastighet ansluts till ett vattentjänstverks nät ska alla sådana byggnader på fastigheten som har en egen vattenpost vanligen anslutas till nätet. I vissa fall kan till exempel avstånden på en enskild fastighet dock vara stora eller så kan vattentjänstbehoven variera mellan olika byggnader eller så kan fastigheten i övrigt omfattas av sådana förhållanden att det kan vara nödvändigt att pröva anslutningen av olika byggnader enskilt..

6.3 Lindring av anslutningsskyldigheten utanför en tätort

Utifrån 10 § 2 och 3 mom. i VTL är det inte nödvändigt att ansluta en fastighet till ett vattentjänstverks vattenledning och spillvattenavlopp inom ett vattentjänstverks verksamhetsområde utanför en tätort, om vissa förutsättningar uppfylls. Den första förutsättningen är, förutom om det handlar om en fastighet som har endast en vattenklosett, att fastighetens vatten- och avloppsanordningar byggts innan vattentjänstverkets verksamhetsområde godkändes. För det andra ska en fastighet som inte ansluts till verkets vattenledning ha tillgång till en tillräcklig mängd hushållsvatten som uppfyller kvalitetskraven enligt hälsoskyddslagen och en fastighet som inte ansluts till verkets spillvattenavlopp ska iakttä bestämmelserna om avledande och behandling av spillvatten från fastigheten i miljöskyddslagen. En lindring av anslutningsskyldigheten kan gälla anslutningen av en fastighet till vattenledningen eller spillvattenavloppet eller endast ett av dessa nät.

Det är inte nödvändigt att ansluta en fastighet som inte har en vattenklosett om bestämmelserna i miljöskyddslagen iakttas vid avledning och behandling av spillvatten från fastigheten. I detta sammanhang är inte den tidpunkt då fastighetens vatten- och avloppsanordningar byggdes av betydelse. Enbart det faktum att en vattenklosett inte används utgör inte en grund för att avvika från anslutningsskyldigheten.

Begreppet "tätort" definieras i 3 § 8 punkten i VTL. Enligt denna är en tätort ett område där det bor åtminstone 200 personer i byggnader som finns nära varandra. Detta motsvarar definitionen av begreppet statistisk tätort, det vill säga en byggnadsförtätning med minst 200 invånare, där avståndet mellan byggnaderna i allmänhet inte är längre än 200 meter. Definitionen av begreppet statistisk tätort bygger på den avgränsning av tätorter som används i uppföljningssystemet för samhällsstrukturen (YKR), som förutom antalet invånare beaktar antalet byggnader, våningsytan och förtätningen. Definitionen av begreppet "statistisk tätort" är närbesläktad med den allmänna nordiska tätortsavgränsningen, enligt vilken byggnadsgrupper med minst 200 invånare där avståndet mellan byggnaderna inte överstiger 200 meter är tätorter. Tätortsavgränsningarna uppdateras årligen i september och gränsmaterialet är tillgängligt vid Finlands miljöcentral. Kommunerna ska inte utöva prövningsrätt i definitionen av en tätort.

Lindringen av anslutningsskyldigheten utanför en tätort omfattar (med undantag för vattenklosettgrunden) endast fastigheter vars vatten- och avloppsanordningar byggts innan kommunen fattat ett beslut om verksamhetsområdet för vattentjänstverket och uppfyller förutsättningarna i 10 § 2 och 3 mom. i VTL. Det avgörande i detta är den tidpunkt då verksamhetsområdet godkändes, inte när lagändringen trädde i kraft. Vattentjänsterna på fastigheten ska redan vid byggnadstidpunkten och innan beslutet om verksamhetsområde ha uppfyllt kraven i hälsoskydds- och/eller miljöskyddslagen eller så ska de kunna uppfylla dessa krav med små ändringar i anordningarna. Om man till exempel måste uppdatera anordningarna efter övergångstiden enligt miljöskyddslagen, omfattar inte lindringen av anslutningsskyldigheten en sådan situation. Anordningarna kan naturligtvis underhållas och repareras på normalt sätt utan att detta påverkar anslutningsskyldigheten.

Fastigheter som byggs efter ett beslut om ett verksamhetsområde eller fastigheter vars vatten- och avloppsanordningar förnyas efter denna tidpunkt eller vars vattentjänster innan beslutet om verksamhetsområde inte uppfyllde förutsättningarna enligt 10 § 2 och 3 mom. i VTL, omfattas inte av den lindrade anslutningsskyldigheten, med undantag för vattenklosettgrunden. Ansvar för att de fastighetsspecifika vattentjänstlösningarna är ändamålsenliga ligger på fastighetens ägare eller innehavare.

En lindring av anslutningsskyldigheten enligt 10 § 2 och 3 mom. i VTL utanför en tätort gäller utan separat ansökan, och den ska inte förväxlas med befrielse från anslutningsskyldigheten med stöd av 11 § i VTL, vilken behandlas nedan. Tillsynsmyndigheterna får information om att förutsättningarna för att inte ansluta fastigheten till spillvattenavloppet uppfylls genom att följa de fastighetsspecifika kraven på avloppshantering av spillvatten enligt 16 kap. i miljöskyddslagen. Om det är svårt att från ett visst område få hushållsvatten som i tillräcklig utsträckning uppfyller de kvalitetskrav som föreskrivs i hälsoskyddslagen, är detta vanligen allmänt känt. I 16 § i VTL finns det också bestämmelser om kundens skyldighet att ge ett vattentjänstverk nödvändiga uppgifter för anslutningen till nätet.

Syftet med lindringen av anslutningsskyldigheten är i synnerhet att hindra uppkomst av sådana situationer där en fastighet som innan godkännandet av vattentjänstverkets verksamhetsområde var utrustad med ändamålsenliga fastighetsspecifika anordningar åläggs att ansluta sig till vattentjänstverkets nät utanför en tätort. I praktiken innebär lindringen att man utanför en tätort i fortsättningen omsorgsfullt och på förhand måste överväga de ekonomiska och tekniska förutsättningarna för att bygga nät för vattentjänstverk och att utreda viljan att ansluta fastigheterna till vattentjänstverkets nät.

Om ett område utanför en tätort blir en tätort, är inte lindringen av anslutningsskyldigheten längre tillämplig på fastigheter som finns på sådana områden. I en sådan situation kan fastighetsägare och -innehavare dock vid behov ansöka om befrielse från anslutningsskyldigheten. I enlighet med 11 § i VTL kan befrielse också beviljas för en viss tid och i prövningen av ärendet beaktas kostnaderna för att bygga vatten- och avloppsanordningarna på fastigheten.

Enligt övergångsbestämmelserna fastställs skyldigheten för en fastighet att ansluta sig till ett vattentjänstverks vattenledning och avlopp fram till år 2018 utifrån tidigare 10 § i VTL vad gäller verksamhetsområden för ett vattentjänstverk vilka godkänkts före 1.9.2014 och inom vilka verket före denna tidpunkt vidtagit åtgärder för att ordna vattentjänster (se också kapitel 12). Syftet med bestämmelsen är att trygga att vattentjänstprojekt som pågår eller beretts i stor utsträckning slutförs utanför tätorter.

Byggåtgärder som påbörjats i ett vattentjänstnät före 1.9.2014 inom ett verksamhetsområde utgör en tydlig gräns för tillämpningen av övergångsregleringen. Enligt jord- och skogsbruksutskottets betänkande (JuS 6/2014 rd) ska övergångsregleringen tillämpas också då planeringen är långt skriden och byggandet av nät är på väg att börja. Ett avtal mellan ett vattentjänstverk och en byggnadsentreprenör kan jämföras med påbörjade byggåtgärder. I praktiken borde en plikt som gäller penning- eller betalningsrörelse på ett eller annat sätt ha trätt i kraft eller så borde en sådan ha varit möjlig utifrån avtalet.

6.4 Befrielse från anslutningsskyldigheten

Huvudregeln är att fastigheter ansluts till ett vattentjänstverks nät inom ett verksamhetsområde. Med stöd av 11 § i VTL kan en fastighetsägare eller -innehavare dock ansöka om befrielse från anslutningsskyldigheten. Enligt paragrafen beslutar den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten om befrielse på ansökan och utifrån en fallspecifik prövning. Om alla förutsättningar för befrielse från anslutningsskyldigheten enligt 11 § i VTL uppfylls, ska befrielse beviljas.

Befrielse från skyldigheten att ansluta sig till ett vattentjänstverks nät avgörs utifrån lagen om vattentjänster. Till exempel möjligheter att avvika från kraven på hantering av hushållsvatten enligt miljöskyddslagen kan ha betydelse i ärendet endast i bedömningen av om de särskilda förutsättningarna för befrielse från skyldigheten att ansluta sig till ett spillvattenavlopp enligt 11 § 3 mom. i VTL uppfylls.

Enligt 11 § 2 mom. 1 punkten i VTL är den allmänna förutsättningen för befrielse att anslutningen på grund av särskilda orsaker blir oskälig för fastighetsägaren eller -innehavaren. Sådana särskilda orsaker kan utgöras av till exempel stora kostnader för att bygga fastighetens vatten- och avloppsanordningar och genomföra anslutningen eller ett litet behov av ett vattentjänstverks tjänster. Förteckningen över särskilda orsaker i paragrafen är ett belysande exempel och förekomsten av dessa ska prövas från fall till fall. De orsaker som främst ska beaktas utgörs av orsaker som kan konstateras objektivt, såsom byggkostnader eller en liten mängd spillvatten, inte subjektiva orsaker som hänför sig till fastighetsägaren eller -innehavaren (se högsta förvaltningsdomstolens beslut och det korta referatet 10.11.2011 liggare 3283). Särskilda orsaker utgör en grund för befrielse från anslutningsskyldigheten endast i det fall att anslutningen på grund av dessa blir oskälig för fastighetsägaren eller -innehavaren.

Förutom fastighetsägaren eller -innehavaren bedöms befrielsen med tanke på tryggandet av vattentjänstverkets driftsförutsättningar. Enligt 11 § 2 mom. 2 punkten i VTL är den andra förutsättningen för befrielse att befrielsen inte äventyrar en ekonomisk och ändamålsenlig skötsel av vattentjänsterna inom vattentjänstverkets verksamhetsområde. Vid bedömningen av förutsättningarna ska man förutom den aktuella ansökan om befrielse också beakta befrielser som redan beviljats eller förväntade befrielser.

Förutom dessa allmänna förutsättningar innehåller 11 § 3 mom. i VTL bestämmelser om särskilda förutsättningar för befrielse, vilka ska tillämpas beroende på om det handlar om befrielse från skyldigheten att ansluta sig till en vattenledning eller till ett spillvattenavlopp. Enligt momentet är förutsättningen att vattentjänster kan skötas på fastigheten på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med hälsoskyddslagen och miljöskyddslagen utan anslutning. Möjligheterna till avvikelse från kraven på behandling av hushållsvatten enligt miljöskyddslagen kan beaktas som en omständighet då de särskilda förutsättningarna

för befrielse från anslutning till ett spillvattenavlopp prövas. Att dessa föreligger innebär dock inte ensamma att befrielse från anslutning till ett spillvattenavlopp kan beviljas med stöd av lagen om vattentjänster.

Enligt 11 § 1 mom. i VTL kan en befrielse gälla tills vidare eller för en viss tid. Det är möjligt att förutsättningarna för befrielse för en viss tid uppfylls om till exempel en fastighetsspecifik vatten- och avloppsanordning varit i bruk endast i en kort tid och om en befrielse för en viss tid inte äventyrar driftsförutsättningarna. Det är möjligt att befrielse för en viss tid tryggar utnyttjandet av fastighetsspecifika investeringar på så sätt att anslutning inte blir oskälig för fastighetsägaren eller -innehavaren. En befrielse som gäller tills vidare är i kraft så länge som de omständigheter som ligger till grund för befrielsen inte ändras avsevärt.

Ett utlåtande av hälsoskyddsmyndigheten ska begäras innan beslutet om befrielse fattas. Också vattentjänstverket och fastighetsägaren eller -innehavaren ska ges tillfälle att bli hörd. På så sätt kan vattentjänstverket framföra sin uppfattning om huruvida en befrielse äventyrar en ekonomisk och ändamålsenlig skötsel av vattentjänsterna inom verkets verksamhetsområde. Det är möjligt att söka ändring i ett beslut om befrielse av den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten enligt 32 § i VTL.

6.5 Förbindelsepunkt

Förbindelsepunkten fastställer gränsen för ansvaret för vatten- och avloppsanordningarna för verket och fastigheten. Utifrån 13 § 1 mom. i VTL ansvarar ägaren eller innehavaren av en fastighet som ska anslutas till ett vattentjänstverks nät för fastighetens vatten- och avloppsanordningar ända fram till förbindelsepunkten.

Enligt 12 § i VTL ska vattentjänstverket för varje fastighet som ansluts till verkets ledningsnät bestämma förbindelsepunkter som ska finnas i fastighetens omedelbara närhet och deras läge får inte orsaka ägaren till eller innehavaren av fastigheten oskäliga kostnader för anslutning av fastigheten till verkets ledningsnät.

I tolkningen av anslutningsavståndet är det fortfarande möjligt att beakta det antal meter som fastställdes i den reglering som föregick lagen om vattentjänster. I 9 § i lagen om allmänna vatten- och avloppsverk (982/1977) föreskrevs det att en förbindelsepunkt inte får förläggas på längre avstånd än 100 meter från närmaste byggnad utanför detaljplaneområden. Utifrån hävda 10 § i hälsoskyddsförordningen (1280/1994) hade en fastighetsägare eller -innehavare inom ett detaljplaneområde en skyldighet att bygga en anslutning till en allmän vattenledning och ett avlopp som finns högst 20 meter från tomtgränsen. Dessa avstånd är dock endast riktgivande och i stället för ett fast antal meter avgörs avståndet mellan förbindelsepunkterna från fall till fall utifrån omständigheterna.

Vid bedömningen av huruvida förbindelsepunkternas läge eventuellt påverkar anslutningskostnaderna på ett oskäligt sätt finns det skäl att rikta uppmärksamhet i första hand mot byggnads- och underhållskostnaderna för de anordningar som ska placeras utanför fastighetsgränsen. Det är möjligt att oskäliga kostnader uppkommer om till exempel byggandet av anordningar på fastigheten förutsätter avsevärt större grävnings- eller brytningsarbete än sedvanligt eller att belagda ytor måste öppnas utanför fastigheten.

Vid bedömningen av huruvida kostnaderna är oskäliga finns det skäl att jämföra kostnaderna för att bygga och sanera anordningarna med motsvarande kostnader för fastigheter som finns inom samma verksamhetsområde och omfattas av samma omständigheter. Till exempel borde det inte finnas stora skillnader i anslutningsavstånden eller -kostnaderna mellan fastigheter som finns på samma gata eller i grannskapet. Kostnader som inte kan påverkas med placeringen av förbindelsepunkten, såsom kostnader med anledning av fastighetens höjdläge, interna höjdskillnader eller avstånd omfattas inte av tillämpningsområdet för 12 § i VTL. Med stöd av paragrafen är det inte heller möjligt att kräva att anslutningsavstånden eller anslutningskostnaderna ska vara likartade i samma del av ett verksamhetsområde eller på fastigheter som ansluter sig till ett verks nät vid olika tidpunkter.

Det är möjligt att säkerställa att anslutningskostnaderna hålls på en skälig nivå på andra sätt än genom att beakta förbindelsepunkternas läge. På samma sätt som för närvarande kan verk till exempel i enskilda fall göra prissättningen av bygg- och saneringstjänster för vatten- och avloppsanordningar som ska placeras utanför fastighetsgränsen skälig. Utifrån 12 § i VTL ska förbindelsepunkterna i varje fall finnas i omedelbar närhet till fastigheten.

Regleringen om förbindelsepunkternas placering i 12 § i VTL är tillämplig endast på anslutning av fastigheter inom ett vattentjänstverks verksamhetsområde till ett nät som tillhandahålls

av verket. Vid en överenskommelse om anslutning av en fastighet som finns utanför verksamhetsområdet är det möjligt att i avtalet fastställa att förbindelsepunkten finns längre bort än i omedelbar närhet till fastigheten.

6.6 Vatten- och avloppsanordningar på en fastighet

Så som det konstateras ovan ansvarar fastighetsägaren eller -innehavaren enligt 13 § 1 mom. i VTL för vatten- och avloppsanordningar på fastigheten fram till förbindelsepunkten. Med vatten- och avloppsanordningar på en fastighet avses de vattenledningar och avlopp jämte tillbehör och anordningar på en fastighet vilka anslutits till ett vattentjänstverks nät.

Fastighetsägaren eller -innehavaren ska säkerställa att vatten- och avloppsanordningarna på fastigheten överensstämmer med vattentjänstverkets anordningar (13 § 1 mom. i VTL). Med detta avses såväl dimensionering som materialval. En representant för vattentjänstverket har rätt att granska kvaliteten, skicket och funktionen för vatten- och avloppsanordningar på en fastighet som anslutits till vattentjänstverkets nät (13 § 2 mom. i VTL) inklusive till exempel att dagvatten inte leds till ett spillvat-tenavlopp på det sätt som förbjuds i 17 d § i VTL. Eventuella granskningsåtgärder ska dock vidtas på så sätt att de föranleder så få olägenheter som möjligt i användningen av fastigheten.

Med stöd av 17 § i VTL har en representant för vattentjänstverket rätt att vid behov röra sig på kundens fastighet och där vidta åtgärder som är nödvändiga med tanke på byggandet, underhållet eller användningen av verkets vatten- och avloppsanordningar. Huvudregeln är dock att fastighetsägaren eller -innehavaren på förhand ska underrättas om att en representant kommer att röra sig eller vidta åtgärder på fastigheten. Det är förbjudet att orsaka onödiga olägenheter och skador och verket ska alltid ersätta olägenheter eller skador som det orsakat.

7 Avloppshantering av dagvatten

Nya 3 a kap. i VTL innehåller bestämmelser om ordnandet och skötseln av avloppshantering av dagvatten med vattentjänstverks dagvattenavlopp. Kapitlet innehåller bestämmelser om ordnandet av avloppshantering (17 a § i VTL) och om anslutning av en fastighet till ett vattentjänstverks dagvattenavlopp (17 b §) och om befrielse från denna skyldighet (17 c §). Därtill innehåller kapitlet ett förbud att leda dagvatten från fastigheten till ett spillvattenavlopp (17 d §) och en referens till tillämpningen av övriga bestämmelser i lagen om vattentjänster på avloppshantering av dagvatten (17 e §).

7.1 Ändringar av regleringen år 2014

Så som det konstaterats ovan i kapitel 2, avskildes begreppet avloppshantering av dagvatten från begreppet "vattentjänster" i 2 § i VTL med de lagändringar som trädde i kraft 1.9.2014. Följaktligen tillämpas inte bestämmelserna i lagen om vattentjänster längre på avloppshantering av dagvatten utan ett särskilt omnämnande. Det nya 13 a kap. i markanvändnings- och bygglagen innehåller bestämmelser om kommunens uppgift att ordna en övergripande hantering av dagvatten, medan 6 § 2 mom. i VTL tidigare innehöll en bestämmelse om ordnande av avloppshantering av dagvatten. Bestämmelserna om den avloppshantering av dagvatten som ett vattentjänstverk ska sköta samlades till 3 a kap. i VTL.

Bestämmelserna i 3 a kap. i VTL grundar sig på de tidigare bestämmelserna om dagvatten i VTL. Då en kommun tidigare utifrån 8 § i VTL fattade beslut om verksamhetsområdet för ett vattentjänstverk, som också omfattade områden för verkets dagvattenavloppsnät, fattar det utifrån 17 a § i VTL och de preciserade förutsättningarna i denna paragraf om områden för avloppshantering av dagvatten för vattentjänstverk. I 17 b–17 c § i VTL finns det bestämmelser om grunderna för skyldigheten att ansluta en fastighet till ett vattentjänstverks dagvattenavlopp och om befrielse från dessa skyldigheter, vilka är enhetliga med bestämmelserna i tidigare 10–11 § i VTL. Med stöd av 17 e § i VTL iakttas regleringen om förbindelsepunkter, anordningar, information, offentligheten för handlingar och kundens användning av fastigheter i 3 kap. i VTL vad gäller avloppshantering av dagvatten.

Den tydligaste ändringen i regleringen av avloppshantering av dagvatten är förbudet i 17 d § i VTL att leda dagvatten från en fastighet till ett spillvattenavlopp. Enligt paragrafen är huvudregeln att dagvatten inte får ledas till ett vattentjänstverks spillvattenavlopp. Det är dock möjligt att under vissa förutsättningar avvika från detta krav, om det handlar om ett spillvattenavlopp som byggts tidigare och dimensionerats också för att leda bort dagvatten.

7.2 Att ordna avloppshantering av dagvatten

Med stöd av 17 a § 1 mom. i VTL kan en kommun under vissa förutsättningar fatta beslut om området för avloppshantering av dagvatten för ett vattentjänstverk som en del av hanteringen av dagvatten enligt 103 b § i markanvändnings- och bygglagen. Följaktligen kan en kommun vid behov dra nytta av sådan avloppshantering av dagvatten som sköts av ett vattentjänstverk då den ordnar den övergripande hanteringen av dagvatten i enlighet med 13 a kap. i markanvändnings- och bygglagen. En kommun kan också välja att ordna avloppshantering av dagvatten på annat sätt. Enligt övergångsbestämmelsen ansvarar vattentjänstverket för avloppshantering av dagvatten enligt ett beslut om godkännande av ett verksamhetsområde vilket fattats utifrån tidigare 8 § i VTL fram till dess att kommunen fattar ett beslut enligt 17 a § i VTL.

I enlighet med 2 § i VTL avses med avloppshantering av dagvatten avledning och behandling av dagvatten och dräneringsvatten i ett vattentjänstverks dagvattenavlopp. Om dagvattnet undantagsvis leds till ett vattentjänstverks spillvattenavlopp (se 17 d § 2 mom. i VTL) inklusive blandavlopp som byggts för att på samma gång leda dagvatten och spillvatten, tillämpas bestämmelserna om avloppshantering av spillvatten i lagen om vattentjänster. Om dagvattenavloppen däremot är avlopp som tillhandhålls av en kommun eller en annan aktör, tillämpas bestämmelserna i 13 a kap. i markanvändnings- och bygglagen på avloppshantering.

Den processuella förutsättningen för ett beslut av en kommun enligt 17 a § 1 mom. i VTL är att kommunen förhandlat med vattentjänstverket om avloppshantering av dagvatten. Enbart ett hörande är inte tillräckligt, utan kommunen och verket ska med beaktande av 17 a § 3 mom. i VTL också försöka komma överens om ärendet. Bestämmelserna i 17 a § 3 mom. förutsätter att kommunen och verket antingen kommit överens om avloppshantering av dagvatten eller att avloppshantering av dagvatten grundar sig på en detaljplan, dagvattenplan, gatuplan eller en plan för ett allmänt område enligt markanvändnings- och bygglagen, där det anvisats att dagvattnet från området ska ledas in i ett avlopp.

Förutom förhandlingar är förutsättningarna enligt 17 a § 2 mom. i VTL (på samma sätt som i beslut om verksamhetsområde enligt 8 § i VTL) att vattentjänstverket förmår ombesörja avloppshantering av dagvatten på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt och att de avgifter som tas ut för att täcka kostnaderna blir skäliga och rättvisa. Regleringen hindrar att ett verk får sådana plikter som gäller avloppshantering av dagvatten som det inte förmår uppfylla och riktar uppmärksamhet mot att dagvattenavgifter ska förbli förenliga med bestämmelserna om avgifter i lagen om vattentjänster.

Ett vattentjänstverk kan ombesörja avloppshantering av dagvatten på ett ekonomiskt sätt om det har möjlighet att till fullt belopp täcka kostnaderna för avloppshantering av dagvatten

med skäliga och rättvisa kundavgifter enligt 18 § 2 mom. i VTL. I så fall borde inte beviljande av enskilda befrielser äventyra en ekonomisk och ändamålsenlig avloppshantering av dagvatten. Utifrån förutsättningen om ändamålsenlighet kan avloppshanteringen av dagvatten tilldelas endast ett sådant vattentjänstverk som redan från tidigare ombesörjer avloppshantering av dagvatten eller som på ett naturligt sätt har möjlighet att inkludera avloppshantering i sin verksamhet.

I 17 a § 4 mom. i VTL finns det bestämmelser om en kommuns skyldighet att som bilaga till ett beslut enligt 1 mom. på en karta ange de områden som omfattas av vattentjänstverkets avloppsnät för dagvatten eller inom vilka ett sådant nät byggs. Kartan ger en entydig uppfattning om avgränsningen av områden som kommer att omfattas av avloppshanteringen av dagvatten.

Vad gäller hörandet av parterna och delgivning av ett beslut enligt 17 a § i VTL tillämpas regleringen i förvaltningslagen. Det rekommenderas att kommunen i ärendet förfar enligt de närmare bestämmelserna i 8 § i VTL om hörande och information i samband med ett beslut om ett verksamhetsområde.

Med stöd av 32 § 3 mom. i VTL kan ett beslut om ett område som omfattas av avloppshantering av dagvatten enligt 17 a § i VTL överklagas på samma sätt som ett beslut om ett verksamhetsområde enligt 8 § i VTL.

7.3 Skyldigheten att ordna avloppshantering av dagvatten för ett vattentjänstverk

Skyldigheten att ordna avloppshantering av dagvatten för ett vattentjänstverk omfattar det område som är föremål för ett kommunalt beslut enligt 17 a § 1 mom. i VTL. Sådana områden ska inkluderas i vattentjänstverkens nät för avloppshantering av dagvatten enligt de behov som samhällsutvecklingen föranleder. Med samhällsutveckling avses sådan faktisk utveckling av områdesanvändning som föranleder ett behov av avloppshantering. Innehållet i skyldigheten att ordna avloppshantering av dagvatten, såsom att dimensionera avloppsnäten, kan preciseras i det kommunala beslutet om området för avloppshantering av dagvatten.

Att ordna avloppshantering av dagvatten innebär på samma sätt som att ordna vattentjänster att verket erbjuder en möjlighet att ansluta en fastighet som finns på ett område för avloppshantering av dagvatten till vattentjänstverkets dagvattenavlopp. Inte heller vad gäller avloppshantering av dagvatten utsträcker sig plikterna för ett verk längre än så utifrån lagen om vattentjänster. Kommunen och verket kan naturligtvis komma överens om att verket sköter hanteringen av dagvatten inom allmänna områden på ett mer omfattande sätt än detta.

I enlighet med övergångsregleringen sköter ett vattentjänstverk i enlighet med 8 § i VTL avloppshanteringen av dagvatten på ett verksamhetsområde som godkänts före 1.9.2014 fram till dess att kommunen fattar ett beslut om avloppshantering av dagvatten enligt 17 a § i VTL. Huruvida avloppshanteringen grundar sig på ett kommunalt beslut utifrån 17 a § i VTL eller tidigare 8 § i VTL, är inte av betydelse för verkets skyldigheter. Förbudet att leda dagvatten till ett spillvattenavlopp enligt 17 d § i VTL gäller också för verksamhetsområden som godkänts enligt 8 § i VTL.

7.4 Anslutningsskyldigheten och befrielse från denna skyldighet

Regleringen i 17 b och 17 c § i VTL om skyldigheten för en fastighet att ansluta sig till ett vattentjänstverks dagvattenavlopp och befrielse från denna skyldighet är förenlig med regleringen i tidigare 10 och 11 § i VTL. I 17 c § i VTL finns det bestämmelser om befrielse från anslutningsskyldigheten som motsvarar bestämmelserna i 11 §. Paragraferna 17 b och 17 c § i VTL tillämpas också i situationer där ett område för avloppshantering av dagvatten i stället för ett beslut enligt 17 a § i VTL fastställs utifrån ett beslut om godkännande av ett verksamhetsområde enligt tidigare 8 § i VTL.

Huvudregeln finns i 17 b § 1 mom. i VTL. Enligt denna ska en fastighet som finns inom ett vattentjänstverks område för avloppshantering av dagvatten, vilket är föremål för ett kommunalt beslut, anslutas till verkets dagvattenavlopp. Utifrån de grunder som fastställs i 2 mom. kan ett vattentjänstverk dock i undantagsfall vägra anslutningen. I 17 b § i VTL finns inte på samma sätt som 10 § i VTL bestämmelser om lindring av anslutningsskyldigheten utanför en tätort, eftersom avloppshantering av dagvatten i praktiken förekommer endast i tätbebyggda områden.

I 17 c § i VTL finns det motsvarande bestämmelser om befrielse från skyldigheten att ansluta sig till ett dagvattenavlopp som bestämmelserna om befrielse från anslutning till ett vattentjänstnät i 11 § i VTL. Paragrafens 1 mom. understryker att befrielse kan beviljas antingen tills vidare eller för en viss tid. En ändring jämfört med tidigare är att det inte är nödvändigt att ge närings-, trafik- och miljöcentralen möjlighet att bli hörd i ärendet.

Paragrafens 2 mom. innehåller en referens till kostnader för hantering av dagvatten på en fastighet som en möjligt oskälig grund för anslutning. Utifrån denna grund är det möjligt att särskilt beakta tidigare fastighetsspecifika åtgärder som gäller hantering av dagvatten. De ytterligare förutsättningarna för befrielse från skyldigheten att ansluta sig till dagvattenavloppet är att befrielsen inte äventyrar en ekonomisk och ändamålsenlig avloppshantering av dagvatten inom vattentjänstverkets område för avloppshantering av dagvatten och att dagvattnet från de fastigheter som befrias från anslutningsskyldigheten i övrigt kan avledas på ett ändamålsenligt sätt.

7.5 Förbudet att leda dagvatten till ett spillvattenavlopp

Enligt 17 d § i VTL är det förbjudet att från en fastighet leda dagvatten till ett vattentjänstverks spillvattenavlopp, om inte förutsättningarna i 2 mom. i paragrafen uppfylls. Paragrafens 1 mom. redogör för jäktligen för huvudregeln, som är att dagvatten och dräneringsvatten (se 2 § 2 mom. i VTL) från en fastighet ska ledas separat från spillvattnet. I lagen om vattentjänster ses också så kallade blandavlopp, som är avsedda att leda såväl spill- som dagvatten, som spillvattenavlopp.

Det är förbjudet att leda dagvatten och dräneringsvatten till ett spillvattenavlopp, eftersom dessa vatten kan orsaka störningar och förbiledning av obehandlat spillvatten vid ett avloppsreningsverk eller bräddning vid pumpstationer då anordningarnas kapacitet överskrids. Förbiledningar och bräddningar kan leda till hälsoolägenheter enligt hälsoskyddslagen eller miljöförstörrelse eller risk för sådan enligt miljöskyddslagen. Om dessa är omfattande, kan de också stå i strid med EU:s direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (91/271/EEG) (se EU-domstolens dom i ärendet C-301/10). Översvämningar av spillvattenavlopp kan också leda till att avloppsvatten svämmar över på fastigheterna. Därtill föreskrivs det i många miljötillstånd för avloppsreningsverk att vattentjänstverken har en plikt att minska mängden regn-, brädd- och dräneringsvatten i nätet. På grund av detta finns det ofta skäl att ändra blandavloppshantering till separat avloppshantering eller leda regnvatten och dräneringsvatten till andra ställen än till ett avlopp.

I 17 d § 2 mom. i VTL finns det bestämmelser om förutsättningarna för att ansluta en fastighet eller vattentjänstverks spillvattenavlopp för att leda bort dagvatten och dräneringsvatten. Det är dock inte nödvändigt att ansluta en fastighet till ett blandavlopp om dagvattnet och dräneringsvattnet avlägsnas från fastigheten på annat sätt. Om dagvatten eller dräneringsvatten leds i ett blandavlopp tillämpas bestämmelserna om avloppshantering av spillvatten i lagen om vattentjänster. Det är möjligt att tillsynsmyndigheterna enligt lagen om vattentjänster i sista hand tvingas bedöma förutsättningarna för ledning av dagvatten till ett spillvattenavlopp enligt 17 d § 2 mom. i lagen om vattentjänster.

Den första förutsättningen för att ansluta en fastighet till ett spillvattenavlopp för att leda dagvatten och dräneringsvatten är att spillvattenavloppet byggts före år 2015 och dimensionerats för att leda bort också dagvatten. Ofta är det inte längre möjligt att bygga så kallade blandavlopp. Dagvatten eller dräneringsvatten får inte heller ledas till ett avlopp vars dimensionering inte ger möjlighet att utöver spillvatten ta emot sådant vatten.

Den andra förutsättningen för befrielse från förbudet att leda dagvatten till ett spillvattenavlopp är att området inte omfattas av ett sådant avloppsnät för dagvatten till vilket fastigheten kan anslutas. Om området omfattas av ett särskilt avloppssystem för avledning av dagvatten och dräneringsvatten, ska det användas för detta ändamål.

Den tredje förutsättningen för att leda dagvatten och dräneringsvatten från en fastighet till ett spillvattenavlopp är att vattentjänstverket kan leda dessa vatten till spillvattenavloppet på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt. Verket ska kunna sköta avloppshantering av dagvatten och dräneringsvatten på ett sådant ekonomiskt sätt att det inte behöver göra avsevärda investeringar. Uttrycket "ändamålsenlighet" i 17 d § 2 mom. i VTL hänvisar särskilt till miljöskyddsmässiga perspektiv, till exempel ett verks möjlighet att behandla spillvatten på det sätt som förutsatts av miljöskyddslagen eller förordningen om avloppsvatten från tätbebyggelse utan användning av oändamålsenligt stor reningskapacitet eller tillfälliga förbiledningar.

I vissa fall kan regnvatten dock vara spillvatten enligt 5 § i miljöskyddslagen, vilket kan orsaka miljöförstörrelse eller hälsoolägenheter enligt hälsoskyddslagen. Om sådant dagvatten utifrån miljöskyddslagen ska ledas till ett spillvattenavlopp och vidare till ett reningsverk, är syftet med regleringen i lagen om vattentjänster att inte utgöra ett hinder. Regleringen om dagvatten som medför risk för miljöförstörrelse i miljöskyddslagen kan ses som specialreglering i förhållande till regleringen i lagen om vattentjänster. Om det med anledning av miljöskyddsmässiga orsaker finns skäl att ordna avloppshantering, ska man också i detta fall rikta uppmärksamhet mot huruvida vattentjänstverket kan hantera dagvattnet på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt och om dagvattnet till exempel ska förbehandlas eller om flödet ska jämnas innan det tas emot av avloppsnätet.

7.6 Övriga bestämmelser om avloppshantering av dagvatten

Enligt 17 e § i VTL iakttas i hanteringen av avloppshantering av dagvatten vid ett vattentjänstverk förutom bestämmelserna i 3 a kap. i VTL det som föreskrivs i 12, 13, 16 och 17 § i VTL. Regleringen i lagen om vattentjänster om förbindelsepunkter (12 § i VTL), planering, byggande, underhåll och drift av vatten- och avloppsanordningar (13 § i VTL), upplysningsplikten och offentlighet i fråga om handlingar (16 § i VTL) samt användning av en kunds fastighet (17 § i VTL) tillämpas på tidigare sätt också på avloppshantering av dagvatten och dräneringsvatten i vattentjänstverkets dagvattenavlopp.

Därtill omfattar bestämmelserna i 4–8 i VTL till stora delar avloppshantering av dagvatten. Antingen nämns avloppshantering av dagvatten separat vid sidan om vattentjänster (t.ex. 18 § i VTL om avgifter) eller så tillämpas bestämmelserna på bägge tjänster, om ingendera tjänsten specificerats (t.ex. 21 § i VTL om ingående av avtal). Kapitlen innehåller bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen av vattentjänstverk, kundavtal, avbrott och fel, övervakning, förvaltningsstväng och ändringsökande samt vissa andra ärenden.

8 Avtal

Det finns bestämmelser om avtal och ingående av avtal i 21 § i VTL och bestämmelser om allmänna villkor för tillhandahållande av vattentjänster i 22 § i VTL. Det finns föreskrifter om ändring av avtalsvillkor och uppsägning av avtal i 23 och 24 § i VTL. Bestämmelser om avtalstvister finns i 34 §.

8.1 Ändringar av regleringen år 2014

Små justeringar av avtalsregleringen i lagen om vattentjänster gjordes med de lagändringar som trädde i kraft 1.9.2014. Avloppshantering av dagvatten lades till rubrikerna i kapitlet om avtal och i 22 § i VTL, eftersom denna hantering inte längre omfattas av begreppet "vattentjänster". Från 22 § i VTL avlägsnades också 2 mom., eftersom mer omfattande bestämmelser än för närvarande om konsumentombudsmannens behörighet att övervaka avtalsvillkor meddelades i 4 § 3 mom. i VTL. Den viktigaste ändringen var tillägget i 24 § i VTL av nya 5 mom. om uppsägning av ett avtal då kundens fastighet lämnar utanför verkets verksamhetsområde på grund av att verksamhetsområdet inskränks.

8.2 Anslutnings- och bruksavtal

Förhållandet mellan ett vattentjänstverk och dess kund är ett privaträttsligt avtalsförhållande och tvistemål som gäller detta förhållande avgörs i tingsrätten (34 § i VTL). Också kommunala verk är i samma ställning som andra verk. Med andra ord fungerar inte verket som en kommunal myndighet, utan som en verksamhetsutövare. I jämförelse med vanliga privaträttsliga avtalsförhållanden utgör skyldigheten att ansluta en fastighet till ett vattentjänstverks nät ett särdrag i avtal om vattentjänster. Denna skyldighet leder i praktiken också till ett tvång att ingå ett avtal. När man också beaktar vattentjänstverkets naturliga monopol och att vattentjänster har en karaktär av nödvändighetstjänster, har det funnits skäl att reglera avtalsförhållandet mellan ett verk och en kund på lagnivå.

Avtal om vattentjänster och avloppshantering av dagvatten ska ingås skriftligen eller elektroniskt på så sätt att de inte ensidigt kan ändras och på så sätt att avtalen förblir tillgängliga för bägge parter (21 § i VTL). Regleringen i lagen om vattentjänster grundar sig på den så kallade modellen med två avtal, enligt vilken ett separat bruksavtal ingås vid sidan om anslutningsavtalet. Syftet med detta är å ena sidan att understryka att den som ingår ett anslutningsavtal och den som använder vattentjänstverkets tjänster kan vara olika personer. Till exempel fastighetsägaren kan ingå ett anslutningsavtal med ett vattentjänstverk, medan en hyrestagare kan ingå ett avtal om leverans av vatten och avledning av spillvatten. Å andra sidan avviker varaktigheten för ett anslutningsavtal från varaktigheten för ett bruksavtal utifrån 24 § i VTL.

Utifrån lagen om vattentjänster är det möjligt att avtalet om anslutning och avtalen om vattentjänstverkets tjänster i enlighet med allmän praxis ingås på samma handling, om den som ansluter sig och använder tjänsterna är samma part. Det ska dock beaktas att det också i så fall handlar om två avtal.

8.3 Allmänna leveransvillkor

Med allmänna leveransvillkor för vattentjänster och avloppshantering av dagvatten enligt 22 § i VTL avses de allmänna villkor för anslutning till nätet och verkets tjänster vilka ska bifogas till ett avtal. De ska vara skäliga och rättvisa. Villkor som utan motiverade grunder försvårar kundens möjlighet att dra nytta av verkets tjänster kan ses som oskäliga villkor.

Med "rättvisa" avses att kunderna inte försätts i olika ställning på omotiverade grunder.

Med tanke på konsumentskyddet övervakar konsumentombudsmannen med stöd av 4 § 3 mom. i VTL att leveransvillkoren är lagenliga. En företrädare för konsumentombudsmannen var med och utarbetade leveransvillkoren tillsammans med Vattenverksförbundet. Samtidigt utarbetades också allmänna standardavtalsvillkor och avtalsmodeller för branschen i samarbete med Finlands Kommunförbund och företrädare för vattentjänstverken.

8.4 Ändring av avtalsvillkoren

I 23 § i VTL finns materiella och processuella förutsättningar för ett verk att ensidigt ändra avtalsvillkoren. Dessa förutsättningar tillämpas på ändring av såväl allmänna leveransvillkor som på avtalsvillkor. En ändring av avgifterna innebär också en ändring av avtalsvillkoren.

Huvudregeln är att det är möjligt att ändra avtalsvillkoren enbart utifrån specificerade grunder i avtalsvillkoren på så sätt att innehållet i avtalet inte ändras avsevärt ur ett helhetsperspektiv. Bedömningen av huruvida en ändring är avsevärd eller inte görs individuellt för varje kund genom att jämföra ändringen vid ändringstidpunkten med det gällande avtalet.

Det är dock också möjligt att ändra avtalsvillkoren utifrån en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut som grundar sig på en sådan ändring eller på grund av en annan särskild orsak om omständigheterna ändras avsevärt. Med ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut som grundar sig på en sådan ändring avses ändringar eller beslut vilka det inte varit möjligt att beakta då avtalet ingicks. Det har ansetts vara nödvändigt att införa en allmän bestämmelse om ändring av ett avtal då omständigheterna ändras avsevärt på grund av att avtal om vattentjänster ofta har en lång giltighetstid. En avsevärd ändring i omständigheterna räcker inte ensam för att ändra avtalsvillkoren, utan en särskild orsak ska därtill föreligga.

Vid sidan om egentliga ändringar har ett vattentjänstverk rätt att göra små ändringar i avtalsvillkoren (23 § 2 mom. i VTL). Sådana justeringar får inte påverka avtalets centrala innehåll.

Enligt 23 § 3 mom. i VTL ska vattentjänstverket i god tid innan avtalet ändras sända kunden ett meddelande om hur och när avgifterna eller andra avtalsvillkor kommer att ändras. Också grunden för ändringen ska meddelas. Om ändringen grundar sig på en annan orsak än en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut som grundar sig på en sådan ändring, kan den träda i kraft tidigast en månad efter att meddelandet sänts.

8.5 Uppsägning av ett avtal

På grund av anslutningsskyldigheten har också uppsägningen av avtal begränsats i 24 § i VTL. Tillämpningen av den reglering som begränsar uppsägningsrätten för ett vattentjänstverk har dock inte begränsats enbart till vattentjänstverkets verksamhetsområden, utan den gäller också för fastigheter utanför ett verksamhetsområde, med vars ägare eller innehavare verket ingått ett avtal. Målet med detta är att säkerställa kontinuitet i vattentjänsterna också inom områden utanför ett verks verksamhetsområde till vilka verket utvidgat sitt nät. Däremot har uppsägningsrätten för en kund utanför ett verks verksamhetsområde inte begränsats i lagen om vattentjänster.

Utifrån 24 § 1 och 2 mom. i VTL är huvudregeln att ett anslutningsavtal inte kan sägas upp och att det jämte rättigheter och skyldigheter ska överföras till den nya ägaren i samband med överlåtelse av en fastighet. Det är möjligt att säga upp ett anslutningsavtal inom ett vattentjänstverks verksamhetsområde endast i situationer där man avviker från anslutningsskyldigheten utifrån den övriga regleringen i lagen om vattentjänster.

Med stöd av 24 § 1 mom. i VTL har ett vattentjänstverk rätt att säga upp ett anslutningsavtal endast på grund av en förändring i fastighetens vattenförbrukning eller i kvaliteten på eller kvantiteten av det avlopps-, dag- eller dräneringsvatten som leds in i avlopp från fastigheten, vilken gör att verket inte längre har en skyldighet att tillåta att fastigheten ansluts till dess nät utifrån 10 § 4 mom. eller 17 b § 2 mom. i VTL. Därtill ska det vara oskäligt att hålla i kraft avtalet på grund av de förändrade förhållandena.

När det bedöms om förutsättningarna för oskälighet uppfylls ska man beakta verkets rätt att i enlighet med 23 § i VTL ändra avtalsvillkoren på grund av en särskild orsak då förhållandena ändrats väsentligt. Det är möjligt att säga upp ett anslutningsavtal endast om situationen inte kan avhjälpas genom att ändra avtalsvillkoren. När oskäligheten bedöms ska uppmärksamhet också riktas mot bland annat skyldigheterna att underhålla vatten- och avloppsanordningarna och eventuella framtida behov av att använda vattentjänstverkets tjänster. Till exempel att en fastighet tillfälligt är obebodd är inte i sig en tillräcklig grund för att säga upp ett anslutningsavtal.

Enligt 24 § 2 mom. i VTL får kunden säga upp ett avtal om anslutning till nätet inom ett vattentjänstverks verksamhetsområde endast om fastigheten beviljats befrielse från anslutningsskyldigheten med stöd av 11 § i VTL. Följaktligen ska fastighetsägaren eller -innehavaren ansöka om befrielse innan avtalet sägs upp.

Det finns inte särskilda bestämmelser om kundens rätt att säga upp ett avtal om anslutning av en fastighet till ett vattentjänstverks avloppsnät för spillvatten i 24 § i VTL. Med beaktande av att 24 § 2 mom. i VTL tillämpades innan de lagändringar som trädde i kraft 1.9.2014 också på en sådan situation och att 17 c § i VTL innehåller bestämmelser om befrielse från skyldigheten att ansluta en fastighet till ett dagvattenavlopp, kan det anses att en kund kan säga upp ett avtal om anslutning till ett nät också inom ett vattentjänstverks område för avloppshantering av dagvatten, om fastigheten beviljats befrielse från anslutningsskyldigheten utifrån 17 c § i VTL.

I samband med uppsägning av ett anslutningsavtal är det också möjligt att säga upp ett avtal om leverans och användning av ett vattentjänstverks tjänster med stöd av 24 § 4 mom. i VTL. Rätten att säga upp ett avtal utsträcker sig till den tjänst av vattentjänstverket vilken motsvarar tjänsten i det anslutningsavtal som sägs upp. Det är inte möjligt att säga upp till exempel ett avtal om avloppshantering om fastigheten befrias från skyldigheten att ansluta sig till verkets vattenledning.

Om anslutningsavtalet inte sägs upp, kan vattentjänstverket säga upp avtalet om leverans och användning av tjänster (bruksavtal) endast utifrån de förutsättningar som fastställts i 24 § 3 mom. i VTL. Kundens uppsägningsrätt fastställs å sin sida utifrån avtalsvillkoren.

I 24 § 3 mom. i VTL är ett vattentjänstverks rätt att säga upp ett bruksavtal kopplad till grunderna för att avbryta vattentjänster enligt 26 § i VTL. Det finns bestämmelser också om avbrott av avledande av dagvatten och dräneringsvatten i 26 § i VTL. Förutom att förutsättningarna för att säga upp tjänsten ska uppfyllas är en förutsättning för uppsägning att det är oskäligt att hålla avtalet i kraft på grund av försummelse eller överträdelse. En sådan situation kan uppkomma till exempel om vattentjänster utifrån 26 § i lagen varit avbrutna under en längre tid och det inte kan förväntas att kunden avhjälpes sina försummelser eller överträdelser.

Utifrån 24 § i VTL är kundbyte inte en tillräcklig grund för att säga upp ett bruksavtal för ett vattentjänstverk. Följaktligen överförs också ett bruksavtal i regel till fastighetens nya ägare. I en sådan situation kan verket dock ha möjlighet att ändra avtalsvillkoren (23 § i VTL) eller i undantagsfall att säga upp ett anslutnings- och bruksavtal, om vattenkonsumtionen eller kvaliteten på eller kvantiteten av det spill-, dag- eller dräneringsvatten som ska avledas från fastigheten till avloppet ändras väsentligt.

I 24 § 5 mom. i VTL finns det bestämmelser om rätten för ett vattentjänstverk att säga upp ett avtal i en situation där verksamhetsområdet inskränks med stöd av 8 § i VTL och kundens fastighet lämnar utanför verksamhetsområdet. Enligt bestämmelsen får vattentjänstverket i så fall säga upp avtalet om anslutning till nätet och leverans och bruk av verkets tjänster under förutsättning att vattentjänstverket eller kommunen tryggar vattentjänsterna för fastigheten på så sätt att inga extra kostnader uppkommer för kunden på grund av detta. En kunds rätt att säga upp ett avtal i en sådan situation har inte begränsats.

I samband med att ett verksamhetsområde inskränks är det möjligt att säga upp ett avtal om oavbrutna vattentjänster tryggas för kundens fastighet. Tillgången till och kvaliteten på vattentjänsterna ska ligga kvar på en hög nivå. Vattentjänstverkets nättjänster kan ersättas med till exempel vattentjänstlösningar för en eller flera fastigheter, till exempel genom att bygga en brunn eller ett system för behandling av spillvatten. I vissa situationer kan ett verk också fortsätta att leverera tjänster trots att verksamhetsområdet inskränks.

Vid inskränkning får extra kostnader på grund av tryggandet av vattentjänster inte uppkomma för vattentjänstverkets kunder. Att bygga och ta i bruk ersättande vatten- och avloppsanordningar får inte leda till sådana kostnader för kunden. De driftskostnader som kunden ska stå för får inte heller vara avsevärt högre än de avgifter som tas ut för vattentjänstverkets tjänster.

Vattentjänstverket eller kommunen ska trygga vattentjänsterna för en fastighet som anslutits till vattentjänstverkets nät vid inskränkning av verksamhetsområdet. Kommunen ansvarar för tryggandet av vattentjänster, om den fortfarande är skyldig att ordna vattentjänster för fastigheten utifrån 6 § 2 mom. i VTL. I annat fall ansvarar vattentjänstverket för att trygga vattentjänsterna. I enlighet med 8 a § i VTL fastställer kommunen i samband med ett beslut om att inskränka ett verksamhetsområde hur tillgången till vattentjänster tryggas för fastigheter som finns inom det område som inskränks.

9 Bestämmelser om kund- och konsumentskydd

De egentliga bestämmelserna om kund- och konsumentskydd finns i 6 kap. i VTL, vilket innehåller bestämmelser om avbrott av tjänster (26 § i VTL), fel och prisavdrag (27 §) och skadestånd (28 §). Det finns föreskrifter om den tvingande naturen på dessa bestämmelser i ett konsumentförhållande i 25 § i VTL, medan begreppet "kund" definieras i 3 § 6 punkten i VTL med en hänvisning till konsumentskyddslagen.

Bakgrunden till bestämmelserna om kund- och konsumentskydd i 6 kap. i VTL är att vattentjänster har en karaktär av nödvändighetstjänster och att vattenverken har en monopolställning. Konsumentombudsmannen övervakar att bestämmelserna om konsumentskydd iakttas utifrån sin allmänna behörighet.

9.1 Ändringar av regleringen år 2014

Med de ändringar av lagen om vattentjänster som trädde i kraft 1.9.2014 justerades regleringen i 27 och 28 § i VTL om fel, prisavdrag och skadestånd på så sätt att regleringen fortfarande kan tillämpas på avloppshantering av dagvatten, som avskildes från definitionen av "vattentjänster" i 3 § i VTL.

Därtill ändrades 27 § i VTL enligt följande:

1. I paragrafens 1 mom. tillades en bestämmelse enligt vilken avbrott på grund av normalt reparations- eller underhållsarbete av vattentjänstverkets anordningar inte ses som ett fel i vattentjänsterna eller i avloppshantering av dagvatten.
2. Enligt nya 2 mom. ses inte heller en störning eller ett avbrott i tjänsten på grund av ett oöverstigligt hinder som ett fel.
3. Nya 4 mom. innehåller bestämmelser om minimiprisavdraget vid avbrott i vattentjänster som pågår över 12 timmar, då 2 mom. tidigare innehöll bestämmelser om minimibeloppet på prisavdrag vid avbrott.

9.2 Kundenskyddsbestämmelsernas tvingande natur

I enlighet med 25 § i VTL är det inte tillåtet att till konsumentens nackdel avvika från bestämmelserna om kundskydd i 6 kap. Om inte annat bestäms, tillämpas bestämmelserna i detta kapitel endast om vattentjänstverket och en annan än en konsumentkund inte gjort andra överenskommelser.

Med tanke på den rättsliga ställningen för dem som använder ett vattentjänstverks tjänster är det av betydelse att lagen om vattentjänster innehåller bestämmelser om centrala frågor som gäller karaktären av nödvändighetstjänster för vattentjänster. Syftet med regleringen i 6 kap. har i synnerhet varit att säkerställa att de privaträttsliga avtalen inte äventyrar tillgången till vattentjänster. I detta hänseende är bestämmelserna i kapitlet av tvingande natur i förhållandet mellan ett vattentjänstverk och en konsumentkund.

Bestämmelsernas tvingande natur i konsumentförhållanden innebär att det i ett avtal mellan ett verk och en konsument är möjligt att göra överenskommelser inom ramen för avtalsfriheten och lagen om vattentjänster, men inte att sänka den miniminivå på konsumentskyddet som tryggas genom 6 kap. Ett avtalsvillkor som avviker från minimikravet på konsumentskydd till konsumentens nackdel är ogiltigt. Bestämmelserna om konsumentskydd tillämpas automatiskt också på relationer mellan ett vattentjänstverk och andra kunder om inte annat bestäms separat.

I 27 § 4 mom. i VTL finns det särskilda bestämmelser om att det inte är tillåtet att till kundens nackdel avvika från bestämmelserna om prisavdrag vid över 12 timmar långa avbrott i vattentjänsterna för bosättning. Följaktligen är regleringen om prisavdrag enligt momentet tvingande till exempel i ett förhållande mellan vattentjänstverket och ett bostadsaktiebolag som är kund hos verket.

Också regleringen om skadestånd i 28 § 1 mom. i VTL är tvingande för alla personer, oberoende av om de är kunder hos ett vattentjänstverk eller inte. Utifrån momentet är ett vattentjänstverk skyldigt att ersätta skada på grund av ett fel vilken förorsakats en person eller egendom som är avsedd för enskild användning eller konsumtion och som den skadelidande använt huvudsakligen för detta ändamål. Ett avtalsvillkor som begränsar ersättning och överenskommit innan skadan uppkommit är ogiltigt.

9.3 Avbrott i vattentjänsterna

Enligt 26 § 1 mom. i VTL får ett vattentjänstverk avbryta leveransen av vatten och avledandet av spill-, dag- och dräneringsvatten, om en kund i väsentlig mån försummat att betala avgifterna eller annars i väsentlig mån inte fullgjort sina plikter enligt gällande lagstiftning eller avtalet. Alla betalningsdröjsmål eller andra försummelse ger inte ett verk rätt att avbryta tjänsten, utan försummelsen ska vara väsentlig. I praktiken har vattentjänstverken i allmänhet kommit överens om betalningsarrangemang vid dröjsmål och avbrutit vattendistributionen först då det uteblivna beloppet under en lång tid vuxit till ett avsevärt belopp.

Utifrån 26 § 2 mom. i VTL ska ett vattentjänstverk meddela den tidpunkt då tjänsten avbryts genom att sända information om detta till kunden. Om kunden avhjälper sin överträdelse före den utsatta tidsfristen får inte tjänsten avbrytas. Om kunden har tillräckligt med tid för att avhjälpa sin försummelse, är det möjligt att avbryta tjänsten tidigast fem veckor från det att kunden underrättats om försummelsen av betalningen eller ett annat väsentligt åsidosättande av plikterna och det anknutna hotet om avbrott. I undantagsfall får ett vattentjänstverk dock avbryta tjänsten med omedelbar verkan om den verksamhet som står i strid med gällande lagstiftning eller avtalet är ägnad att medföra omedelbar fara eller avsevärda olägenheter för driften av verket, hälsan eller för miljön.

Det finns bestämmelser om så kallat socialt hinder för betalning i 26 § 3 mom. i VTL. Ett sådant hinder beaktas om det handlar om betalningssvårigheter för en konsument på grund av en särskild omständighet, som i huvudsak uppkommit utan ett eget fel och om kunden underrättat vattentjänstverket om denna betalningssvårighet. I lagrummet är en svår sjukdom och arbetslöshet exempel på särskilda omständigheter som eventuellt utgör socialt hinder för betalning. Uppkomst av ett socialt hinder för betalning undanröjer inte eventuella andra påföljder på grund av betalningsdröjsmål, såsom skyldigheten att betala dröjsmålsränta och avgiften för en betalningsanmärkning. Också lagen om försäkringsavtal (543/1994), 7 kap. om konsumentkrediter i konsumentskyddslagen (38/1978) och elmarknadslagen (588/2013) innehåller bestämmelser om sociala hinder för betalning..

9.4 Fel och prisavdrag

Ett vattentjänstverk ansvarar för fel som uppkommer i vattentjänsterna och avloppshanteringen av dagvatten inom verksamhetsområdet och området för avloppshantering av dagvatten. Enligt 27 § 1 mom. i VTL handlar det om ett fel då vattenkvaliteten eller vattenleveranssättet eller vattentjänstverkets tjänster inte motsvarar det som kan förutsättas utgående från avtal eller gällande lagstiftning. Vattentjänsten eller avloppshanteringen av dagvatten är behäftad med ett fel också när den under en sam-

manhängande period eller upprepade gånger är avbruten och avbrottet med beaktande av orsaken och omständigheterna inte kan ses som litet. Ett avbrott på grund av normalt reparations- eller underhållsarbete av vattentjänstverkets anordningar, vilket oavbrutet pågår i mindre än 12 timmar och vilket kunden underrättats om på förhand ses inte som ett fel i vattentjänsterna.

Ett fel som är behäftat med vattentjänsterna utgörs av till exempel leverans av hushållsvatten som inte uppfyller kvalitetskraven enligt hälsoskyddslagstiftningen. Definitionen av fel i vattentjänsterna kan preciseras i ett avtal mellan vattentjänstverket och kunden till exempel på så sätt att kvalitetsvariationer som gäller hushållsvattnet och som sker inom ramen för kvalitetskraven ses som ett fel.

I 27 § 2 mom. i VTL finns det bestämmelser om när en störning eller ett avbrott i ett vattentjänstverks tjänst inte ses som ett fel på grund av ett oöverstigligt hinder. I sådana situationer har inte vattentjänstverket skyldighet att göra prisavdrag eller att betala skadestånd. Det oöverstigliga hindret ska uppfylla alla tre förutsättningar i momentet, för att den störning eller det avbrott som det orsakat inte ska ses som ett fel i vattentjänsterna.

Den första förutsättningen för ett oöverstigligt hinder är att det står utanför vattentjänstverkets påverkningsmöjligheter. I många situationer kan verket undvika störning eller avbrott i vattentjänsterna med omsorgsfull planering, organisering och tillsyn av verksamheten. Ett verk ansvarar också för de vattentjänståtgärder som det delegerat till andra och det kan inom ramen för ett kundförhållande åberopa en prestationsstörning hos en underleverantör endast om den beror på ett oöverstigligt hinder. Hinder som står utanför vattentjänstverkets påverkningsmöjligheter kan utgöras av till exempel en arbetskonflikt, en naturkatastrof, ett hinder på grund av myndighetsåtgärder eller exceptionella förhållanden enligt beredskapslagen, liksom hinder som orsakats av kunders eller andra utomstående verksamhet, såsom skador på ett vattentjänströr i samband med markröjningsarbeten eller skadegörelse på vatten- och avloppsanordningarna.

Den andra förutsättningen för ett oöverstigligt hinder är att verket skäligen inte kunnat beakta störningen eller avbrottet i verksamheten. Verket ska i tillräcklig mån bereda sig också på hinder utanför dess påverkningsmöjligheter. Tillräcklig beredskap är bunden till de förhållanden som råder vid var tid, utvecklingen av beredskapstekniken och de beredskapsplikter som fastställs i lagstiftningen. Vattentjänster är utsatta för typiska risker, vilka verket ska beakta i sin verksamhet och vars skadliga verkningar det ska förebygga och bereda sig på att avhjälpa. Ett hinder står utanför verkets påverkningsmöjligheter om beredskap för ett sådant hade förutsatt att verket upprätthållit en oskäligt hög beredskapsnivå eller gjort oskäligt stora investeringar i förhållande till hindrets exceptionlighet eller sällsynthet. Huruvida beredskapen ligger på en tillräckligt hög nivå ska bedömas med beaktande av bland annat verkets storlek och särdrag.

I typiska fall kan störningssituationer inom vattentjänsterna orsakas av ovanligt väder, såsom stormar, som kan föranleda till exempel elavbrott. Det kan förutsättas att verket vidtar skäligen beredskapsåtgärder för att förebygga skador orsakade av väder och avhjälpa följderna, till den del det inte är fråga om väderförhållanden som är helt exceptionella i Finland. Det finns skäl att beakta olika störningssituationer såsom exceptionella vattenförhållanden också i avtal.

Den tredje förutsättningen för ett oöverstigligt hinder är att verket inte kunnat undvika eller övervinna dess följder trots att all omsorgsfullhet iakttagits. Det kan vara möjligt att undvika följder med hjälp av åtgärder som vidtas antingen i förebyggande syfte eller medan störningssituationen pågår. Det kan inte förutsättas att verket gör en sådan satsning på att undvika eller övervinna följderna av ett hinder vilken är oskälig i förhållande till den nytta som kan uppnås. Det kan därmed inte förutsättas till exempel att verket vidtar åtgärder som äventyrar arbetstagarnas säkerhet.

Utifrån 27 § 3 mom. i VTL har en kund hos ett vattentjänstverk rätt till ett prisavdrag som motsvarar felet. En förutsättning för att få prisavdrag utifrån momentet är att kunden framför sitt krav på prisavdrag till vattentjänstverket inom en skälig tid från det att felet upptäckts eller från det att kunden borde ha upptäckt felet. Ingen tidsfrist har fastställts till exempel för längden på ett avdrag som berättigar till prisavdrag, eftersom också andra omständigheter kan påverka felets allvar. Det står dock klart att ett kortvarigt sporadiskt avbrott inte nödvändigtvis utgör ett fel som ska ersättas. Vid bedömningen ska uppmärksamhet riktas bland annat mot effekterna av avbrottet, informationen om avbrottet och vattentjänstverkets reparationsåtgärder.

Det finns bestämmelser om minimiprisavdrag för avbrott av vattentjänster som varar längre än 12 timmar i 27 § 4 mom. i VTL. Bestämmelsen är inte tillämplig om det handlar om ett fel i avloppshantering av dagvatten eller om ett oöverstigligt hinder som undanröjer felet i vattentjänsterna. Det är dock inte möjligt att avvika från minimiprisavdraget vad gäller vattentjänster för bostättning. Följaktligen är bestämmelsen tvingande i större utsträckning än i regleringen om konsumentförhållanden. Om ett fel orsakar ett avbrott som är kortare än 12 timmar i vattentjänsterna, är kunden berättigad till ett prisavdrag som motsvarar felet.

Beloppet på prisavdraget för ett avbrott i vattentjänsterna som varar längre än 12 timmar är utifrån 27 § 4 mom. i VTL minst två procent av kundens årliga grund- och bruksavgifter. Vattentjänstverket ska göra prisavdraget från kundens faktura efter att ha fått information om avbrottet i vattentjänsterna. Följaktligen förutsätts inte ett separat krav av kunden för att få ett prisavdrag för ett avbrott som varat över 12 timmar. Om minimibeloppet på prisavdraget inte är tillräckligt högt för att motsvara felet i vattentjänsterna till exempel vid ett avbrott som varar längre än 12 timmar, är kunden utifrån 27 § 3 mom. i VTL berättigad till ett prisavdrag som är större och motsvarar felet.

I praktiken avbryts vattentjänsterna ofta helt och hållet på grund av ett avbrott i leveransen av hushållsvatten eller i avledandet av spillvatten, men om detta inte är fallet kan prisavdraget begränsas enbart till avbrottet i leveransen av hushållsvatten eller avledandet av spillvatten.

9.5 Skadestånd

Ett fel i vattentjänsterna eller avloppshantering av dagvatten kan utifrån 28 § i VTL ge upphov till en skadeståndsskyldighet för ett vattentjänstverk. Enligt paragrafens 1 mom. är ett verk skyldigt att ersätta person- eller föremålsskador som orsakats av ett fel. Det handlar om så kallat strikt ansvar, vars uppkomst inte förutsätter till exempel oaktsamhet eller uppsåt. Ansvaret omfattar förutom verkets kunder också i allmänhet alla vattenkonsumenter, såsom invånare i ett bostadsaktiebolag som är kund hos verket. Dess omfattning fastställs i sista hand enligt vad som ses som ett fel.

Ersättningsskyldigheten enligt 28 § 1 mom. i VTL omfattar person- och föremålsskador och den är följaktligen förenlig med produktansvarslagen (694/1990). Som personskada ses till exempel sjukdom hos en vattenkonsument på grund av att det hushållsvatten som vattentjänstverket levererat inte uppfyllt kvalitetskraven enligt hälsoskyddslagen. Enligt bestämmelsen ska föremålsskador, det vill säga skador på egendom, ersättas till den del som det handlar om sådan egendom som är avsedd för enskild användning eller konsumtion och som den skadelidande huvudsakligen använt på ett sådant sätt. Användning av egendom i näringsverksamhet är inte privat användning eller konsumtion enligt bestämmelsen. Som föremålsskada ses till exempel skada på egendom i en situation där en källare översvämmas på grund av fel i vattentjänsterna.

Det finns särskilda bestämmelser om ersättning av ekonomisk skada i 28 § 2 mom. i VTL, enligt vilken också en ekonomisk skada omfattas av ersättningsskyldigheten. Detta ansvar omfattar dock endast ekonomiska skador för en kund och det är möjligt att begränsa ansvaret i förhållande till andra än konsumentkunder i ett avtal.

Med stöd av 28 § 3 mom. i VTL utsträcker sig ersättningsskyldigheten för ett vattentjänstverk till indirekta skador endast om felet eller skadan beror på oaktsamhet av verket. Med indirekta skador avses sådana svårförutsägbara skador såsom inkomstbortfall, skada på grund av försummelse av en annan plikt som grundar sig på avtalet eller förlust av nytta som grundar sig på användningen av vattentjänster eller en annan olägenhet som kan jämföras med denna.

10 Avgifter för och ekonomisk förvaltning av vattentjänstverk

De allmänna grunderna för avgifter för vattentjänster och avloppshantering av dagvatten fastställs i 18 § i VTL, medan de avgifter som ska debiteras specificeras i 19 §. Därtill innehåller 19 a § i VTL bestämmelser om ersättning för avloppshantering av dagvatten inom allmänna områden. Betalningstvister avgörs i tingsrätten med stöd av 34 § i VTL.

Vid sidan om bestämmelser om avgifter om avskiljande av vattentjänster innehåller 4 kap. i VTL bestämmelser om bokföringen (VHL 20 §), vattentjänstverkets verksamhetsberättelse (20 a §), granskning av bokslutsuppgifter och verksamhetsberättelse (20 b §) och publicering av bokslutsuppgifter, verksamhetsberättelse, leveransvillkor och nyckeltal (20 c §). Enligt övergångsbestämmelsen träder regleringen om informationssystemet för vattentjänster enligt 20 d § i VTL i kraft i början av år 2016.

10.1 Ändringar av regleringen år 2014

Betalningsregleringen i lagen om vattentjänster justerades till vissa delar med de lagändringar som trädde i kraft 1.9.2014. För det första gjordes de nödvändiga ändringarna i 18 och 19 § i VTL för att avskilja avloppshantering av dagvatten från begreppet "vattentjänster". För det andra underströks det i 18 § i VTL att såväl ny- som reparationsinvesteringar av ett vattentjänstverk kan täckas med avgifter. För det tredje innehöll 19 § 2 mom. i VTL ett ännu tydligare krav på att fastställa beloppet på andra än bruksavgifter till olika storlek inom olika områden om detta är nödvändigt på grund av en orsak enligt momentet i fråga. Därtill stiftades nya 19 a § i VTL om ersättning som ska tas ut för avloppshantering av dagvatten inom allmänna områden.

Nya 20 a–20 d § i VTL innehåller bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen av vattentjänstverk. Dessa paragrafer innehåller föreskrifter om verksamhetsberättelser, bokslutsuppgifter och granskning av verksamhetsberättelser, publicering av sådana, leveransavtal och nyckeltal samt om informationssystemet. Kravet på att avskilja bokföringen enligt 20 § i VTL utvidgades å sin sida att gälla alla vattentjänster och avloppshantering av dagvatten enligt 17 a § i VTL, då det tidigare endast omfattade avskiljande av kommunala vattentjänstverks bokföring..

10.2 Avgiftsgrunder

De allmänna grunderna för avgifter för vattentjänster och avloppshantering av dagvatten fastställs i 18 § i VTL. Enligt 1 mom. i paragrafen ska avgifterna för vattentjänster och avloppshan-

tering av dagvatten vara sådana att det på lång sikt är möjligt att täcka vattentjänstverkets ny- och reparationsinvesteringar och kostnader. I avgifterna får ingå högst en skälig avkastning på kapitalet.

Syftet med regleringen är att täcka kostnaderna och att inkludera principen om kostnadsmotsvarighet i prissättningsmekanismen för vattentjänstverkens tjänster. Genom att täcka kostnaderna tryggas ett vattentjänstverks ekonomiska verksamhetsförutsättningar. Det förutsätts också att kostnaderna för vattentjänster täcks i artikel 9 i ramdirektivet om vatten (2000/60/EG), som i detta sammanhang särskilt hänvisar till principen om förorenarens ansvar. Enligt principen om kostnadsmotsvarighet ska avgifterna så väl som möjligt motsvara de faktiska kostnaderna för vattentjänsterna och de får högst omfatta en skälig avkastning på kapitalet.

Kravet på transparens i betalningsgrunderna hänför sig också till kostnadstäckningen och -motsvarigheten. För att bildandet av avgifter ska kunna övervakas, ska vattentjänsterna och avloppshantering av dagvatten utifrån 20 § i VTL avskiljas från andra funktioner och från varandra och ett vattentjänstverk ska utifrån 16 § i VTL ge tillräcklig information om hur de avgifter som tas ut för vattentjänster bildas.

Följaktligen ska såväl ny- som reparationsinvesteringar som kostnader enligt 18 § 1 mom. i VTL förstås i ett brett perspektiv. Med nyinvesteringar avses till exempel investeringar för att bygga och utvidga ett vattentjänstverks nät eller köp av anordningar. Med reparationsinvesteringar avses alla investeringar för att underhålla ett vattentjänstverk, såsom investeringar för grundläggande reparation av nätet. Alla underhålls- och andra kostnader som gäller anordningar utgör kostnader. I ljustet av artikel 9 i ramdirektivet omfattar dessa kostnader förutom ekonomiska kostnader också miljö- och naturresurskostnader.

Med bestämmelsen om möjligheten att högst inkludera skäliga intäkter i avgifterna i 18 § 1 mom. i VTL tryggas å ena sidan ett vattentjänstverks förutsättningar att göra nödvändiga investeringar. Å andra sidan är bestämmelsens syfte att förebygga att betalningarna används för dold beskattning. När lagen stiftades togs inte exakt ställning till hur stor avkastning på kapitalet som kan ses som skälig. Också olika bokföringsmässiga praxis påverkar beräkningen av avkastningen. Det viktigaste med tanke på kostnadstäckning är att ett vattentjänstverks intäktsföring inte äventyrar tillräckliga reparationsinvesteringar av vattentjänstverket.

I 18 § 2 mom. i VTL förutsätts det att avgifterna för vattentjänster och avloppshantering av dagvatten är skäliga och rättvisa ur kundens synvinkel. När skäligheten bedöms ska uppmärksamhet riktas mot den helhet som bildas av olika avgifter för vattentjänsten. Med rättvisa betalningar avses å sin sida att olika kunder, kundgrupper eller olika områden i en kommun inte får försättas i en avvikande ställning på omotiverade grunder vid prissättningen av tjänsterna. Konkurrensmyndigheten kan

vid behov ingripa i sådan orimlig prissättning som förbjuds i 7 § i konkurrenslagen. Utifrån 4 § i VTL övervakar konsumentombudsmannen å sin sida lagenligheten i villkoren i avtal om vattentjänster och avloppshantering av dagvatten ur konsumentskyddssynvinkel.

Förutom ovan nämnda grunder kan man vad gäller avgiftsbeloppet i enlighet med 18 § 2 mom. i VTL beakta behovet av att reglera vattenkonsumtionen, ett särskilt ändvändningsändamål för vattnet eller exceptionell kvalitet eller kvantitet vad gäller spillvattnet. Vid behov ska prissättningen också främja sparsam användning av vatten och minskande av spillvatten samt avledande av skadliga ämnen till ett avlopp. Regleringen är flexibel eftersom en avsevärd sänkning av vattenkonsumtionen kan leda till exempel till att kvaliteten på hushållsvattnet försämras, om vattnet dröjer för länge i nätet.

Trots principerna om kostnadstäckning och kostnadsmotsvarighet tillåter 18 § 3 mom. i VTL stöd för vattentjänster med medel som beviljas av kommunen, staten eller Europeiska gemenskapen. Målet med att tillåta stöd är att främja uppfyllelsen av kravet om skäliga och rättvisa avgifter till exempel i situationer där anslutningsavgifterna är höga på grund av långa avstånd. Ett beviljat stöd åsidosätter dock inte principen om kostnadsmotsvarighet, eftersom stödet ska beaktas som en omständighet som minskar kostnaderna då avgifterna fastställs.

10.3 Olika avgifter

Enligt 19 § 1 mom. i lagen om vattentjänster ska ett verk ta ut en bruksavgift för vattentjänster. Bruksavgift tas ut enligt den kvantitet vatten som fastigheten använder samt kvantiteten av och kvaliteten på det spillvatten som leds bort från fastigheten.

Verket kan ta ut en bruksavgift också för avloppshantering av dagvatten utifrån kvantiteten av och kvaliteten på det dagvatten som ska ledas bort. I så fall ska bruksavgiften grunda sig på den uppskattade mängden dagvatten och dräneringsvatten. Om dagvatten undantagsvis leds till ett spillvattenavlopp med stöd av 17 d § 2 mom. i VTL, tillämpas bestämmelserna om och avgifterna för avloppshantering av spillvatten på detta arrangemang.

Lagen om vattentjänster ger inte möjlighet att ta ut bruksavgifter av olika storlek inom olika områden av ett vattentjänstverks nät, men till exempel då vattentjänstverk slås samman är det möjligt att harmonisera bruksavgifterna under en ändamålsenlig övergångsperiod.

Med stöd av 19 § 2 mom. kan ett vattentjänstverk förutom en bruksavgift ta ut en anslutningsavgift och en grundavgift samt andra avgifter för de tjänster som verket tillhandahåller, inklusive vattentjänster och avloppshantering av dagvatten. Med tanke på ett verks driftsförutsättningar är det viktigt att dessa avgifter är olika höga inom olika områden, om detta är nödvändigt för

att inrikta kostnaderna på rätt sätt eller på grund av principen om förorenarens ansvar eller på grund av en annan motsvarande orsak. Om dessa orsaker föreligger ska anslutnings- och grundavgifter och andra avgifter enligt momentet vara av olika belopp i olika områden.

Det finns särskilda bestämmelser om ersättning för avloppshantering av spillvatten inom allmänna områden i 19 a § i VTL. Utifrån paragrafen ska vattentjänstverket av kommunen ta ut ersättning för avloppshantering av dagvatten inom kommunens allmänna områden. Till exempel gator, parker och torg utgör allmänna områden. Om dagvatten undantagsvis leds från ett allmänt område till vattenverkets spillvattenavlopp, inklusive så kallade blandavlopp (se 17 d § 2 mom. i VTL), tillämpas bestämmelserna om avloppshantering av spillvatten och de anknutna avgifterna enligt 19 § i VTL på detta arrangemang.

Med en ersättning som motsvarar kostnaderna avses i 19 a § i VTL en ersättning som omfattar ny- och reparationskostnader, underhållsutgifter och andra kostnader som gäller avloppshantering av dagvatten. Ersättning för avloppshantering av dagvatten från allmänna områden ska inte generera vinst för ett verk. Om vinst uppkommer eller om det inte är möjligt att täcka kostnaderna för avloppshantering av dagvatten inom allmänna områden, ska vinsten krediteras eller så ska kostnaderna täckas till exempel i samband med att avgifterna för följande år tas ut.

10.4 Separering av vattentjänsterna i bokföringen

Enligt 20 § i VTL ska vattentjänsterna separeras från övriga funktioner i kommunens eller företagets bokföring. Också avloppshantering av dagvatten enligt 17 a § i VTL ska avskiljas från övriga funktioner. Vattentjänsterna och avloppshanteringen av dagvatten ska också avskiljas från varandra. En balans- och resultaträkning samt en finansieringsanalys ska upprättas om vattentjänster och avloppshantering av dagvatten för varje räkenskapsperiod och noter till dessa ska läggas fram. Balans- och resultaträkningen ska utarbetas enligt bestämmelserna i bokföringslagen (1336/1997). Utifrån 20 § 3 mom. i VTL gäller kravet på att avskilja bokföringen också för verk som levererar vatten till vattentjänstverk eller behandlar deras spillvatten eller dagvatten.

Med 20 § i VTL främjas transparensen i vattentjänstverkets verksamhet oberoende av verkets verksamhetsform. Utifrån avskiljandet av bokföringen av vattentjänster och avloppshantering av dagvatten är det möjligt att till exempel bedöma kostnadstäckningen och skäligheten vad gäller vattentjänstavgifter. Kravet påverkar bokföringen framför allt vid sådana vattentjänstverk, som verkar som en del av så kallade konglomerat som också bedriver annan verksamhet. Bokslutet för övriga vattentjänstverk innehåller redan i sig endast uppgifter om vattentjänster och eventuellt om avloppshantering av dagvatten.

Med avskiljande avses enligt 20 § i VTL att en balans- och resultaträkning och en finansieringsanalys upprättas om vattentjänster och avloppshantering av dagvatten samt att noter läggs fram. Dessa plikter omfattar också avloppshantering av dagvatten till den del som vattentjänstverket sköter avloppshantering utifrån ett kommunalt beslut som fattats enligt 17 a § i VTL eller tidigare 8 § i VTL.

Avskiljandet av bokföringen av vattentjänster och avloppshantering av dagvatten förutsätter inte att särskilda bokföringsenheter skapas. Bestämmelserna i bokföringslagen ska dock iakttas då en balans- och resultaträkning upprättas. På så sätt säkerställs att principerna för värderings- och periodiseringsgrunderna i vattentjänstverkens kalkyler är enhetliga och att de kommunala verkens resultat- och balansräkningar blir jämförbara med aktiebolagens bokslut.

Med noter avses i 20 § 1 mom. i VTL bland annat uppgifter som handlar om fördelningen av kostnader som är gemensamma för internt avskilda funktioner och om debiteringsgrunderna för tjänster och de låneräntor som använts. När en resultat- eller en balansräkning uppvisas för första gången då verksamhetsformen ändras eller då vattentjänsterna avskiljs från andra funktioner, ska noterna till räkningarna omfatta en redogörelse över principerna för utarbetandet av ingångsbalanserna.

Det finns inga övergångsbestämmelser för tillämpning av 20 § i VTL. Eftersom ändringarna av paragrafen trädde i kraft mitt under år 2014, förutsätts det att vattentjänster i enlighet med 20 § i VTL avskiljs först från den räkenskapsperiod som börjar år 2015.

10.5 Verksamhetsberättelse av ett vattentjänstverk

I 20 a § i VTL finns det bestämmelser om utarbetandet och innehållet i ett vattentjänstverks verksamhetsberättelse. Enligt denna ska ett vattentjänstverk upprätta en sådan verksamhetsberättelse som avses i bokföringslagen om vattentjänster och om avloppshantering av dagvatten enligt 17 a § i VTL. Den ska i begriplig form redogöra för verkets bokslutsuppgifter och nyckeltal om prisnivå, effektiviteten, kvaliteten och lönsamheten vad gäller vattentjänster och avloppshantering av dagvatten.

Med verksamhetsberättelsen förbättras transparensen i ett vattentjänstverks verksamhet och ekonomi. Därtill skapas en jämförbar bild av vattentjänsterna prisnivå, effektivitet, kvalitet och lönsamhet i synnerhet för kunder hos vattentjänstverk.

Utifrån 20 a § i VTL ska ett vattentjänstverk upprätta en sådan verksamhetsberättelse som avses i bokföringslagen oberoende av om det har en sådan skyldighet eller ej utifrån bokföringslagen. Enligt 3 kap. 1 § mom. i bokföringslagen ska uppgifter om viktiga omständigheter för utvecklingen av den bokföringsskyldiges verksamhet lämnas i en verksamhetsberättelse. Berättelsen ska innehålla en bedömning av de största riskerna och osäkerhetsfaktorerna, andra omständigheter som påver-

kar utvecklingen för affärsverksamheten och den ekonomiska ställningen och resultatet. Bedömningen ska omfatta de viktigaste nyckeltalen för att förstå affärsverksamheten och den ekonomiska ställningen och resultatet. Utifrån bokföringslagen ska en verksamhetsberättelse redogöra för uppgifter också om väsentliga händelser under och efter räkenskapsperioden och en bedömning av den framtida utvecklingen samt för en utredning över omfattningen på forsknings- och utvecklingsverksamheten.

Vad gäller utarbetande av nyckeltal som gäller vattentjänster och avloppshantering av dagvatten på enhetliga grunder i enlighet med 20 a § i VTL, kommer informationssystemet för vattentjänster enligt 20 d § i VTL att utnyttjas från och med år 2016. Innan denna tidpunkt ska ett vattentjänstverk utarbeta en verksamhetsberättelse enligt principerna i 20 a § i VTL och i bokföringslagen. Jämförbara nyckeltal kan läggas fram först då informationssystemet för vattentjänster är i bruk.

Det finns inte övergångsbestämmelser om utarbetandet av en verksamhetsberättelse om ett vattentjänstverk. Det kan dock vara svårt att utarbeta en verksamhetsberättelse för år 2014 i överensstämmelse med de bestämmelser som trädde i kraft 1.9.2014, vilket ska beaktas då det bedöms om ett vattentjänstverks första verksamhetsberättelse enligt 20 a § i VTL är tillräcklig.

Med stöd av 20 a § 3 mom. i VTL är det möjligt att utfärda närmare bestämmelser om innehållet i en verksamhetsberättelse genom förordning av statsrådet. Det ska övervägas att utfärda en förordning senast då informationssystemet för vattentjänster tas i bruk.

10.6 Granskning och publicering av uppgifter

Med stöd av 20 b § i VTL ska revisorerna granska bokslutsuppgifterna enligt 20 § och verksamhetsberättelsen enligt 20 a § som ett led av kommunens eller vattentjänstverkets lagstadgade revision. Kravet på granskning av bokslutsuppgifter och verksamhetsberättelsen styr kunder och företag att avskilja vattentjänsterna från övriga funktioner på ett ändamålsenligt sätt. Avskiljandet ska i sin helhet göras senast från den räkenskapsperiod som börjar i början av år 2015.

Utifrån 20 b § i VTL ska nuvarande revisionsberättelser utvidgas att gälla den avskilda vattentjänstverksamheten. Det förutsätts inte att nya revisionsorgan eller -förfaranden inrättas. Om det utifrån den övriga lagstiftningen inte är obligatoriskt att använda revisorer i granskningen av ett vattentjänstverks verksamhet, uppkommer ingen skyldighet utifrån paragrafen.

Det finns bestämmelser om publicering av bokslutsuppgifter, verksamhetsberättelser, leveransvillkor och nyckeltal i 20 c § i VTL. Utifrån denna paragraf ska ett vattentjänstverk publicera bokslutsuppgifter enligt 20 § och en verksamhetsberättelse enligt 20 a §. Därtill ska ett verk i ett datanät offentliggöra leve-

ransvillkoren och prissättningsgrunderna för vattentjänsterna och nyckeltal som beskriver vattentjänsternas prisnivå, effektivitet, kvalitet och lönsamhet. Paragrafen kompletterar regleringen om informationsskyldigheten för ett verk i 16 § i VTL.

Syftet är att det utifrån de uppgifter som ska publiceras utifrån 20 c § i VTL är möjligt att bedöma till exempel skäligheten i de intäkter som införts i de avgifter som verket tar ut och i avgifternas kostnadsmotsvarighet. Publiceringen av leveransvillkoren för ett enskilt verk möjliggör tillgång till tillräckliga uppgifter om avtalsgrunderna. Vad gäller publiceringen av nyckeltal utnyttjas informationssystemet för vattentjänster enligt 20 d § i VTL från och med år 2016.

De uppgifter som ska offentliggöras ska vara allmänt tillgängliga i ett datanät. Särskilt kunder som anlitar vattentjänster ska obehindrat kunna granska de uppgifter som avses i momentet. Uppgifterna kan läggas ut till exempel på webbplatsen för verket eller kommunen. Därtill är det möjligt att i framtiden granska verkens nyckeltal via en nationell informationstjänst. Bokslutsuppgifter som gäller vattentjänstverksamhet kan också publiceras som en del av det officiella bokslutet för ett företag, en koncern, ett andelslag, en kommun, en kommunsammanslutning eller en kommunkoncern, då de är tillgängliga i handelsregistret.

10.7 Informationssystem för vattentjänster

Paragraf 20 d § i VTL om informationssystemet för vattentjänster träder kraft från början av år 2016. Paragrafen innehåller bestämmelser om administreringen av informationssystemet och de uppgifter som ska lämnas till systemet. Med systemet ordnas informationsförsörjningen för vattentjänster och främjas transparensen i vattentjänstverkens verksamhet och ekonomi. Avsikten är att systemet är till hjälp för vattentjänstverkskunder, vattentjänstverk och myndigheter. Transparensen i verksamheten, den omständigheten att informationssystemet är sammanvänt och möjligheten till jämförelser mellan verken sporrar å ena sidan vattentjänstverken att sköta vattentjänsterna kostnadseffektivt och möjliggör å andra sidan för olika parter att få tillgång till information och att följa, bedöma och ha uppsikt över vattentjänstverkets verksamhet och ekonomi.

Med stöd av 20 d § 1 mom. i VTL börjar Finlands miljöcentral administrera informationssystemet för vattentjänster i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralen. Övriga naturliga samarbetsparter för Finlands miljöcentral kan utgöras av till exempel Institutet för hälsa och välfärd, Finlands Kommunförbund och Vattenverksföreningen.

I enlighet med 20 d § 2 mom. i VTL ska vattentjänstverken och verk som levererar vatten till dessa eller behandlar deras spillvatten (3 mom.) till informationssystemet för vattentjänster lämna uppgifter om priserna på sina vattentjänster och grunderna för fastställande av dem samt de uppgifter som behövs för uträkning av nyckeltal om vattentjänsternas effektivitet, kvalitet och lönsamhet. Dessa uppgifter grundar sig i stor utsträckning på de uppgifter som behövs för verkets bokslutsuppgifter och verksamhetsberättelse. De kan gälla till exempel den mängd hushållsvatten som verket distribuerat eller den mängd avloppsvatten som verket tagit emot, antalet anslutna kunder och investeringar i anordningarna. Vid sändningen av uppgifterna är det möjligt att på ett flexibelt sätt dra nytta av olika systems gränssnitt och andra tekniska lösningar på så sätt att uppgifterna i så stor utsträckning som möjligt kan samlas in med principen om en lucka.

Utifrån uppgifterna om vattentjänstverken räknas siffror som gäller verkets effektivitet, kvalitet och lönsamhet på enhetliga grunder med informationssystemet. Dessa siffror utnyttjas i vattentjänstverkets verksamhetsberättelse. Med nyckeltalen är det möjligt att vattentjänstverkens kunder och ägare utvärderar till exempel effektiviteten i verkens verksamhet och tillräckligheten i verkets investeringar.

I informationssystemet kan uppgifterna om vattentjänsterna sammanställas på ett ändamålsenligt sätt för jämförelser, andra utvärderingar och publicering. Jämförelseuppgifterna kan vid sidan om ekonomiska uppgifter gälla bland annat kvaliteten på hushållsvattnet, behandlingen av spillvatten, det antal kunder som anslutits till vattentjänstverkets vattenledning och avlopp, byggande av nya vattenledningar och avlopp samt saneringsåtgärder. Jämförelseuppgifterna och nyckeltalen är till nytta för vattentjänstverket i uppföljningen av utvecklingen för den egna verksamheten och de kan också utnyttjas i statistiken om vattentjänster samt i internationella rapporter och utredningar.

I 20 d § 4 mom. i VTL ingår ett bemyndigande att genom förordning utfärda närmare föreskrifter om informationssystemet och de uppgifter som ska lämnas till detta system.

11 Myndigheter och tillsyn

Myndigheterna enligt lagen om vattentjänster fastställs i dess 4 §. Det finns bestämmelser om tillsynen och förvaltningstvång i 29 och 30 § i VTL. Det finns föreskrifter om rätten för en fastighetsägare att anhängiggöra ärenden i 31 § i VTL.

11.1 Ändringar av regleringen år 2014

Regleringen om myndigheter och tillsynen ändrades endast i liten utsträckning med de lagändringar som trädde i kraft 1.9.2014. Ändringarna gällde 4 och 22 § i VTL.

Ett 1 och 3 mom. lades till 4 § i VTL. Enligt dessa hör den allmänna styrningen och uppföljningen av verkställigheten av lagen om vattentjänster till jord- och skogsbruksministeriets uppgifter, medan konsumentombudsmannen övervakar att villkoren i avtal som avses i 5 kap. är lagenliga med avseende på konsumentskyddet. I och med tillägget av det nya 3 mom. avlägsnades 2 mom. i 22 § i VTL, som gällde konsumentombudsmannens behörighet att övervaka lagenligheten i villkoren för att leverera vattentjänster. I 4 § i VTL preciserades också tillsynsmyndigheternas behörighet med en hänvisning till deras verksamhetsområden.

11.2 Myndigheter

Enligt 4 § 1 mom. i VTL hör den allmänna styrningen och uppföljningen av verkställigheten av lagen om vattentjänster till jord- och skogsbruksministeriet. Ministeriets allmänna styrning är administrativ och den gäller främst närings-, trafik- och miljöcentralerna, och den utsträcker sig inte till enskilda tillämpningssituationer enligt lagen om vattentjänster. Styrningen av kommunerna sker i huvudsak via närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Enligt 4 § 2 mom. i VTL utgörs tillsynsmyndigheterna enligt lagen om vattentjänster av närings-, trafik- och miljöcentralen, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den kommunala miljövårdsmyndigheten, var och en av dem inom sitt ansvarsområde. Dessa myndigheters tillsynsuppgifter har inte specificerats närmare i lagen och följaktligen är deras tillsyn allmän och den grundar sig på varje myndighets lagstadgade behörighet. Alla tillsynsmyndigheter övervakar den verksamhet som bedrivs av såväl kommuner som verk inom deras verksamhetsområde. Alla tillsynsmyndigheter kan också utöva tvångsmedel som gäller vattentjänstverk och fastighetsägare och -innehavare, men ett förbud eller åläggande som riktar sig mot en kommun kan utfärdas endast av närings-, trafik- och miljöcentralen (29 § 2 mom. i VTL).

Med stöd av 4 § 3 mom. i VTL fungerar också konsumentombudsmannen som en särskild tillsynsmyndighet enligt VTL. Konsumentombudsmannen övervakar lagenligheten i villkoren i avtal om vattentjänster och avloppshantering av dagvatten ur konsumentskyddsvinkel. I denna roll är konsumentombudsmannen bland annat med och utarbetar de allmänna leveransvillkoren. Därtill har konsumentombudsmannen en allmän behörighet att övervaka konsumentskyddet vad gäller vattentjänster och avloppshantering av dagvatten.

Konkurrens- och konsumentverket nämns inte separat i lagen om vattentjänster, men det övervakar utfallet för konkurrensneutraliteten och att vattentjänstverken inte utnyttjar sin dominerande marknadsställning på det sätt som förbjuds i konkurrenslagen. Konkurrens- och konsumentverket har till uppgift att utreda konkurrensbegränsningar och deras effekter samt vid behov vidta åtgärder för att undanröja en konkurrensbegränsning eller en skadlig verkan av en sådan.

11.3 Tvångsmedel

Lagen om vattentjänster innehåller sedvanliga bestämmelser om förvaltningstvång, enligt vilka tillsynsmyndigheten har rätt att förbjuda att lagstridig verksamhet fortsätter eller upprepas och att ålägga den som försummat en skyldighet att fullgöra skyldigheten (29 § i VTL). Med stöd av 30 § i VTL är det möjligt att förena ett förbud eller ett åläggande med vite, hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande. Föremålet för ett åläggande kan vara en fastighetsägare eller -innehavare, ett vattentjänstverk eller kommunen. Ett åläggande som gäller en kommun kan dock utfärdas endast av närings- trafik- eller miljöcentralen.

Innan ett förbud eller åläggande enligt 29 § i VTL utfärdas ska tillsynsmyndigheten utifrån 3 mom. i paragrafen i mån av möjlighet försöka förhandla med den som agerat i strid med lagen om vattentjänster eller en bestämmelse som meddelats med stöd av denna. Det blir aktuellt att utfärda ett åläggande endast om den lagstridiga situationen inte kan avhjälpas genom förhandling. Den som omfattas av ett eventuellt åläggande ska ges tillfälle att bli hörd enligt 34 § i förvaltningslagen (434/2003). Möjligheter till förhandling föreligger naturligtvis inte innan ett förbud eller åläggande utfärdas, om till exempel en risk för att hälsan äventyras förutsätter att brådskande förvaltningstvångsmedel vidtas.

Ett åläggande enligt 29 § i VTL kan rikta sig mot till exempel en kommun som försummat att vidta åtgärder enligt 6 § 2 mom. för att ordna vattentjänster. På motsvarande sätt kan ett vattentjänstverk åläggas att utföra sina uppgifter enligt lagen om vattentjänster. En fastighetsägare eller -innehavare kan också åläggas att ansluta fastigheten till ett verks nät.

11.4 Rätt att anhängiggöra ärenden

Med stöd av 31 § i VTL har en part eller en myndighet som bevakar allmänt intresse rätt att anhängiggöra ett ärende som gäller kommunens skyldighet att ordna vattentjänster enligt 6 § 2 mom. i VTL. Med part avses främst fastighetsägare och -innehavare. Rätten att anhängiggöra ett ärende har begränsats till försummelse av skyldigheten att ordna vattentjänster för en kommun. Att ordna vattentjänster är den första fasen för att ge ett område tillgång till ett vattentjänstverks tjänster, varför möjligheten att åberopa denna rätt är viktig ur fastighetsägarrens synvinkel.

Enligt 31 § i VTL ska ett ärende anhängiggöras skriftligen och följaktligen är det inte tillräckligt att till exempel muntligen lämna uppgifter till en myndighet. Dock kan myndigheten själv bestämma om den vidtar åtgärder utifrån uppgifter som mottagits på annat sätt än med ett skriftligt anhängiggörande.

12 Bestämmelser om ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Det finns bestämmelser om ikraftträdandet av lagen om vattentjänster och övergångsbestämmelserna i 37 och 38 § i VTL. Dessa paragrafer är inte längre av betydelse. Däremot innehöll lagen om ändring av lagen om vattentjänster (681/2014) flera övergångsbestämmelser, som påverkade den tidsmässiga tillämpningen av de ändringar i lagen om vattentjänster vilka trädde i kraft 1.9.2014.

12.1 Ikraftträdande av de ändringar som gjordes år 2014

De ändringar som gjordes med lagen om ändring av lagen om vattentjänster (681/2014) trädde i kraft 1.9.2014. Paragrafen 20 d § om informationssystemet för vattentjänster träder dock i kraft 1.1.2016, då informationssystemet senast tas i bruk.

12.2 Övergångsbestämmelser år 2014

De ändringar som gjordes år 2014 i lagen om vattentjänster blev förpliktande direkt efter att de trädde i kraft 1.9.2014, om inte annat följer av övergångsbestämmelserna. Vad gäller bestämmelserna om den ekonomiska förvaltningen av vattentjänstverk finns det dock skäl att beakta att ändringarna trädde i kraft mitt i räkenskapsperioden. Paragrafen 20 d § i VTL om informationssystemet för vattentjänster träder i kraft från början av år 2016 och därtill fastställs särskilda övergångstider för en del ändringar i övergångsbestämmelserna.

Ett vattentjänstverk ombesörjer avloppshantering av dagvatten inom ett verksamhetsområde som godkänts enligt 8 § i VTL, som var i kraft före 1.9.2014, fram till dess att kommunen fattar ett beslut om avloppshantering av dagvatten enligt 17 a § i VTL. Eftersom ett beslut om avloppshantering av dagvatten enligt tidigare 8 § i VTL och 17 a § i VTL inte avviker från varandra vad gäller skyldigheten att ombesörja tjänster för ett verk, har man inte fastställt någon tidsfrist för att fatta ett beslut enligt 17 a § i VTL.

Vad gäller ett verksamhetsområde för ett vattentjänstverk vilket godkänts före 1.9.2014 och inom vilket verket inlett åtgärder för att ordna vattentjänster, fastställs skyldigheten att ansluta fastigheten till verkets vattenledning och avlopp utifrån tidigare 10 § i VTL fram till slutet av år 2018. Följaktligen träder lindringen av anslutningsskyldigheten för ett sådant verksamhetsområde som finns utanför en tätort i kraft drygt fyra år efter övergångstiden.

Förutsättningen för att tillämpa den övergångsreglering som hänför sig till 10 § i VTL är i första hand att verksamhetsområdet godkänts före de ändringar som trädde i kraft 1.9.2014. För det andra ska verket ha vidtagit åtgärder för att ombesörja vattentjänster inom verksamhetsområdet. Åtgärderna ska också ha påbörjats före 1.9.2014. Målet med övergångsbestämmelsen är att säkerställa att driftsförutsättningarna för ett vattentjänstverk bevaras om verket påbörjat åtgärder för att ombesörja vattentjänster inom verksamhetsområdet utan att ha kunnat förutse ändringen av anslutningsskyldigheten. Om ett verk påbörjar åtgärder för att ombesörja vattentjänster efter 1.9.2014, tillämpas nuvarande 10 § i VTL på bedömningen av anslutningsskyldigheten.

Såsom det redan konstaterats utgör åtgärder för att bygga ett vattentjänstnät en tydlig gräns för tillämpning av den övergångsreglering som hänför sig till 10 § i VTL. Enligt jord- och skogsbruksministeriets betänkande (JsUB 6/2014 rd) ska övergångsregleringen tillämpas också då planeringen är långt framskriden och byggandet av nät är på väg att börja. Ett avtal mellan ett vattentjänstverk och en byggentreprenör kan jämföras med påbörjade byggåtgärder. I praktiken borde en plikt som gäller penning- eller betalningsrörelse på ett eller annat sätt ha trätt i kraft eller så borde en sådan ha varit möjlig utifrån avtalet.

Kommunen ska ange verksamhetsområdena för vattentjänstverk vilka godkänts före 1.9.2014, de tätorter som finns inom dessa och de områden som ska inkluderas i vattenledningsnätet och spillvattennätet på en karta på det sätt som avses i 8 § 4 mom. i VTL senast vid utgången av år 2016.

Ett vattentjänstverk ska i enlighet med 15 § 1 mom. i VTL omvandla uppgifter om nätens läge till elektronisk form före utgången av år 2016. På samma sätt ska ett vattentjänstverk ha en plan för beredskap för störningssituationer enligt 15 a § 2 mom. i VTL senast 31.12.2016.

Bilaga

Lagen om vattentjänster 119/2001 uppdaterad enligt ändringarna som började gälla 1.9.2014 (Lag om ändring av lagen om vattentjänster 681/2014)

1 kap

Allmänna bestämmelser

1 §

Syfte

Syftet med denna lag är att trygga vattentjänster som, till skäligen kostnader, ger tillgång till tillräckligt med hygieniskt och även i övrigt oklanderligt hushållsvatten samt sådan avloppshantering som är ändamålsenlig med avseende på hälso- och miljöskyddet.

2 § (22.8.2014/681)

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på vattentjänster i samband med bosättning samt, om inte något annat föreskrivs, på vattentjänster i samband med sådan närings- och fritidsverksamhet som ur vattentjänstsynpunkt kan jämföras med bosättning.

Denna lag tillämpas också på avloppshantering av regn- eller smältvatten (dagvatten) som ansamlas på markytan och på byggnadstak eller andra ytor i bebyggda områden, till den del vattentjänstverket sköter avloppshantering. Det som i denna lag föreskrivs om dagvatten gäller också dräneringsvatten.

3 § (22.8.2014/681)

Definitioner

I denna lag avses med

1) vattentjänster ledande, behandling och leverans av vatten för användning som hushållsvatten samt bortledning och behandling av spillvatten,

2) hushållsvatten vatten som är avsett för mänsklig konsumtion enligt vad som föreskrivs i hälsoskyddslagen (763/1994),

3) vattentjänstverk en inrättning som sköter ett samhälles vattentjänster inom ett verksamhetsområde som kommunen har godkänt,

4) kund ägaren till eller innehavaren av en fastighet eller någon annan som ingår avtal med ett vattentjänstverk om anslutning av fastigheten till verkets ledningsnät eller om tillhandahållande och anlitande av verkets tjänster,

5) konsument en person som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978) och som ingår ett avtal enligt denna lag med ett vattentjänstverk,

6) allmänna leveransvillkor de allmänna villkor som fogas till avtal om anslutning till ett vattentjänstverks ledningsnät samt om tillhandahållande och anlitande av verkets tjänster,

7) avloppshantering av dagvatten bortledning av dagvatten och dräneringsvatten i ett vattentjänstverks dagvattenavlopp och behandling av detta vatten,

8) tätort ett område där det bor åtminstone 200 personer i byggnader som finns nära varandra.

4 § (22.8.2014/681)

Myndigheter

Den allmänna styrningen och uppföljningen av verkställigheten av denna lag hör till jord- och skogsbruksministeriets uppgifter.

Tillsynsmyndigheter enligt denna lag är närings-, trafik- och miljöcentralen, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den kommunala miljövårdsmyndigheten, var och en av dem inom sitt ansvarsområde.

Konsumentombudsmannen övervakar att villkoren i avtal som avses i 5 kap. är lagenliga med avseende på konsumentskyddet.

2 kap

Utveckling och ordnande av vattentjänster

5 § (22.8.2014/681)

Allmän utveckling av vattentjänster

Kommunen ska, i samarbete med vattentjänstverken inom sitt område och med dem som levererar vatten till verken och behandlar verkens spillvatten och i samarbete med andra kommuner, utveckla vattentjänsterna inom sitt område i överensstämmelse med samhällsutvecklingen för att uppfylla denna lags syften samt delta i den regionala översiktsplaneringen av vattentjänsterna.

6 §

Ordnande av vattentjänster

Ägaren eller innehavaren av en fastighet svarar för «vattenförsörjning» och avloppshantering på sin fastighet enligt vad som bestäms i denna lag och i någon annan lag.

Om behovet hos en större grupp av invånare eller sanitära skäl eller miljöskyddsskäl kräver det, skall kommunen se till att åtgärder vidtas för inrättande av ett vattentjänstverk som motsvarar behovet, utvidgande av vattentjänstverkets verksamhetsområde eller tryggande av tillgången till andra behövliga tjänster i samband med «vattenförsörjning» och avloppshantering.

Innan åtgärder enligt 2 mom. vidtas skall kommunen ge ägarna och innehavarna av fastigheter i området tillfälle att bli hörda.

7 § (22.8.2014/681)

Vattentjänstverkens verksamhetsområden

Verksamhetsområdena för vattentjänstverken inom en kommuns område ska omfatta de områden där det på grund av den faktiska eller den planerade samhällsutvecklingen är behövt att ansluta fastigheterna till vattentjänstverkets vattenledning eller spillvattenavlopp.

8 § (22.8.2014/681)

Godkännande av ett vattentjänstverks verksamhetsområde

Kommunen godkänner verksamhetsområdet för ett vattentjänstverk och ändrar vid behov det godkända verksamhetsområdet på framställning av en anläggning som lämpar sig för att sköta vattentjänsterna eller, om anläggningen inte har gjort en sådan framställning, efter att ha hört anläggningen. Innan verksamhetsområdet godkänns eller ändras ska information om saken ges i tillräcklig utsträckning och tillsynsmyndigheterna ges tillfälle att ge utlåtande samt ägarna till och innehavarna av fastigheter i området ges tillfälle att bli hörda.

Verksamhetsområdet ska vara sådant att

1) vattentjänstverket klarar av att på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt sköta de vattentjänster som det ansvarar för, och

2) de avgifter för vattentjänster som tas ut för att täcka kostnaderna för vattentjänsterna blir skäliga och rättvisa.

När kommunen godkänner verksamhetsområdet ska den med beaktande av behoven av vattentjänster i verksamhetsområdets olika delar bestämma vilka områden som ska omfattas av vattentjänstverkets vattenledningsnät och vilka områden som ska omfattas av verkets spillvattennät. I samband med beslutet om godkännande ska det också ställas upp en målinriktad, med samhällsutvecklingens behov överensstämmande tidsplan för när ledningsnäten ska byggas i de olika delarna av verksamhetsområdet.

Verksamhetsområdet, tätorterna inom det och de områden som ska omfattas av vattenledningsnätet respektive spillvattennätet ska anges på en karta som ska vara allmänt tillgänglig i ett datanät. Information om godkännande av verksamhetsområdet ska ges i tillräcklig utsträckning.

8 a § (22.8.2014/681)

Tryggande av vattentjänster vid inskränkning av ett verksamhetsområde

Om kommunen beslutar att inskränka ett vattentjänstverks verksamhetsområde ska den samtidigt besluta hur vattentjänsterna ska tryggas för de fastigheter som är anslutna till verkets ledningsnät, men kommer att ligga utanför verksamhetsområdet.

9 §

Ombesörjande av vattentjänster

Vattentjänstverket ombesörjer vattentjänsterna inom sitt verksamhetsområde i överensstämmelse med samhällsutvecklingens behov i enlighet med det beslut om godkännande av verksamhetsområdet som avses i 8 §.

3 kap Anslutning till vattentjänstverkets ledningsnät och skötsel av vattentjänsterna

10 § (22.8.2014/681)

Anslutning av fastigheter till vattentjänstverkets ledningsnät

Fastigheterna inom ett vattentjänstverks verksamhetsområde ska anslutas till verkets vattenledning och spillvattenavlopp.

En fastighet utanför en tätort behöver dock inte anslutas till vattentjänstverkets vattenledning om

1) fastighetens vattenanordningar har byggts innan vattentjänstverkets verksamhetsområde godkändes, och

2) fastigheten har tillgång till en tillräcklig mängd hushållsvatten som uppfyller kvalitetskraven enligt hälsoskyddslagen.

En fastighet utanför en tätort behöver inte anslutas till vattentjänstverkets spillvattenavlopp om

1) fastighetens avloppsanordningar har byggts innan vattentjänstverkets verksamhetsområde godkändes och bestämmelserna i miljöskyddslagen (527/2014) iakttas vid bortledning och behandling av spillvatten från fastigheten, eller

2) fastigheten inte har någon vattenklosett och bestämmelserna i miljöskyddslagen iakttas vid bortledning och behandling av spillvatten från fastigheten.

Trots det som föreskrivs i 1 mom. får vattentjänstverket vägra att till verkets vattenledning eller spillvattenavlopp ansluta en fastighet som på grund av vattenförbrukningen eller på grund av kvaliteten på eller kvantiteten av det spillvatten som ska ledas in i spillvattenavloppet försvårar verkets verksamhet eller dess förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt sköta vattentjänsterna för andra fastigheter.

11 § (22.8.2014/681)

Befrielse från anslutningsskyldigheten

Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten beviljar på ansökan befrielse, antingen tills vidare eller för en viss tid, från anslutningsskyldigheten för fastigheter enligt 10 § på de grunder som anges i denna paragraf. Innan befrielse beviljas ska vattentjänstverket och ägaren till eller innehavaren av fastigheten ges tillfälle att bli hörda. Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten ska dessutom begära utlåtande om befrielsen hos den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

Befrielse från anslutningsskyldigheten ska beviljas om

1) anslutningen till ledningsnätet blir oskälig för fastighetens ägare eller innehavare med beaktande av kostnaderna för byggande av fastighetens vatten- och avloppsanordningar, kostnaderna för anslutningen, det obetydliga behovet av vattentjänstverkets tjänster eller någon annan motsvarande särskild orsak, och

2) befrielsen inte riskerar en ekonomisk och ändamålsenlig skötsel av vattentjänsterna inom vattentjänstverkets verksamhetsområde.

Utöver det som föreskrivs i 2 mom. förutsätter befrielse från skyldigheten att ansluta fastigheten till vattenledning att fastigheten har tillgång till en tillräcklig mängd hushållsvatten som uppfyller kraven. Befrielse från skyldigheten att ansluta fastigheten till spillvattenavlopp förutsätter utöver det som föreskrivs i 2 mom. att bortledandet och behandlingen av fastighetens spillvatten kan ordnas i enlighet med kraven i miljöskyddslagen.

12 § (22.8.2014/681)

Förbindelsepunkter

Ett vattentjänstverk ska för varje fastighet som ansluts till verkets ledningsnät bestämma förbindelsepunkter som ska finnas i fastighetens omedelbara närhet. Förbindelsepunkternas läge får inte orsaka ägaren till eller innehavaren av fastigheten oskäliga kostnader för anslutning av fastigheten till verkets ledningsnät.

13 §

Planering, byggande, underhåll och drift av vatten- och avloppsanordningar

Ägaren eller innehavaren av en fastighet som ansluts till ett vattentjänstverks ledningsnät svarar för fastighetens vatten- och avloppsanordningar ända fram till förbindelsepunkten. Anordningarna skall planeras, placeras och byggas så att de passar ihop med vattentjänstverkets anordningar. Vatten- och avloppsanordningarna på fastigheten skall hållas i ett sådant skick och användas så att fara eller men inte åsamkas användningen av vattentjänstverkets anordningar eller hälsan eller miljön.

Ägaren eller innehavaren av en fastighet som anslutits till ett vattentjänstverks ledningsnät skall tillåta att en representant för vattentjänstverket inspekterar beskaftenheten, skicket och funktionen i fråga om anordningar som har anslutits eller skall anslutas till verkets anordningar. Inspektionen skall utföras så att den medför så liten olägenhet som möjligt för fastighetens användning.

Angående planeringen, byggandet, underhållet, driften och kontrollen av vatten- och avloppsanordningarna på en fastighet och av ett vattentjänstverks anordningar gäller dessutom vad som bestäms om detta i någon annan lag och vad som har överenskommit i avtal om anslutning av fastigheten samt tillhandahållande och anlitande av verkets tjänster.

På ett område för vilket gäller en i markanvändnings- och bygglagen avsedd plan eller för vilket det är aktuellt att utarbeta en sådan plan, får vattentjänstverkets anordningar inte anläggas så att utarbetandet eller genomförandet av planen försvåras.

14 §

Vattentjänstverkets skyldighet att dra försorg om kvaliteten på hushållsvatten

Vattentjänstverket skall se till att det hushållsvatten som verket levererar uppfyller kvalitetskraven i hälsoskyddslagen.

15 § (22.8.2014/681)

Vattentjänstverkets skyldighet att hålla sig informerat och kontrollskyldighet

Ett vattentjänstverk ska hålla sig informerat om dels de risker som hänför sig till kvantiteten av eller kvaliteten på det råvatten som det använder, dels i vilket skick verkets anordningar är. I detta syfte ska verket kontrollera kvantiteten av och kvaliteten på det råvatten som det använder, anordningarnas skick och mängden läckvatten i verkets vattenlednings- och avloppsnät. Uppgifterna om ledningsnätens placering ska omvandlas till elektronisk form.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller också anläggningar som levererar vatten till ett vattentjänstverk eller behandlar verkets spillvatten.

Närmare bestämmelser om vattentjänstverkets skyldighet att hålla sig informerat och om kontrollskyldigheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 a § (22.8.2014/681)

Tryggande av vattentjänstverkets tjänster i störningssituationer

Ett vattentjänstverk svarar för att vattentjänsterna för de till verkets ledningsnät anslutna fastigheterna är tillgängliga i störningssituationer. För att trygga tjänsterna ska verket samarbeta med andra vattentjänstverk som är anslutna till samma ledningsnät samt med kommunen, de kommunala tillsynsmyndigheterna, räddningsmyndigheterna, avtalsparterna och kunderna.

Vattentjänstverket ska utarbeta och uppdatera en plan för beredskap för störningssituationer och vidta de åtgärder som behövs enligt planen. Verket ska ge in planen till tillsynsmyndigheterna, räddningsmyndigheten och kommunen.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. gäller också anläggningar som levererar vatten till ett vattentjänstverk eller behandlar verkets spillvatten.

Närmare bestämmelser om grunderna för hur vattentjänstverk ska planera sin beredskap för störningssituationer får utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §

Upplysningsplikt och offentlighet i fråga om handlingar (28.1.2005/54)

Vattentjänstverket och kunden skall på begäran lämna varandra de uppgifter som behövs för anslutningen till vattentjänstverkets ledningsnät samt skötseln av vattentjänsterna.

Vattentjänstverket skall ge tillräcklig information om kvaliteten på det hushållsvatten som det levererar och om nivån på avloppsvattenreningen samt om hur avgifterna för vattentjänsterna bildas.

På tillgången till information ur ett vattentjänstverks handlingar som innehåller miljöinformation om kvaliteten på och mängden av råvatten eller hushållsvatten eller om behandling och avledande av avloppsvatten samt på skyldigheten att främja tillgången till dylik miljöinformation tillämpas det som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). (28.1.2005/54)

I ett beslut av ett vattentjänstverk, genom vilket har avgjorts ett ärende som gäller rätt att ta del av en handling, får ändring sökas genom besvär hos en sådan behörig förvaltningsdomstol som avses i 12 § i förvaltningsprocesslagen (586/1996) enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen. (28.1.2005/54)

17 §

Användning av en kunds fastighet

En representant för vattentjänstverket har rätt att vid behov röra sig på en kunds fastighet och där vidta åtgärder som behövs för anläggande, underhåll och drift av verkets anordningar. Om inget annat följer av särskilda skäl, skall ägaren eller innehavaren av fastigheten underrättas i förväg om besöket och åtgärderna.

Vattentjänstverket skall se till att besök och åtgärder på kundens fastighet medför så liten olägenhet eller skada som möjligt för fastigheten eller dess användning. Vattentjänstverket skall ersätta de olägenheter och skador som vållas.

Om erhållande av nyttjande- och äganderätt till områden som behövs för sådana byggnader, anordningar och konstruktioner som behövs för vattentjänsterna bestäms särskilt. I vattenlagen (264/1961) finns bestämmelser om rätten att ta grundvatten och avleda vatten samt om undersökningar som behövs för utredande av möjligheterna att vidta en åtgärd som avses i vattenlagen.

VattenL 264/1961 har upphävts genom L 587/2011.

3 a kap (22.8.2014/681)

Ordnande och skötsel av avloppshantering av dagvatten

17 a § (22.8.2014/681)

Ordnande av avloppshantering av dagvatten

Kommunen kan efter förhandlingar med ett vattentjänstverk besluta att verket inom det område som fastställs i ett beslut ska ha hand om avloppshantering av dagvatten i överensstämmelse med samhällsutvecklingens behov. Avloppshantering är en del av den dagvattenhantering som avses i 103 b § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999).

Det beslut som avses i 1 mom. förutsätter att

- 1) vattentjänstverket klarar av att sköta avloppshantering av dagvatten på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt, och att
- 2) de avgifter som tas ut för att täcka kostnaderna för avloppshantering blir skäliga och rättvisa.

Beslutet i 1 mom. förutsätter också att kommunen och verket har avtalat om avloppshantering av dagvatten eller, om det inte finns ett sådant avtal, att avloppshantering av dagvatten inom det område som avses i beslutet sker i enlighet med en detaljplan, dagvattenplan, gatuplan eller plan för ett allmänt område enligt markanvändnings- och bygglagen.

Till beslutet ska fogas en karta som visar de områden där vattentjänstverket har avloppsnät för dagvatten och de områden där nät ska byggas.

17 b § (22.8.2014/681)

Anslutning av fastigheter till vattentjänstverkets dagvattenavlopp

Fastigheter inom det område som enligt kommunens beslut ska omfattas av sådan avloppshantering av dagvatten som ett vattentjänstverk sköter ska anslutas till verkets dagvattenavlopp.

Trots det som föreskrivs i 1 mom. får vattentjänstverket vägra att till dagvattenavloppet ansluta en fastighet som på grund av kvaliteten på eller kvantiteten av det dagvatten som ska ledas in i avloppet försvårar verkets verksamhet eller dess förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt sköta avloppshantering av andra fastigheters dagvatten.

17 c § (22.8.2014/681)

Befrielse från anslutning till dagvattenavlopp

Den kommunala miljövårdsmyndigheten beviljar fastigheter på ansökan befrielse, antingen tills vidare eller för en viss tid, från skyldigheten att ansluta sig till dagvattenavlopp enligt 17 b §. Innan befrielse beviljas ska vattentjänstverket och fastighetens ägare eller innehavare ges tillfälle att bli hörda.

Befrielse från skyldigheten att ansluta fastigheten till dagvattenavlopp ska beviljas om

1) anslutningen till dagvattenavlopp blir oskälig för fastighetens ägare eller innehavare med beaktande av kostnaderna för hantering av fastighetens dagvatten, kostnaderna för anslutningen, det obetydliga behovet av sådan avloppshantering av dagvatten som vattentjänstverket sköter eller någon annan motsvarande särskild orsak,

2) befrielsen inte riskerar en ekonomisk och ändamålsenlig skötsel av avloppshanteringen av dagvatten inom området enligt 17 a § där vattentjänstverket ska sköta avloppshanteringen av dagvatten, och

3) dagvattnet från den fastighet som befrias från anslutning kan bortledas på något annat ändamålsenligt sätt.

17 d § (22.8.2014/681)

Förbud att leda in dagvatten från fastigheter i spillvattenavlopp

Dagvatten från fastigheter får inte ledas in i vattentjänstverks spillvattenavlopp.

Om dagvattnet från en fastighet inte bortleds från fastigheten på något annat sätt, kan fastigheten dock anslutas till spillvattenavloppet för bortledning av dagvatten om

1) spillvattenavloppet har byggts före år 2015 och är dimensionerat också för bortledning av dagvatten,

2) det inom området inte finns ett avloppsnät för dagvatten som fastigheten kan anslutas till, och

3) vattentjänstverket klarar av att på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt ha hand om det dagvatten som leds in i spillvattenavloppet.

17 e § (22.8.2014/681)

Övriga bestämmelser om skötsel av avloppshanteringen av dagvatten

Vid vattentjänstverks skötsel av avloppshanteringen av dagvatten ska det dessutom iakttas 12, 13, 16 och 17 §.

4 kap

Vattentjänstverkets ekonomiförvaltning (22.8.2014/681)

18 §

Allmänna avgiftsgrunder

Avgifterna för vattentjänster och avloppshantering av dagvatten ska vara sådana att det på lång sikt är möjligt att täcka vattentjänstverkets ny- och reparationsinvesteringar och kostnader. I avgifterna får ingå högst en skälig avkastning på kapitalet. (22.8.2014/681)

Avgifterna skall vara skäliga och rättvisa. I avgiftens storlek kan beaktas behovet av att reglera vattenförbrukningen, ett särskilt användningsändamål för vattnet eller avloppsvattnets exceptionella beskaffenhet eller mängd. Avgifterna skall efter behov vara sådana att de främjar en sparsam förbrukning av vatten och minskning av mängden avloppsvatten samt förebygger att skadliga ämnen leds in i avlopp.

Vatten- och avloppsåtgärder kan stödjas genom medel från kommunen, staten och Europeiska gemenskapen. Stödet skall beaktas när kostnaderna täcks enligt 1 mom. Angående stödjande av vatten- och avloppsåtgärder gäller dessutom vad som om detta bestäms särskilt.

19 § (22.8.2014/681)

Avgifter

Vattentjänstverket ska ta ut bruksavgift för vattentjänsterna. Bruksavgift tas ut enligt kvantiteten vatten som fastigheten använder samt kvantiteten av och kvaliteten på det spillvatten som leds bort från fastigheten. Vattentjänstverket kan ta ut bruksavgift också för avloppshantering av dagvatten.

Dessutom kan verket ta ut anslutningsavgift och grundavgift samt andra avgifter för de tjänster som verket tillhandahåller. Dessa avgifter är av olika storlek i olika områden om detta behövs för att kostnaderna ska riktas rätt eller för att principen om förorenarens ansvar ska kunna genomföras eller av något annat motsvarande skäl. I storleken av anslutningsavgiften är det möjligt att beakta också fastighetens användningsändamål.

19 a § (22.8.2014/681)

Ersättning för avloppshantering av dagvatten från allmänna områden

Vattentjänstverket tar hos kommunen ut kostnadsmotsvarig ersättning för avloppshantering av dagvatten från allmänna områden som leds in i vattentjänstverkets dagvattenavlopp.

20 § (22.8.2014/681)

Avskiljande av vattentjänsterna i bokföringen

I kommunens eller företagets bokföring ska vattentjänsterna avskiljas från de övriga verksamheterna. För vattentjänsterna ska det för varje räkenskapsperiod upprättas balansräkning, resultaträkning och finansieringsanalys samt uppges noter till dem. Balansräkningen och resultaträkningen ska upprättas i enlighet med bokföringslagen (1336/1997).

Det som i 1 mom. föreskrivs om avskiljande av vattentjänsterna tillämpas också på avloppshantering av dagvatten enligt 17 a §.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. gäller också anläggningar som levererar vatten till ett vattentjänstverk eller behandlar verkets spillvatten eller dagvatten.

20 a § (22.8.2014/681)

Vattentjänstverkets verksamhetsberättelse

Vattentjänstverket ska upprätta en sådan verksamhetsberättelse som avses i i bokföringslagen. I verksamhetsberättelsen ska i begriplig form återges de bokslutsuppgifter som avses i 20 § i denna lag samt lämnas uppgifter om nyckeltal för vattentjänsternas prisnivå, effektivitet, kvalitet och lönsamhet.

Verksamhetsberättelsen ska innehålla uppgifter enligt 1 mom. också när det gäller avloppshantering av dagvatten enligt 17 a §.

Närmare bestämmelser om verksamhetsberättelsens innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

20 b § (22.8.2014/681)

Granskning av bokslutsuppgifter och verksamhetsberättelse

Revisorerna ska granska bokslutsuppgifterna enligt 20 § och verksamhetsberättelsen enligt 20 a § som ett led i kommunens eller vattentjänstverkets lagstadgade revision.

20 c § (22.8.2014/681)

Publicering av bokslutsuppgifter, verksamhetsberättelse, leveransvillkor och nyckeltal

Vattentjänstverket ska publicera bokslutsuppgifterna enligt 20 § och verksamhetsberättelsen enligt 20 a § i ett datanät. Dessutom ska verket publicera leveransvillkoren och prissättningsgrunderna för vattentjänster samt nyckeltalen för vattentjänsternas prisnivå, effektivitet, kvalitet och lönsamhet i datanätet.

20 d § (22.8.2014/681)

Informationssystem för vattentjänster

Finlands miljöcentral ska förvalta ett informationssystem för vattentjänster i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Vattentjänstverken ska till informationssystemet för vattentjänster lämna uppgifter om priserna på sina vattentjänster och grunderna för fastställande av dem samt de uppgifter som behövs för uträkning av nyckeltal för vattentjänsternas effektivitet, kvalitet och lönsamhet.

Bestämmelserna i 2 mom. om vattentjänstverk gäller också anläggningar som levererar vatten till ett vattentjänstverk eller behandlar verkets spillvatten.

Närmare bestämmelser om informationssystemet för vattentjänster och de uppgifter som ska lämnas till det får utfärdas genom förordning av statsrådet.

20 d § har tillfogats genom L 681/2014 och träder i kraft 1.1.2016.

5 kap

Avtal om vattentjänster och om avloppshantering av dagvatten (22.8.2014/681)

21 §

Ingående av avtal

Avtal om anslutning av en fastighet till vattentjänstverkets ledningsnät eller om tillhandahållande och anlitande av verkets tjänster skall ingås skriftligen eller elektroniskt på så sätt att avtalets innehåll inte kan ändras ensidigt och att avtalet förblir tillgängligt för vardera parten.

22 § (22.8.2014/681)

Allmänna leveransvillkor för vattentjänster och avloppshantering av dagvatten

De allmänna leveransvillkoren för vattentjänster och avloppshantering av dagvatten ska utarbetas så att de är skäliga och rättvisa.

23 §

Ändring av avtalsvillkor

Vattentjänstverket får ändra de avgifter och övriga avtalsvillkor som anges i avtal enligt 21 § endast

1) på de grunder som specificeras i avtalsvillkoren, förutsatt att innehållet i avtalet inte ändras i väsentlig mån som helhet,

2) med stöd av en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut som grundar sig på en sådan ändring,

3) av andra särskilda skäl efter det att omständigheterna förändrats väsentligt.

Vattentjänstverket har dessutom rätt att göra sådana små ändringar i avtalsvillkoren som inte påverkar det centrala innehållet i avtalet.

Vattentjänstverket skall i god tid innan avtalet ändras sända kunden ett meddelande om hur och när avgifterna eller andra avtalsvillkor kommer att ändras och vad som ligger till grund för ändringen. Om grunden är något annat än en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut som grundar sig på en sådan ändring, får ändringen träda i kraft tidigast en månad efter det att meddelandet har sänts.

24 §

Uppsägning av avtal

Vattentjänstverket får säga upp ett avtal enligt 21 § om anslutning till ledningsnätet endast om det på grund av en väsentlig förändring i fastighetens vattenförbrukning eller i beskaffenheten eller mängden av avlopps-, dag- eller dräneringsvatten som leds in i avlopp från fastigheten är oskäligt att hålla avtalet i kraft.

Kunden får säga upp ett avtal enligt 21 § om anslutning till ledningsnätet i ett vattentjänstverks verksamhetsområde endast om fastigheten har beviljats befrielse från anslutningsskyldigheten med stöd av 11 §.

Vattentjänstverket får säga upp ett avtal enligt 21 § om tillhandahållande och anlitande av vattentjänstverkets tjänster endast om vattentjänsten har avbrutits på de grunder om vilka bestäms i 26 § och det är oskäligt att hålla avtalet i kraft.

Utöver det som bestäms i 3 mom. får ett avtal om tillhandahållande och anlitande av vattentjänstverkets tjänster sägas upp, om det avtal om anslutning till ledningsnätet som utgör en förutsättning för anlitande av tjänsten sägs upp på de grunder som bestäms i 1 eller 2 mom.

Trots det som bestäms i 1 och 3 mom. får vattentjänstverket säga upp ett i 21 § avsett avtal om anslutning till ledningsnät samt om tillhandahållande och anlitande av verkets tjänster också när en kunds fastighet utgår ur verkets verksamhetsområde på grund av att detta minskas. Uppsägningen förutsätter att vattentjänstverket eller kommunen tryggar fastighetens vattentjänster så att de inte föranleder kunden extra kostnader. (22.8.2014/681)

6 kap

Avbrott och fel

25 §

Lagens tvingande natur

Från bestämmelserna i detta kapitel får inte avvika genom avtal till nackdel för konsumenten. Om inte något annat bestäms nedan, tillämpas bestämmelserna i detta kapitel i övrigt endast om vattentjänstverket och kunden inte har kommit överens om något annat.

26 §

Avbrott i vattentjänsterna

Vattentjänstverket får avbryta leveransen av vatten och avledandet av avloppsvatten samt dagvatten och dräneringsvatten, om en kund i väsentlig mån har försummat att betala de avgifter som avses i 19 § eller annars väsentligt har åsidosatt sina förpliktelser enligt gällande lagstiftning eller avtalet.

Vattentjänstverket får avbryta leveransen av vatten och avledandet av avloppsvatten samt dagvatten och dräneringsvatten tidigast fem veckor efter det att kunden första gången har underrättats om ett hot om avbrott som grundar sig på 1 mom. och försummelsen eller åsidosättandet av förpliktelserna inte har avhjälpits i tid före den angivna tidpunkten för avbrottet. Om den verksamhet som står i strid med gällande lagstiftning eller avtalet är ägnad att medföra omedelbar fara eller avsevärda olägenheter för driften av verket, för hälsan eller för miljön, får leveransen av vatten och avledandet av avloppsvatten samt dagvatten och dräneringsvatten avbrytas omedelbart.

Om en sådan försummelse av betalningen som avses i 1 mom. beror på konsumentens betalningssvårigheter som denne har råkat i till följd av en svår sjukdom, arbetslöshet eller någon annan med dessa jämfällbar särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till dem, och om kunden har underrättat vattentjänstverket om sådana betalningssvårigheter, får leveransen av vatten och avledandet av avloppsvatten samt dagvatten och dräneringsvatten avbrytas tidigast tio veckor efter det att kunden första gången har underrättats om hotet om avbrott.

27 § (22.8.2014/681)

Fel och prisavdrag

En vattentjänst eller avloppshanteringen av dagvatten är behäftad med ett fel när vattenkvaliteten eller vattenleveranssättet eller vattentjänstverkets tjänster inte motsvarar det som kan förutsättas utgående från avtal eller gällande lagstiftning. Vattentjänsten eller avloppshanteringen av dagvatten är behäftad med ett fel också när den under en sammanhängande period eller upprepade gånger är avbruten, om inte avbrottet beror på sådant normalt reparations- eller underhållsarbete av vattentjänstverkets anordningar som pågår i en sammanhängande, mindre än 12 timmar lång period och som kunden har informerats om i förväg, eller om inte avbrottet annars kan anses vara obetydligt med beaktande av skälen till och förhållandena under avbrottet.

Som fel betraktas inte en sådan störning eller ett sådant avbrott i vattentjänstverkets tjänster som orsakas av ett hinder som står utanför vattentjänstverkets påverkningsmöjligheter, som verket skäligen inte kan förutsättas beakta i verksamheten och vars följderna verket inte har kunnat undvika eller övervinna trots att det iakttagit all omsorgsfullhet.

Kunden har rätt till ett prisavdrag som motsvarar felet. Yrkandet på prisavdrag ska framställas till vattentjänstverket inom en rimlig tid från det att kunden observerade eller borde ha observerat felet.

Om felet beror på ett över 12 timmar långt sammanhängande avbrott i vattentjänsterna, utgör prisavdraget minst två procent av kundens årliga grund- och bruksavgift. Vattentjänstverket gör prisavdraget från kundens faktura efter att ha konstaterat ett sammanhängande avbrott i vattentjänsterna. Bestämmelserna i detta moment får inte åsidosättas genom avtal till nackdel för kunden när det är fråga om vattentjänster i samband med bosättning.

28 § Skadestånd

Vattentjänstverket är skyldigt att ersätta skada som genom fel som en vattentjänst eller avloppshanteringen av dagvatten är behäftad med har förorsakats en person eller egendom som är avsedd för enskild användning eller konsumtion och som den skadelidande har använt huvudsakligen för detta ändamål. Ett villkor i ett avtal som ingåtts innan skadan visat sig och som begränsar den skadelidandes rätt till skadestånd med stöd av detta moment är utan verkan. (22.8.2014/681)

Vattentjänstverket är skyldigt att ersätta ekonomisk skada som förorsakas en kund genom fel som en vattentjänst eller avloppshanteringen av dagvatten är behäftad med. Indirekta skador är vattentjänstverket skyldigt att ersätta endast om felet eller skadan beror på vårdslöshet från verkets sida. (22.8.2014/681)

Som indirekt skada anses

- 1) inkomstbortfall som beror på fel i vattentjänsterna eller åtgärder som föranleds av detta,
- 2) skada som beror på en förpliktelse som grundar sig på något annat avtal,
- 3) sådan väsentlig förlust av nytta av anlitande av vattentjänster som inte medför direkt ekonomisk skada samt annan därmed jämförbar väsentlig olägenhet,
- 4) annan skada av samma slag som är svår att förutse.

Om en skada som avses i 3 mom. beror på begränsande av en skada av annat slag, anses skadan inte till denna del vara indirekt.

7 kap Tillsyn, förvaltningstvång och ändringssökande

29 § Åtgärder vid överträdelser eller försummelser

Tillsynsmyndigheten kan förbjuda den som bryter mot denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser att fortsätta eller upprepa överträdelsen eller ålägga denne att fullgöra sin skyldighet.

Ett förbud eller åläggande som riktar sig mot en kommun utfärdas av närings-, trafik- och miljöcentralen. (22.12.2009/1488)

Innan förbudet eller åläggandet utfärdas skall tillsynsmyndigheten om möjligt förhandla med den som brutit mot denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser.

30 § Vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande

Tillsynsmyndigheten kan förena ett förbud eller ett åläggande som den har meddelat med stöd av 29 § med vite eller med hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad eller att verksamheten avbryts eller förbjuds.

På vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande tillämpas i övrigt viteslagen (1113/1990).

31 § Rätt att anhängiggöra ärenden

Om kommunen har åsidosatt en skyldighet som avses i 6 § 2 mom. och ärendet inte har blivit anhängigt på tillsynsmyndighetens initiativ, kan ärendet anhängiggöras skriftligen av den vars rätt eller fördel saken kan beröra samt av den myndighet som bevakar allmänt intresse i saken.

32 § Ändringssökande

Ändring i beslut som tillsynsmyndigheten har meddelat med stöd av denna lag samt i beslut som den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten har meddelat med stöd av 11 § får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen så som anges i förvaltningsprocesslagen.

Ändring i beslut som en kommunal myndighet har meddelat med stöd av 8 eller 17 a § får sökas genom besvär så som anges i kommunallagen (365/1995). Också tillsynsmyndigheten har besvärsmätt. (22.8.2014/681)

33 §

Besvärsrätt

Besvärsrätt har

- 1) den vars rätt eller fördel saken kan beröra,
- 2) kommunen,
- 3) tillsynsmyndigheten,
- 4) en myndighet som bevakar allmänt intresse i saken.

Tillsynsmyndigheten har dessutom rätt att överklaga beslut varmed förvaltningsdomstolen har ändrat eller upphävt dess beslut.

34 §

Behandling vid tingsrätt

Sådana tvistemål mellan ett vattentjänstverk och en kund som gäller en fastighets vattentjänster behandlas vid tingsrätten. Närmare bestämmelser om behörig domstol utfärdas särskilt.

8 kap

Särskilda bestämmelser

35 §

Tystnadsplikt

På tystnadsplikten för den som utför uppgifter som avses i denna lag tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Utan hinder av tystnadsplikten enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får uppgifter om enskildas eller sammanslutningars ekonomiska ställning eller affärs- eller yrkeshemligheter eller enskildas personliga förhållanden, som erhållits vid utförande av åligganden enligt denna lag, lämnas ut till

- 1) tillsynsmyndigheten för utförande av uppgifter som avses i denna lag,
- 2) åklagar- och polismyndigheter för utredande av brott.

36 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) maximiavståndet mellan en sådan förbindelsepunkt som avses i 12 § och fastighetens gräns eller närmaste byggnad på den fastighet som skall anslutas,
- 2) kvalitetskraven på råvatten, genomförandet av kontrollen av råvatten och insändandet av kontrolluppgifter samt insändandet av övriga uppgifter som inkommit vid utförandet av uppgifter som avses i denna lag,
- 3) de allmänna grunderna för bestämmande av de avgifter som avses i 18 §,
- 4) verkställigheten av denna lag.

37 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2001.

Bestämmelserna i 20 § om kommunala vattentjänstverks bokföring tillämpas dock första gången på den räkenskapsperiod som börjar den 1 januari 2002 eller därefter.

Genom denna lag upphävs lagen den 23 december 1977 om allmänna vatten- och avloppsverk (982/1977) samt lagen den 13 juli 1973 om avloppsvattenavgift (610/1973) jämte ändringar.

Statsrådets beslut om rening av sådant avloppsvatten från allmänt avlopp och vissa industrisektorer som leds in i vatten samt rening av sådant avloppsvatten från industri som leds in i allmänt avlopp (365/1994) förblir emellertid i kraft tills något annat bestäms med stöd av 11 § miljöskyddslagen. Beslutet skall iakttas när ett sådant avtal som avses i 21 § upprättas.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

38 §

Övergångsbestämmelser

Kommunen skall godkänna de planer för utvecklande av vattentjänsterna som avses i 5 § inom tre år från denna lags ikraftträdande. Vad som i denna lag bestäms om ett vattentjänstverks verksamhetsområde gäller också verksamhetsområden som har fastställts med stöd av 3 § lagen om allmänna vatten- och avloppsverk, tills kommunen godkänner ett verksamhetsområde för vattentjänstverket med stöd av 8 § i denna lag.

Allmänna bestämmelser som har utfärdats med stöd av 11 § lagen om allmänna vatten- och avloppsverk är, till den del de inte strider mot denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, i kraft som allmänna leveransvillkor enligt denna lag, dock längst två år räknat från denna lags ikraftträdande.

I ärenden som är anhängiga vid förvaltningsmyndigheter eller domstolar när denna lag träder i kraft iakttas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

RP 85/2000, MiUB 12/2000, RSv 197/2000, Rådets direktiv 75/440/EEG (375L044); EGT nr L 194, 25.7.1975, s. 26; 79/869/EEG (379L0869); EGT nr L 271, 29.10.1979, s. 44; 80/778/EEG (380L0778); EGT nr L 229, 30.8.1980, s. 11; 98/83/EEG (398L0083); EGT nr L 330, 5.12.1998, s. 32; Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG (300L0060); EGT nr L 327, 22.12.2000, s. 1

Ikraftträdelsestadganden:

28.1.2005/54:

Denna lag träder i kraft den 14 februari 2005.

RP 228/2004, MiUB 20/2004, RSv 209/2004, Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG, 28.1.2003; EGT nr L 041/26, s. 0026-0032, 14.2.2003

22.12.2009/1488:

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

RP 161/2009, FvUB 18/2009, RSv 205/2009

22.8.2014/681:

Denna lag träder i kraft den 1 september 2014. Lagens 20 d § träder dock i kraft den 1 januari 2016.

Inom ett verksamhetsområde som godkänts i enlighet med den 8 § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har vattentjänstverket hand om avloppshantering av dagvatten i enlighet med beslutet om godkännande till dess att kommunen fattar ett beslut enligt 17 a § om avloppshantering av dagvatten.

Inom ett sådant verksamhetsområde för ett vattentjänstverk som godkänts före ikraftträdandet av denna lag och där verket har vidtagit åtgärder för att sköta vattentjänsterna, bestäms fram till den 31 december 2018 fastigheternas skyldighet att ansluta sig till verkets vattenledning och avlopp i enlighet med den 10 § som gällde vid ikraftträdandet.

Kommunen ska senast den 31 december 2016 enligt 8 § 4 mom. ange på en karta de verksamhetsområden för vattentjänstverk som godkänts före denna lags ikraftträdande, tätorterna inom dem samt de områden som ska omfattas av vattenledningsnätet respektive spillvattennätet.

Vattentjänstverken ska senast den 31 december 2016 omvandla uppgifterna om ledningsnätets placering till elektronisk form i enlighet vad som föreskrivs i 15 § 1 mom.

Vattentjänstverken ska senast den 31 december 2016 ha en plan för beredskap för störningssituationer enligt 15 a § 2 mom.

RP 218/2013, JsUB 6/2014, GrUU 11/2014, MiUU 7/2014, RSv 56/2014

Publikationer av Jord- och skogsbruksministeriet 5a/2015

1/2015	Maa- ja metsätalousministeriön tilusjärjestelystrategia 2015–2020
ISBN 978-952-453-875-6 (Nätutgåva)
2/2015	Kansallinen lohi- ja meritaimenstrategia 2020 Itämeren alueelle
ISBN 978-952-453-876-3 (Nätutgåva)
3/2015	Suomen riistataloudellinen kosteikkostrategia
ISBN 978-952-453-877-0 (Nätutgåva)
4/2015	Suomen susikannan hoitosuunnitelma
ISBN 978-952-453-878-7 (Nätutgåva)
5/2015	Vesihuoltolakiopas 2015
ISBN 978-952-453-906-7 (Nätutgåva)